

W roku 2007 na terenie województwa działało 87 komunalnych oczyszczalni ścieków (co stanowiło 2,9% ich ogólnej liczby w Polsce), w tym 59 oczyszczalni biologicznych (2,7%).

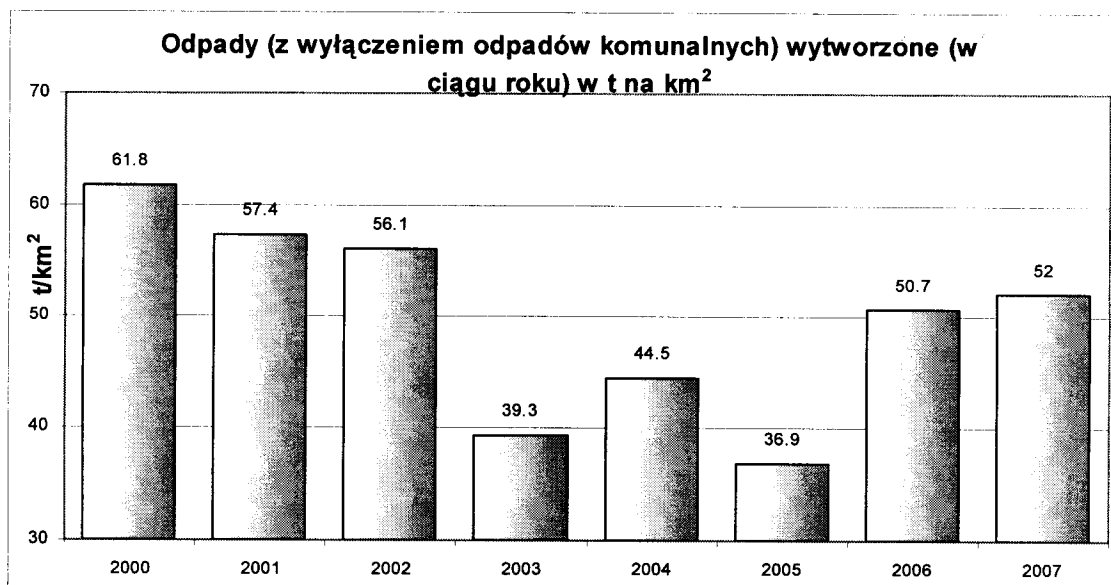
Gospodarka odpadami

W ostatnich latach w państwach najwyżej rozwiniętych ochrona przed odpadami stała się jednym z najważniejszych kierunków ochrony środowiska. Zmiany, które nastąpiły w Polsce w ostatnich latach obrazują zmiany świadomości społeczeństwa polskiego, jak również wprowadzenie przez państwo szereg regulacji prawnych, dostosowujących gospodarkę odpadami do nowych warunków. Według dość zgodnych opinii krajowych i zagranicznych, gospodarka odpadami stanowi najszybciej rozwijający się sektor ochrony środowiska w Polsce.

Wielkość i rodzaj wytwarzanych odpadów

Informacje ogólne

Na terenie województwa lubuskiego w 2006 roku wytworzono ogółem 998 tys. ton odpadów, w tym z sektora przemysłowego (z wyłączeniem odpadów komunalnych) – 708,6 tys. ton. Odpady przemysłowe stanowią w województwie lubuskim około 70% ogólnej masy wytworzonych odpadów. W latach 2000 – 2003 obserwowano spadek ilości wytwarzanych odpadów. Wpływ na taką sytuację miał wolniejszy rozwój gospodarczy oraz zmiana klasyfikacji odpadów, wprowadzona z dniem 1 stycznia 2002 roku. Wzrost ilości powstających odpadów nastąpił po roku 2005 i był spowodowany ożywieniem gospodarczym.

Opracowanie własne na podstawie Rocznika statystycznego województwa lubuskiego, 2007

Obszarami, na których w 2007 roku wytworzono ogółem największą ilość odpadów był powiat żarski – 130,2 tys. t, miasto Gorzów Wlkp. - 113,5 tys. t oraz powiat żagański 81,4 tys. t, natomiast najmniej na obszarze powiatów wschowskiego - 5,8 tys. t oraz międzyrzeckiego - 10,2 tys. t.

Odpady dzielą się na komunalne i przemysłowe.

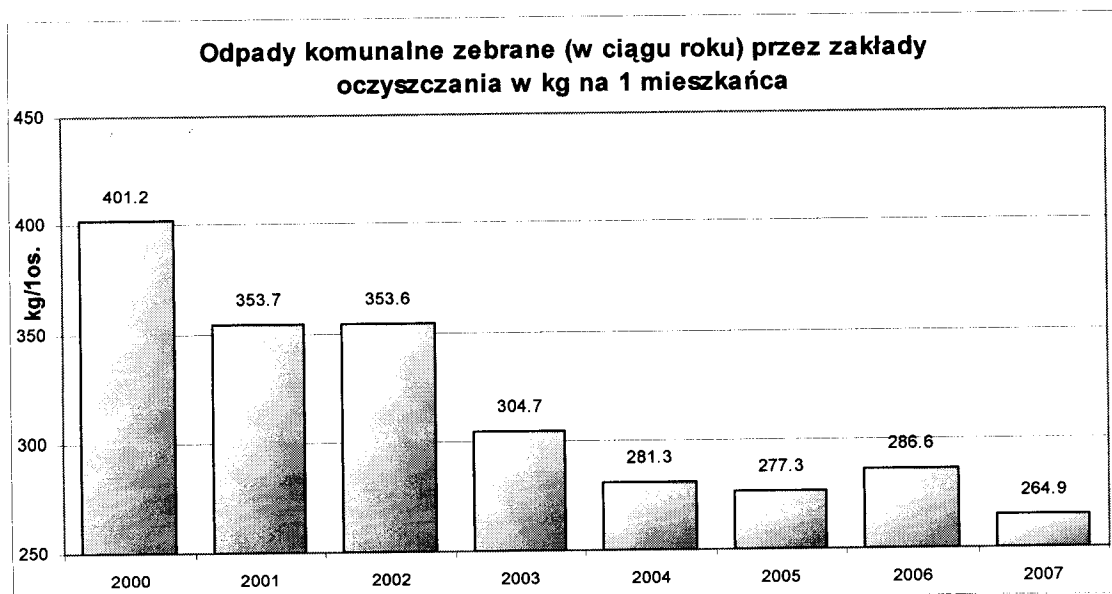
Odpady komunalne

Przez odpady komunalne w myśl ustawy o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. Nr 62, poz. 628) rozumie się odpady powstające w gospodarstwach domowych, a także odpady

niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych. Źródłem wytwarzania odpadów komunalnych są gospodarstwa domowe oraz obiekty infrastruktury, takie jak: handel, usługi i rzemiosło, targowiska oraz obiekty turystyczne. Do tej grupy odpadów zalicza się także odpady uliczne. Ilość powstających odpadów zależy od poziomu i modelu konsumpcji indywidualnej oraz od świadomości ekologicznej społeczeństwa. Ponadto istotnie zmienia się skład odpadów komunalnych. Wraz z rosnącą konsumpcją oraz stosowaniem przez producentów opakowań jednorazowego użytku (często nie podlegających biodegradacji), coraz większy udział w ogólnej masie odpadów mają tworzywa sztuczne.

Według przeprowadzonych szacunków, w 2006 roku wytworzono ok. 390 tys. t odpadów komunalnych. W ich składzie dominowały odpady kuchenne ulegające biodegradacji, które stanowiły ok. 25 % masy odpadów zmieszanych. Odpady mające wartość materiałów, takie jak papier, tektura, tworzywa sztuczne, szkło i metale stanowiły łącznie 49 % masy, a odpady niebezpieczne – 0,5%. Odpady wytwarzane na terenach miejskich i wiejskich różniły się właściwościami. W masie wytwarzanych odpadów komunalnych zmieszanych na terenach miejskich największy udział mają odpady kuchenne ulegające biodegradacji (27 %), a na terenach wiejskich – odpady mineralne, w tym popioły (28 %). W roku 2006 odebrano od mieszkańców województwa lubuskiego 289,0 tys. t odpadów komunalnych (74 % masy odpadów wytworzonych), co było konsekwencją tego, że nie wszyscy mieszkańcy województwa objęci byli zorganizowanym zbieraniem odpadów komunalnych. Najgorsza sytuacja w tej dziedzinie była na terenach wiejskich, gdzie w 2006 roku 84 % mieszkańców objęta była zorganizowanym odbiorem odpadów.

Od roku 2000 obserwuje się systematyczny spadek ilości odpadów komunalnych zbieranych w ciągu roku z ilości 401,2 tys. t (ok. 401 kg/mieszkańca) do ilości 264,9 tys. t (ok. 265kg/mieszkańca) w roku 2007. Wpływ na taką sytuację miał wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa (co wpłynęło na ograniczenie wytwarzania odpadów) oraz pozbywanie się odpadów w niewłaściwy sposób (porzucanie w lasach, spalanie w domowych piecach).

Opracowanie własne na podstawie Rocznika statystycznego województwa lubuskiego, 2007

Wytwarzane przez mieszkańców odpady komunalne były zbierane przede wszystkim w formie zmieszanej (w 2006 roku – 238,7 tys. t odpadów). Jednak systematycznie spada ilość odpadów zbieranych w tej formie (w % ilości zebranych):

- 2004 rok: 99,0 %,
- 2005 rok: 98,5 %,
- 2006 rok: 96,4 %.

Odpady przemysłowe

W odróżnieniu od odpadów komunalnych, które związane są z bytowaniem człowieka, odpady przemysłowe powstają w wyniku różnych procesów technologicznych. W 2007 roku na terenie województwa lubuskiego wytworzono 727,0 tys. t odpadów przemysłowych (w 2000 – 864,5 tys. t). Największa ich ilość została wytworzona na terenie powiatu żarskiego – 113,2 tys. t oraz miasta Gorzów Wielkopolski – 113,5 tys. t.

Wśród nich dominowały odpady z przetwórstwa drewna oraz z produkcji płyt i mebli, masy celulozowej, papieru i tektury (34 %) oraz opakowania (32 %). W masie wytworzonych odpadów, odpady niebezpieczne stanowiły ok. 3 % wszystkich odpadów z sektora przemysłowego. Najwięcej wśród nich było odpadów z następujących grup:

1. Grupa 07 (Odpady z produkcji, przygotowania, obrotu i stosowania produktów przemysłu chemii organicznej);
2. Grupa 16 (Odpady nieujęte w innych grupach);
3. Grupa 18 (Odpady medyczne i weterynaryjne).

Odpady niebezpieczne

Przez odpady niebezpieczne rozumie się te odpady, które ze względu na swoje pochodzenie, skład chemiczny, czy biologiczny oraz inne właściwości stanowiły zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi albo dla środowiska. Odpady niebezpieczne powstają zarówno w sektorze gospodarczym, jak i komunalnym. Jako podstawowe źródło powstawania odpadów niebezpiecznych należy wyróżnić działalność przemysłową i usługową. Należy mieć również na względzie, że odpady te powstają w gospodarstwach domowych, służbie zdrowia, szkolnictwie oraz resorcie Obrony Narodowej. Monitoring gospodarki odpadami niebezpiecznymi obejmuje zbieranie danych o odpadach niebezpiecznych wytworzonych, poddanych odzyskowi, unieszkodliwionych i składowanych. Informacje te gromadzone są w komputerowej bazie danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego. W 2007r. system ten zebrał informacje od około 1000 tzw. „wytwórców” odpadów niebezpiecznych prowadzących działalność na terenie województwa lubuskiego.

W 2007 roku na terenie województwa lubuskiego wytworzono ogółem 5649,1 t odpadów niebezpiecznych. Najwięcej odpadów powstało w powiecie żagańskim - prawie 1000 t, co stanowi około 17,2 % wszystkich wytworzonych odpadów niebezpiecznych w województwie. Duże ilości odpadów niebezpiecznych zostało wytworzone także na terenie powiatu nowosolskiego - 15,9 % oraz powiatu świebodzińskiego -13 %, natomiast najmniej w powiecie wschowskim - niespełna 0,05%.

Największą część odpadów niebezpiecznych stanowią:

- baterie i akumulatory ołowiowe,
- gleba i ziemia, w tym kamienie, zawierające substancje niebezpieczne (np. PCB),
- uwodnione odpady ciekłe zawierające substancje niebezpieczne,
- oleje silnikowe, przekładniowe i smarowe,
- sorbenty, materiały filtracyjne (w tym filtry olejowe nie ujęte w innych grupach), tkaniny do wycierania i ubrania ochronne zanieczyszczone substancjami niebezpiecznymi.

Mogilniki i magazyny środków ochrony roślin

Mogilniki służyły najczęściej do gromadzenia nieprzydatnych środków ochrony roślin oraz innych odpadów niebezpiecznych (m. in. truczyn, pustych opakowań po środkach ochrony roślin, innych odpadów przemysłowych). Ryzyko dla środowiska ze strony tych niebezpiecznych substancji wynika głównie z możliwości przedostawania się składników biologicznie czynnych i ich toksycznych produktów rozkładu do gleby, wód powierzchniowych oraz podziemnych. Według informacji WIOŚ na dzień 31.12.2007 na terenie województwa lubuskiego takiego rodzaju obiekty już nie występowały.

Gospodarka odpadami

Przez gospodarkę odpadami należy rozumieć zbieranie, transport, odzysk i unieszkodliwianie odpadów, a także nadzór nad takimi działaniami oraz miejscami unieszkodliwiania odpadów.

Organizacja gospodarki odpadami

Na terenie województwa lubuskiego funkcjonują aktualnie trzy zakłady zagospodarowania odpadów w Długoszynie, Gorzowie Wlkp. i Zielonej Górze posiadające linie sortownicze (sortownie odpadów z selektywnej zbiórki i odpadów zmieszanych) oraz instalacje do zagospodarowania odpadów ulegających biodegradacji. Poza powyższymi zakładami, linie sortownicze funkcjonują w Kurowicach gm. Słubice (z selektywnej zbiórki), Zbąszyniu (z selektywnej zbiórki) i w Żarach (odpadów zmieszanych), a kompostownia odpadów w Nowej Soli. Także tutaj uruchamiana jest sortownia odpadów.

W Wojewódzkim Systemie Odpadowym Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego w Zielonej Górze zarejestrowano 52 instalacje do odzysku odpadów o łącznej mocy przerobowej 590 tys. t/rok i 3 instalacje do unieszkodliwiania odpadów w sposób inny niż metody termiczne (łączna moc przerobowa 43 tys. t/rok). Ponadto na terenie województwa funkcjonowały 3 instalacje do termicznego przekształcania odpadów.

Zagospodarowanie odpadów komunalnych

W 2006 roku na terenie województwa lubuskiego poddano odzyskowi ok. 62,0 tys. t odpadów komunalnych (16% szacowanej ilości odpadów wytworzonych). Były to przede wszystkim odpady klasyfikowane jako „Inne nie wymienione frakcje zbierane w sposób selektywny” (kod 20 01 99). Stanowiły one blisko 80 % odpadów poddawanych odzyskowi w województwie. Odpady poddawano następującym procesom odzysku:

- wykorzystanie jako paliwa lub innego środka wytwarzania energii: 9,9 t,
- kompostowanie i inne biologiczne procesy przekształcania: 20.055,9 t,
- pozostałe: 41.549,6 t.

Istotnym procesem stosowanych na etapie zagospodarowania odpadów jest ich unieszkodliwianie. Unieszkodliwianie polega na poddaniu odpadów procesom przekształceń biologicznych, fizycznych lub chemicznych w celu doprowadzenia ich do stanu, który nie stwarza zagrożenia dla życia, zdrowia ludzi lub dla środowiska. Do procesów unieszkodliwiania odpadów zalicza się m. in. składowanie na składowiskach, odróbkę w glebie i ziemi, retencje powierzchniową np. na poletkach osadowych itp.

Najpowszechniej stosowaną aktualnie formą unieszkodliwiania odpadów, także na terenie województwa lubuskiego jest ich składowanie. W ten sposób unieszkodliwiono 227,4 tys. t odpadów komunalnych. Odpady składowano, oprócz składowisk znajdujących się na terenie województwa lubuskiego, również poza jego granicami.

Większość odpadów komunalnych składowana jest na wysypiskach komunalnych i gminnych. Na terenach wiejskich odpady bytowo – gospodarcze składowane są w wiejskich punktach gromadzenia

odpadów oraz na wysypiskach wiejskich. Często jednak na skutek niezdiscyplinowania mieszkańców, na terenach nie objętych obsługą komunalną, odpady bytowo-gospodarcze wyrzucane są w miejscach nielegalnych, co powoduje tworzenie się tzw. „dzikich” wysypisk. Trafiają tam głównie odpady komunalne i komunalnopodobne. Są to głównie gruz, stłuczka szklana, opony, tworzywa sztuczne, folia i odpady wielkogabarytowe. Miejsca takie niewątpliwie zmniejszają walory estetyczne krajobrazu, ale mogą także stanowić potencjalne źródło zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych oraz stanowią zagrożenie epidemiologiczne. Według danych urzędów gminnych w dniu 31.12.2007 na terenie województwa funkcjonowało 87 dzikich wysypisk odpadów komunalnych, z tego 25 w miastach i 62 na obszarach wiejskich. Nielegalne miejsca składowania takich odpadów są sukcesywnie porządkowane i zamykane przez gminy w zależności od posiadania środków finansowych. W roku 2007 zlikwidowano ogółem 111 dzikich wysypisk, z tego 43 w miastach i 68 na obszarach wiejskich.

Obok ewidencjonowanych źródeł wytwarzania odpadów na terenie województwa lubuskiego istnieje część odpadów wytwarzanych i deponowanych na jego obszarze znajdujących się poza systemem raportowania monitoringu środowiska. Wielkości te oceniane są szacunkowo. Nie wszystkie też odpady są odbierane od ich wytwórców. Część ich jest zagospodarowywana w miejscach ich powstawania, niekiedy niezgodnie z obowiązującymi przepisami. Ma to miejsce zwłaszcza na obszarach wiejskich. Tutaj też należy wspomnieć o odpadach wwożonych na teren województwa, także spoza naszej zachodniej granicy. Część tych przewozów ma charakter nielegalny i jest deponowana na dzikich wysypiskach śmieci. W celu przeciwdziałania temu procederowi prowadzone są systematyczne kontrole mające na celu przeciwdziałanie nielegalnemu transgranicznemu przemieszczaniu odpadów. Ze strony polskiej w tego typu kontrolach uczestniczą inspektorzy Inspekcji Ochrony Środowiska oraz Inspekcji Transportu Drogowego, Służby Celne, Straż Graniczna oraz Policja, natomiast ze strony niemieckiej służby ochrony środowiska, celnicy oraz urzędu ds. przewozów towarowych.

Wprowadzone przez Państwo regulacje prawne i ekonomiczne sprzyjają segregacji odpadów i ich wykorzystaniu. Odzysk wyselekcjonowanych surowców wtórnych, ich kompostowanie i spalanie obejmuje w chwili obecnej tylko niewielką część powstających odpadów. Udział odpadów zebranych w sposób selektywny w ogólnej masie wytworzonych odpadów w województwie lubuskim waha się od 0,5 % w 2001 roku do ok. 4,5 % w roku 2007. Nadal najczęstszą formą postępowania z odpadami komunalnymi jest ich składowanie na składowiskach, zwłaszcza lokalnych. W roku 2007 na terenie województwa lubuskiego (według danych WIOŚ) funkcjonowały 24 składowiska odpadów komunalnych. Ich lokalizację przedstawiono na mapie: Czynne składowiska odpadów. Na składowiskach tych o powierzchni kwater 78,54 ha zostało złożonych 270.640,3 t odpadów komunalnych.

Na składowiskach odpadów komunalnych stopniowo montuje się instalacje do ich odgazowywania. W 2007 roku instalacje takie działały na 13 składowiskach, przy czym w 11 przypadkach zbierany gaz uchodził bezpośrednio do atmosfery. Tylko w dwóch miejscach działały instalacje pozwalające na unieszkodliwienie uchodzącego gazu poprzez jego spalanie. W jednym wypadku zbierany gaz był spalany w palnikach indywidualnych, natomiast w drugim wykorzystywany do produkcji energii elektrycznej. Szacuje się, że w 2007 roku pozwoliło to na wyprodukowanie 1.549.131 kWh energii elektrycznej.

Udział odpadów zebranych w sposób selektywny na terenie województwa lubuskiego w ogólnej masie wytworzonych odpadów komunalnych z każdym rokiem rośnie. Nadal stanowi to jednak tylko niewielki odsetek - od 0,2% w roku 2000 do 2% w roku 2006. Na terenie województwa lubuskiego w przeciągu kilku ostatnich lat notuje się systematyczny wzrost ilości odpadów poddawanych recyklingowi. W okresie od 2001 do końca 2006 roku zostały oddane do eksploatacji cztery linie sortownicze zlokalizowane na terenie składowisk odpadów komunalnych w: Zielonej Górze, Chróściku koło Gorzowa Wlkp., Sulęcinie oraz Słubicach. W kolejnych latach zaplanowano oddanie do użytku kolejnych dwóch obiektów tego typu przy składowiskach komunalnych w miejscowościach Żary oraz Kietcz. Instalacja, która w sposób istotny zmniejsza strumień odpadów komunalnych trafiających na składowisko to

kompostownia (uruchomiona w 1993 roku) dla potrzeb miasta Zielonej Góry. Jej zdolność przetwórcza wynosi około 19.000 t/rok.

Zagospodarowanie odpadów przemysłowych

Odpady przemysłowe powstające w sektorze gospodarczym stanowią dominujący strumień odpadów wytwarzanych w województwie lubuskim. Wytworzone w województwie lubuskim odpady z sektora przemysłowego poddawane są przede wszystkim procesom odzysku (81 %). Składowanych jest jedynie 11% wytworzonych odpadów. Odzyskowi poddano 512,2 tys. t, natomiast unieszkodliwiono 159,1 tys. t (111,3 tys. t – w roku 2000), a na składowiskach zdeponowano 92,7 tys. t. Tak więc w porównaniu z rokiem 2000 spadła ilość wytworzonych odpadów, natomiast wzrosła ilość odpadów unieszkodliwionych. Największą ilość odpadów przemysłowych poddano odzyskowi na terenie powiatów żarskiego – 128,8 tys. t, natomiast największą ilość odpadów unieszkodliwiono na terenie dwóch największych miast Zielonej Góry (52,1 tys. t) oraz Gorzowa Wielkopolskiego (52,0 tys. t). Według stanu na dzień 31 grudnia 2006 roku, na terenie województwa lubuskiego funkcjonowały cztery składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, na których składowane są odpady powstające w przemyśle. Ich lokalizację przedstawiono na mapie: Czynne składowiska odpadów.

Zagospodarowanie odpadów niebezpiecznych

Zasadniczym sposobem gospodarowania odpadami niebezpiecznymi było ich unieszkodliwianie poza składowaniem (ok. 70%), zaś w dalszej kolejności odzysk (24%) i składowanie, stanowiące blisko 4%. Na obszarze województwa lubuskiego funkcjonują dwa składowiska odpadów niebezpiecznych w Chróściku oraz Nowym Kurowie. Zostały one zlokalizowane na mapie pt. Czynne składowiska odpadów. W 2007 roku 617 t odpadów poddano odzyskowi, natomiast 1896 t unieszkodliwiono. Następujące rodzaje odpadów niebezpiecznych z terenu województwa lubuskiego poddawane są w prawie 100 % zagospodarowaniu (odzyskowi):

- syntetyczne oleje hydrauliczne, silnikowe, przekładniowe i smarowe,
- zaolejone wody z separatorów,
- baterie i akumulatory ołowiowe,
- zużyte lub nie nadające się do użytkowania pojazdy.

Unieszkodliwienie praktycznie w całości odpadów niebezpiecznych obejmuje m. in.

- odpady szpitalne,
- odpady z diagnozowania, leczenia i profilaktyki weterynaryjnej,
- zużyte kwasy nieorganiczne, sole i roztwory zawierające metale ciężkie,
- rozpuszczalniki organiczne, odpady z produkcji, przygotowania, obrotu i stosowania tworzyw sztucznych oraz kauczuków i włókien syntetycznych,
- wodne roztwory wywoływaczy i aktywatorów,
- odpady z odtłuszczania zawierające substancje niebezpieczne,
- świetlówki,
- gazy w pojemnikach ciśnieniowych i zużyte chemikalia,
- uwodnione odpady ciekłe zawierające substancje niebezpieczne.

Odpady niebezpieczne, które w największej ilości trafiają na składowiska to:

- popioły lotne i inne odpady z oczyszczania gazów odlotowych,
- odpady poneutralizacyjne z oczyszczalni ścieków,
- osady z zakładowych oczyszczalni ścieków zawierające substancje niebezpieczne.

Do odpadów niebezpiecznych zaliczane są m. in. odpady zawierające azbest. Województwo lubuskie jest jednym z dwóch województw, obok opolskiego, w których szacunkowa ilość azbestu jest najmniejsza w kraju i nie przekracza 0,5 mln ton. Odpady zawierające azbest nie mogą być utylizowane i z tego względu jedynym sposobem ich unieszkodliwiania jest składowanie. Na terenie województwa lubuskiego, na terenie składowiska w Chróściku znajduje się wydzielona kwatery do składowania odpadów azbestowych. Podobnie jak na terenie całego kraju także na analizowanym obszarze realizowany jest wojewódzki program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest. Działania dotyczące usuwania azbestu i wyrobów je zawierających obejmują m. in.

- bilans odpadów azbestowych oraz zawierających azbest znajdujących się na terenie województwa lubuskiego.
- opracowanie planu sytuacyjnego rozmieszczenia na terytorium województwa wyrobów zawierających azbest (ich skupisk) na podstawie danych posiadanych przez Lubuski Urząd Wojewódzki i Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego oraz przekazanych przez samorządy powiatowe.
- zlokalizowanie rejonów szczególnego zagrożenia dla mieszkańców przez emisję pyłu azbestu, na podstawie informacji posiadanych przez Urząd Wojewódzki i Urząd Marszałkowski, samorządy powiatowe, inspektorat ochrony środowiska oraz naukowe ośrodki referencyjne.
- wskazanie optymalnych lokalizacji składowisk dla odpadów zawierających azbest.
- budowanie platformy wymiany informacji oraz danych pomiędzy instytucjami i organami, które zgodnie z rządowym programem są zobowiązane do działań na rzecz usuwania azbestu.
- usprawnienie pomocy właścicielom lub zarządcom obiektów budowlanych ze strony Banku Ochrony Środowiska w postaci preferencyjnych kredytów tak by procedury związane z pracami dotyczącymi czynności przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest przebiegały sprawniej.

2.8. STREFA OBRONNOŚCI I BEZPIECZEŃSTWA

1. Podstawa prawna uwzględnienia w PZPWL potrzeb obronności i bezpieczeństwa państwa:
 - 1) art. 16 ust.3 oraz art.39 ust.3 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz.717 ze zm.);
 - 2) rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 maja 2004 r. w sprawie sposobu uwzględnienia w zagospodarowaniu przestrzennym potrzeb obronności i bezpieczeństwa państwa (Dz. U. Nr 25, poz.1309).
2. W obowiązującym PZPWL nie uwzględniono potrzeb obronności i bezpieczeństwa państwa. Zagadnienia te w Zmianie PZPWL opracowywane są więc jako nowe.
3. Określenie potrzeb i warunków obronności i bezpieczeństwa państwa w Zmianie PZPWL.
 - 3.1. Potrzeby i warunki obronności i bezpieczeństwa państwa zostały określone, zgodnie z obowiązującymi przepisami, na podstawie:
 - 1) § 1 i 2, w związku z § 5 rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 maja 2004 r. w sprawie sposobu uwzględnienia w zagospodarowaniu przestrzennym potrzeb obronności i bezpieczeństwa państwa (Dz. U. Nr 25, poz.1309);
 - 2) wniosków wniesionych do projektu Zmiany PZPWL przez właściwe organy wojskowe, ochrony granic i bezpieczeństwa państwa. Organy te są właściwe do uzgodnienia projektu Zmiany PZPWL.
 - 3.2. Do projektu Zmiany PZPWL wpłynęły następujące wnioski, złożone przez organy wojskowe, ochrony granic i bezpieczeństwa państwa:
 - 1) Prezes Urzędu Lotnictwa Cywilnego w Warszawie;
 - 2) Ministerstwo Infrastruktury Departament Lotnictwa;
 - 3) Ministerstwo Infrastruktury;
 - 4) Minister Gospodarki;
 - 5) Wojewódzki Sztab Wojskowy w Zielonej Górze oraz Rejonowy Zarząd Infrastruktury w Zielonej Górze;Wszystkie wnioski, wymienione wyżej zostały uwzględnione w Zmianie PZPWL.
 - 3.3. Organy właściwe do uzgodnień Zmiany PZPWL na terenie województwa lubuskiego:
 - 1) Szef Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w Zielonej Górze (w tym Rejonowy Zarząd Infrastruktury w Zielonej Górze);
 - 2) Komendant Oddziału Straży Granicznej w Krośnie Odrzańskim;
 - 3) Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

Organy takie jak: Komendant Oddziału Straży Granicznej w Krośnie Odrzańskim i Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego nie złożyły wniosków do Zmiany PZPWL.

W związku z planowanymi zmianami organizacyjnymi Oddział Straży Granicznej w Krośnie Odrzańskim w najbliższym czasie ma zostać przekształcony w jedną placówkę na zachodniej granicy państwa i wchłonąć likwidowane Oddziały: Pomorski w Szczecinie oraz Łużycki.

Właściwe organy nie wniosły w zakresie istniejącego zainwestowania i oceny zapewnienia bezpieczeństwa województwa bardziej szczegółowych danych, poza wykazem terenów zamkniętych.

Województwo lubuskie miało szczególne znaczenie w zakresie obronności państwa i obrony ludności cywilnej, ze względu na położenie przy granicy państwa – przejścia graniczne, przebieg głównych dróg tranzytowych z zachodu Europy na wschód (przewóz materiałów niebezpiecznych).

CZĘŚĆ I:
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

2. Diagnoza systemu powiązań wewnętrznych. 2.8. Strefa obronności i bezpieczeństwa

Na zapewnienie warunków bezpieczeństwa na terenie województwa decydujący wpływ ma Wojewoda Lubuski oraz w współdziałające z Wojewodą administracje wojewódzkie zespolone i niezespolone, w tym przede wszystkim:

- Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Gorzowie Wlkp.;
- Komenda Wojewódzka Policji;
- Wojewódzki Inspektor Weterynarii itd.

Wojewoda Lubuski wykonuje zadania z zakresu zarządzania kryzysowego, ochrony ludności oraz spraw obronnych przede wszystkim poprzez Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego.

Wydział dzieli się na m.in.:

- Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego;
- Oddział Obrony Cywilnej;
- Oddział Spraw Obronnych;
- Centrum Powiadamiania Ratunkowego.

Wojewoda Lubuski opracował Plan Działania Systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego na lata 2008 – 2010, który stanowi podstawę do działań obecnych i na najbliższe lata (na podstawie rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 20 czerwca 2008 r. (Dz. U. z 2008r. Nr 142, poz. 893).

Na terenie województwa lubuskiego znajdują się tereny zamknięte, pełniące szczególne funkcje z zakresu zapewnienia bezpieczeństwa państwa, w tym obiekty o funkcjach specjalnych.

Na terenie województwa do najistotniejszych terenów zamkniętych należą:

- 2 poligony (w rejonie: Sulejów - Wędrzyn i Żary – Żagań);
- 3 lotniska (Zielona Góra – Babimost, Przylep, Żary – Tomaszowice);
- 8 lądowisk (w tym: Lipki Wielkie, Wojcieszyce, Siedlisko, Grabowiec).

Na terenie województwa funkcjonuje 58 (dane 2007 r.) zakładów produkcyjnych, które w procesach technologicznych stosują materiały toksyczne.

3. SYNTEZA UWARUNKOWAŃ WRAZ Z OCENĄ MOŻLIWOŚCI ROZWOJU WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO

Uwarunkowania rozwoju przestrzennego zagospodarowania województwa, które w istotny sposób wpływają na możliwości i koncepcję rozwoju województwa zostały zidentyfikowane zarówno w zakresie powiązań i związków z obszarami zewnętrznymi, jak również w układzie wewnętrznym województwa.

W ujęciu rodzajowym zostały one ujęte w odniesieniu do:

- środowiska przyrodniczego,
- stanu zainwestowania,
- strefy społecznej,
- strefy kulturowej,
- strefy ekonomiczno-gospodarczej,
- komunikacji i transportu,
- infrastruktury technicznej,
- strefy obronności i bezpieczeństwa.

Położone w środkowo-zachodniej Polsce województwo lubuskie graniczy z Republiką Federalną Niemiec i leży w bezpośrednim sąsiedztwie metropolii berlińskiej. To sąsiedztwo oraz położenie regionu na skrzyżowaniu ważnych, transeuropejskich szlaków komunikacyjnych paneuropejskich korytarzy: Nr II Berlin – Słubice – Poznań – Łódź – Warszawa – Moskwa i Nr III Berlin – Olszyna – Wrocław – Kraków – Lwów – Kijów oraz promowanego Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego w relacji: Skania – Szczecin – Praga – Bratysława – Wiedeń – Budapeszt – Lubljana – Triest, stanowią podstawowe uwarunkowania rozwojowe dla województwa.

Województwo lubuskie ma walory przyrodnicze, krajobrazowe, korzystne powiązania komunikacyjne z Niemcami (w tym z pobliskim Berlinem) i resztą kraju (stałe rozbudowywane i modernizowane), międzynarodowy szlak wodny rzeki Odry, stanowiący europejski korytarz ekologiczny, złoża surowców (w tym energetycznych, częściowo trudno dostępnych), znaczne obszary lasów i obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej stanowią o bogactwie regionu. Rozbudowywana baza naukowo-dydaktyczna może przyczynić się do rozwoju całego województwa.

Lubuskie charakteryzuje się dobrymi relacjami transgranicznymi z sąsiednimi landami Republiki Federalnej Niemiec: Brandenburgią i Saksonią. Powiązania komunikacyjne, współpraca naukowa w rozwiązywaniu trudnych problemów z zakresu ochrony środowiska stwarza dogodne warunki dla realizacji polityki przestrzennej, zagospodarowania obszarów pogranicza, wymiany osób, towarów i usług.

Województwo lubuskie zajmuje pierwsze miejsce w kraju pod względem lesistości. Grunty leśne zajmują powierzchnię 693,6 tys. ha, w tym lasy 673,7 tys. ha, co daje lesistość 48,2 %. Największą lesistością (powyżej 50 %) charakteryzują się powiaty: krośnieński, żarski, sulęciński, międzyrzecki i zielonogórski, natomiast najniższą powiat ziemski nowosolski i miasto Gorzów Wlkp.

Lasy województwa lubuskiego niemal wszystkie zarządzane są przez Lasy Państwowe. Na terenie województwa wyróżnić można 4 Regionalne Dyrekcje Lasów Państwowych: zielonogórska (20 nadleśnictw), szczecińska (18 nadleśnictw), wrocławska (2 nadleśnictwa) i poznańska (1 nadleśnictwo).

CZĘŚĆ I:
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

3. Synteza uwarunkowań wraz z oceną możliwości rozwoju województwa lubuskiego

Są to głównie lasy publiczne, stanowiące własność Skarbu Państwa i będące w Zarządzie Lasów Państwowych – RDLP w Zielonej Górze i RDLP w Szczecinie. Lasy prywatne w województwie lubuskim stanowią znikomy procent powierzchni ogólnej lasów (ok. 1%).

Zachodnią część Niziny Śląsko-Lużyckiej zajmują Bory Dolnośląskie, należące do największych w Europie Środkowej zwartych kompleksów leśnych. Bory rozciągają się na terenie dwóch województw dolnośląskiego i lubuskiego, w granicach RDLP w Zielonej Górze i Wrocławiu.

Województwo lubuskie wyróżnia się bogactwem i różnorodnością form świata roślin i zwierząt. Jest to uwarunkowane, między innymi: największą lesistością w Polsce wynoszącą blisko 50%, urozmaiconą budową geologiczną oraz obecnością dwóch wielkich rzek – Odry i Warty. Dzięki tak złożonym warunkom środowiskowym, na terenie województwa występują różnorodne siedliska o zmiennych skalach troficznych i wilgotnościowych. Walorem Ziemi Lubuskiej jest występowanie gatunków flory o atlantyckim typie zasięgu, które wkraczają na teren Polski od zachodu. Południowa część województwa charakteryzuje się dużym udziałem we florze i faunie gatunków górskich i podgórszych.

Powierzchnia i obiekty o szczególnych walorach przyrodniczych występujące na terenie województwa lubuskiego (stan w dniu 31.12.2008 r.) przedstawia poniższe zestawienie:

- Obszary prawnie chronione – ogółem - 54 2824,4 ha, w tym:
 - parki narodowe - 13 642,8 ha,
 - rezerваты przyrody - 3 636,3 ha,
 - parki krajobrazowe - 76 039,4 ha,
 - obszary chronionego krajobrazu – 436 481,6 ha,
 - stanowiska dokumentacyjne - 16,5 ha,
 - użytki ekologiczne – 3 296,6 ha,
 - zespoły przyrodniczo-krajobrazowe - 9 711,2
 - pomniki przyrody – 1 088 sztuk.

Struktura powierzchni województwa lubuskiego według kierunków wykorzystania przedstawia się następująco:

- Powierzchnia województwa ogółem – 100,00 %, w tym:
 - użytki rolne – 41,0 %,
 - grunty leśne i zadrzewione – 51,1 %,
 - grunty pod wodami – 1,7 %m
 - tereny komunikacyjne – 2,6 %,
 - tereny osiedlowe – 1,5 %,
 - nieużytki – 1,3 %,
 - tereny pozostałe – 0,8 %.

Procesy demograficzne zachodzące w województwie lubuskim na przestrzeni ostatnich lat odbiegają nieco od obserwowanych w większości regionów kraju. Wielkość zaludnienia utrzymuje się bowiem na poziomie stabilnym, a przyrost naturalny jest stosunkowo wysoki.

Zmiany w procesach demograficznych to głównie:

- a) obserwowany powolny trend obniżania się zaludnienia województwa,
- b) znaczne, stałe obniżanie się udziału grupy w wieku przedprodukcyjnym,
- c) zmniejszanie się liczebności grupy osób w wieku produkcyjnym,
- d) bardzo znaczny wzrost udziału i liczebności grupy w wieku poprodukcyjnym (wyraźny proces starzenia się społeczeństwa),

Długoterminowe zmiany mogą mieć istotny wpływ na funkcjonowanie województwa. Obniżanie się udziału dzieci i młodzieży w ogólnym bilansie, przy jednoczesnym drastycznym wzroście społeczeństwa w podeszłym wieku, to ograniczenie rozwoju województwa, brak aktywnego rozwoju działalności produkcyjnej, usługowej, i naukowej.

Prognozy przewidują też szybkie obniżanie się wielkości grup w wieku produkcyjnym, szczególnie od 2020 roku.

Bogate dziedzictwo historyczne i kulturowe województwa lubuskiego ma istotny wpływ na możliwości rozwojowe i zagospodarowanie przestrzenne. Ochrona i wykorzystanie tych wartości jest istotną przesłanką dla rozwoju turystyki.

Relatywnie do obszaru, Lubuskie, w skali kraju, należy do najzasobniejszych w zabytki województw. Rozmieszczenie tych dóbr kultury, zarówno w sensie liczbowym, jak i pod względem wartości artystycznych, nie jest równomierne. Korzystniej w tym względzie sytuuje się część południowa obszaru związana w przeszłości ze Śląskiem. Różna przeszłość historyczna zdecydowała też o odmienności form architektonicznych między południem i północą województwa.

Odnosi się to szczególnie do spuścizny kulturowej z okresu średniowiecza, a także do epoki baroku. Zabytki wschodniego pasma terenu, ze strefy wielkopolskiej, mają cechy zbliżone do sztuki śląskiej, a architektura części północnej wykazuje pokrewieństwo z Pomorzem Zachodnim, Nową Marchią i Brandenburgią.

W województwie lubuskim ewidencją objętych jest 44468 obiektów architektury i budownictwa, 1277 parków, ogrodów, cmentarzy i alei, a także 15300 stanowisk archeologicznych.

Na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO został wpisany Park Mużakowski położony po obu stronach granicznej rzeki Nysy Łużyckiej, w miejscowościach Łęknica i Bad Muskau. Jest jednym z najrozleglejszych parków w Europie, założonym na obszarze ponad 700 hektarów, z których 522 hektary, znajdują się na terenie Polski, a który został założony w XIX wieku.

Na terenie województwa lubuskiego zachowało się 55 zabytkowych założeń urbanistycznych. Od strony prawnej 16 z nich nie utrzymało statusu miasta, są one jednak w większości ośrodkami samorządowymi gmin.

Największą grupę (33 założenia) stanowią miasta ukształtowane planistycznie w XIII wieku, w trakcie lokacji przestrzennej na prawie polskim lub częściowej magdeburskim. Ich geneza sięga zazwyczaj czasów wcześniejszych i wiąże się z takimi formami osadnictwa, jak gród, podgrodzie i osada targowa. Charakterystyczną cechą tych ośrodków są ich regularne plany z położonym centralnie czworobocznym placem rynkowym powiązany z siecią wychodzących pod kątem prostym ulic oraz czytelną granicą pierwotnego założenia, nierzadko akcentowaną pozostałościami średniowiecznych obwarowań. Miasta te, mimo iż wytyczone były według wypracowanego modułu, odbiegają zdecydowanie od kompozycyjnego schematu w układzie planu. O indywidualnym charakterze każdego z nich zdecydowały takie czynniki, jak topografia terenu, hydrografia i wielkość założenia. W dalszym etapie o odmiennym ukształtowaniu każdego ośrodka zdecydowała wypełniająca go zabudowa podlegająca na przestrzeni wieków najróżniejszym przeobrażeniom.

CZĘŚĆ I:
 UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
 KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

3. Synteza uwarunkowań wraz z oceną możliwości rozwoju województwa lubuskiego

Województwo lubuskie charakteryzuje się dobrymi walorami dla rozwoju turystyki i wypoczynku. Istnieje tu zróżnicowana szata roślinna z przewagą lasów, bogactwo wód płynących i jezior, pięknych krajobrazów, mozaika terenów rolnych, zabytków o charakterze monumentalnym, budowli świadczących o zmiennych dziejach tych ziem.

Walory te, cenne w skali kraju, niestety tylko w części przekładają się na intensyfikację turystycznych kontaktów międzynarodowych, w tym z rejonem Berlina.

Atrakcyjność turystyczna regionu określana jest przede wszystkim na podstawie walorów przyrodniczych i kulturowych analizowanego obszaru. Walory przyrodnicze Ziemi Lubuskiej to bez wątpienia silna strona możliwości rozwoju turystyki wypoczynku i rekreacji.

Wyróżnikiem województwa jest m.in. bogactwo awifauny, unikalne pomniki przyrody oraz stan ochrony środowiska.

Podstawowym kryterium podziału turystyki, jest główny motyw podróży osoby wyjeżdżającej.

Przy tym kryterium wyróżnia się następujące rodzaje turystyki:

- turystyka poznawcza,
- turystyka wypoczynkowa,
- turystyka zdrowotna,
- turystyka biznesowa,
- turystyka kultu religijnego.

Poza głównym motywem wyjazdu, stosowanych jest wiele innych kryteriów podziału turystyki np.:

- liczba uczestników (turystyka indywidualna, turystyka zbiorowa),
- wiek uczestników (turystyka szkolna, turystyka studencka, turystyka seniorów),
- środek transportu (turystyka samochodowa, turystyka rowerowa, turystyka autokarowa, turystyka kolejowa, turystyka lotnicza),
- czas pobytu (turystyka krótkoterminowa, turystyka długoterminowa),
- miejsce zakwaterowania (turystyka hotelowa, turystyka parahotelowa),
- pora wyjazdu (turystyka zimowa, turystyka letnia),
- sposób organizacji wyjazdu (turystyka zorganizowana, turystyka niezorganizowana),
- używany sprzęt turystyczny (turystyka narciarska, turystyka kajakowa, turystyka wspinaczkowa).

Grupę elementów determinujących właściwy rozwój turystyki stanowi infrastruktura turystyczna i okółoturystyczna.

W uwarunkowaniach dla rozwoju turystyki wyróżnić można główne rejony turystyczne, do których zalicza się:

- Pojezierze Lubuskie
Makroregion położony w środkowej części województwa, na obszarze pomiędzy Odrą, Obrą i Wartą, w jego skład wchodzi dwa mezoregiony – Pojezierze Łagowskie zw. Wzgórzami Ośnieńsko – Sulechowskimi oraz Obniżenie Obrzańskie zw. Bramą Zbąszyńską.
- Pojezierze Sławskie
Zajmuje wschodnią część woj. lubuskiego (powiat wschowski). Pojezierze wyróżnia się urozmaiconym rynnowym krajobrazem pochodzenia polodowcowego. Największe jezioro to Jezioro Sławskie (826 ha).
- Jezioro Ciecz (Trześniowskie)

CZĘŚĆ I:
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

3. Synteza uwarunkowań wraz z oceną możliwości rozwoju województwa lubuskiego

Główny zbiornik Łagowskiego Parku Krajobrazowego, o pow. 183 ha. jest najgłębszym akwenem w woj. lubuskim - głębokość maksymalna to 58,8 m. (w skali kraju zajmuje 10 miejsce).

- Jezioro Łagowskie
Jezioro to jest ogólnodostępnym łowiskiem z dobrze rozwiniętą i przygotowaną infrastrukturą turystyczną.
- Jezioro Paklicko Wielkie
Położone jest w pobliżu miejscowości Nowy Dworek i Jordanowo; jest jednym z największych jezior woj. lubuskiego, zajmuje powierzchnię 209 ha, jest jeziorem rynnowym o bardzo urozmaiconej linii brzegowej, tworzącej liczne zatoki.

W województwie dominuje wytwórczość produktów spożywczych i napojów 18,2%, drewna i wyrobów z drewna 18,3 %. Udział produkcji lubuskiego w krajowej produkcji materiałów podłogowych z drewna wynosi aż 30 %, obuwia 19%, mebli 10 %.

Reprezentowane są branże: chemiczna, celulozowo-papiernicza, meblarska, materiałów budowlanych; w tym ceramicznych materiałów budowlanych, elektroniczna, tekstylna, wydawnicza.

Według publikowanych danych:

- a) w lubuskim działa niemal 90.000 podmiotów gospodarczych, z tego ok. 95 % reprezentuje sektor prywatny. W przedsiębiorstwach tych, tj. małych i średnich zatrudnionych jest ok. 80 % pracowników;
- b) 29 % lubuskiego produktu krajowego brutto wytwarzanych jest przez przemysł, 5 % przez budownictwo;
- c) udział rolnictwa, rybołówstwa, leśnictwa to tylko 6,5 %;
- d) pod względem wielkości Produktu Narodowego Brutto przypadającego na jednego mieszkańca – województwo zajmuje 9 miejsce w kraju, a wartość tego wskaźnika wynosi 86 % średniej krajowej;
- e) województwo posiada zasoby gazu ziemnego, ropy naftowej, węgla brunatnego, glinu, żwiru, ilów.

W zakresie zasobów surowcowych, w granicach województwa lubuskiego znajduje się tak zwany przedsudecko-wielkopolski obszar gazo- i roponośny, w którym złoża gazu ziemnego rozpoznane zostały w utworach permskich. Występują one najczęściej w stropowej części utworów czerwonego spągowca i w poziomie tzw. wapienia podstawowego cechsztynu. Skalami zbiornikowymi są tu drobnoziarniste piaskowce kwarcowe oraz dolomity i wapienie dolomityczne. Miąższość tych skał w rejonach występowania złóż gazu ziemnego omawianego obszaru dochodzi do kilkudziesięciu metrów, a ich własności kolektorskie zależą od zróżnicowania litologicznego i związanych z tym zmian porowatości i przepuszczalności. Występowanie złóż gazu ziemnego związane jest z występowaniem struktur pułapkowych o charakterze antykinalnym lub pułapkami typu tektonicznego, ekranowanymi uskokami.

Występowanie złóż ropy naftowej w woj. lubuskim posiada takie same uwarunkowania geologiczne jak złoża gazu ziemnego, gdzie formacją roponośną są utwory permu. W przypadku złóż ropy naftowej poziomem roponośnym jest cechsztyński dolomit główny, a skalami zbiornikowymi są spękane, wykształcone w różnych facjach, biogeniczne utwory dolomityczne barwy szarej, o miąższości do kilkunastu metrów. Złoża te są często ekranowane tektonicznie.

Węgiel brunatny, będący efektem uwęglania materii organicznej występuje na obszarze Niżu Polskiego w utworach paleogenu i neogenu. Największe znaczenie gospodarcze mają utwory miocenu, których występowanie rozpoznano powszechnie w środkowo-zachodniej części Polski, w tym w granicach województwa lubuskiego. Według rejonizacji złóż węgla brunatnego (Piwocki , Kasiński i inni,

2004), obszar województwa lubuskiego należy do tak zwanego zachodniego rejonu występowania węgla brunatnych w Polsce.

Złoże węgla brunatnego, województwa lubuskiego położone są w jego części środkowej oraz w części południowej. Węgla brunatne występują najczęściej w grupie dwóch blisko siebie położonych pokładów, lub grupy pokładów, w obrębie serii skał osadowych o miąższości od 40 do 50 m, zbudowanej z mułków, mułowców, miejscami ilów i piasków pylastych.

Województwo lubuskie położone w zachodniej części Polski na granicy z Niemcami, jest „bramą” prowadzącą z zachodniej Europy, przez województwo wielkopolskie do centrum kraju i dalej na wschód. Przebiegają przez nie ważne korytarze transportowe, zwłaszcza przez środek województwa Paneuropejski Korytarz Transportowy nr II: Berlin – Poznań – Warszawa – Moskwa, złożony z trasy drogowej - realizowanej A-2 i drogi krajowej nr 2 oraz linii kolejowej E-20 – CE-20 a także, w części południowo-zachodniej - nr III: Berlin – Olszyna – Wrocław – Górny Śląsk – Kraków – Lwów, który tworzą: A-18 (i w przedłużeniu A-4) oraz linia kolejowa Forst – Żagań – Legnica i dalej C-E 30 przez Wrocław na Górny Śląsk i Małopolskę.

Istotne znaczenia dla województwa, ale także dla zachodniej Polski, ma korytarz komunikacyjny na kierunku północ – południe: Świnoujście – Szczecin – Gorzów Wlkp. – Zielona Góra – Legnica – Lubawka – Czechy, stanowiący „kręgosłup” województwa, tym istotniejszy, że łączy dwie stolice województwa: rządową – Gorzów Wlkp. i samorządową – Zieloną Górę; tworzą go droga E-65 (nr 3) oraz biegnąca na tym kierunku linia kolejowa AGTC -- CE-59: Szczecin – Rzepin – Zielona Góra – Głogów – Wrocław – Międzyzlesie.

Transport mający istotny wpływ na funkcjonowanie gospodarki i organizację życia gospodarczego, zapewnia w województwie lubuskim, prócz wyżej wymienionych tras, sieć dróg krajowych i wojewódzkich oraz uzupełniające je drogi powiatowe i gminne, a także sieć linii kolejowych. Należy stwierdzić, że wskaźnik gęstości (dostępności) liczony na 100 km² dla obu komunikacji jest jednak niższy niż średnie krajowe, a stan techniczny wielu odcinków zarówno dróg jak i kolei jest daleki od zadawalającego. Także osiągalność komunikacyjna, wyrażona średnim czasem dojazdu do obu stolic województwa, wynikająca z funkcji odległości, przy wydłużonym (na kierunku północ – południe) kształcie województwa oraz możliwości przepustowych dróg jest słabsza niż w innych regionach kraju. Duże znaczenie transportowe w minionych latach miała Odra (aktualnie nie wykorzystana należycie), wiążąca się z polskim systemem hydrologicznym poprzez Wartę – Noteć -- Kanał Bydgoski i Wisłę oraz europejskim poprzez kanały: Odra – Szprewa i Odra – Hawela.

Powiązania lotnicze województwa zapewnia lotnisko w Babimoście, niestety znacznie oddalone od Zielonej Góry a zwłaszcza od Gorzowa; oraz uzupełnia lotnisko o trawiastej nawierzchni w Przylepie (na pń-zach. od Zielonej Góry).

Uwarunkowania rozwoju przestrzennego województwa lubuskiego oparte o materiały źródłowe, w tym o możliwie najaktualniejsze dane statystyczne, opracowania związane ze studiami i charakterze monograficznym, między innymi z zakresu środowiska przyrodniczego, strefy kulturowej, określają między innymi następujące główne uwarunkowania rozwoju:

- województwo zaliczane jest do „małych regionów” charakteryzujących się aktualnie przeciętnym poziomem rozwoju i słabym poziomem konkurencyjności,
- lubuskie posiada rozbudowany system powiązań transgranicznych z Niemcami, zarówno komunikacyjnych, jak i naukowych. Dobrze przebiega współpraca związana z rozwiązywaniem problemów w zakresie ochrony środowiska, polityki przestrzennej, w tym zagospodarowania obszarów pogranicza, wymiany osób, towarów i usług,
- z prognoz demograficznych wynika, że do 2030 roku, stan liczby ludności województwa obniży się o rząd 5 % (tj. do poziomu około 950 tys. osób) z tym, że istotne zmiany mają mieć miejsce w

CZĘŚĆ I:
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

3. Synteza uwarunkowań wraz z oceną możliwości rozwoju województwa lubuskiego

poszczególnych grupach wieku (głównie na rzecz wzrostu grupy poprodukcyjnej, a obniżeniu grupy przedprodukcyjnej),

- w opracowaniach o skali krajowej i regionalnej podkreśla się wartości przyrodnicze województwa, w tym wzdłuż Odry (i to po obu stronach granicy), najwyższą lesistość województwa w kraju, znaczną ilość jezior, rzek. Uwypukla się także stany zagrożenia bezpieczeństwa, w tym poprzez stany powodziowe, związane z wylewaniem rzek,
- województwo charakteryzuje się rozbudowywaną bazą szkolnictwa wyższego, wzrastającą liczbą studentów,
- uwypukla się wartości kulturowe województwa, wynikające z dużej ilości zabytkowych układów urbanistycznych, obiektów, w tym o szczególnej atrakcyjności turystycznej, jak założenia obronne, obiekty stanowiące relikty różnych stylów architektonicznych, założenia będące spuścizną historyczną, a także z funkcjonowania instytucji kultury, jak: teatry, filharmonie, galerie,
- zakłada się dążenie do:
 - dalszego wykorzystania atutów województwa i jego specyfiki, określanych mianem endogenicznego potencjału. Wykorzystanie szansy, że lubuskie jest niejako bramą wjazdową do Polski i krajów wschodniej Europy, poprzez Paneuropejskie Korytarze Transportowe,
 - prowadzenia racjonalnej gospodarki przestrzenią i zasobami,
 - rozwoju gospodarki opartej na wiedzy,
 - rozwoju infrastruktury transportowej, energetycznej, komunalnej,
 - wzrostu konkurencyjności poprzez popieranie innowacyjności i dostosowywanie profilu działania małych przedsiębiorstw (dominujących na tym terenie) do aktualnych potrzeb.

Do obszarów problemowych zidentyfikowanych w analizie uwarunkowań rozwoju, zalicza się głównie te tereny, które związane są z występowaniem złóż, przewidywanym wzmocnionym rozwojem i zagrożone powodzią:

- tereny występowania złóż, a w tym tzw. złóż energetycznych (węgiel brunatny, ropa, gaz),
- tereny narażone na niebezpieczeństwo powodzi,
- tereny przewidywane pod znaczne inwestycje przemysłowe, drogowe, kolejowe, energetyczne,
- obszary o wzmocnionym rozwoju społeczno-ekonomicznym, w tym obszar Lubuskiego Trójmiasta,
- obszar Nadodrza związany z zaniedbaną międzynarodową drogą wodną, ograniczoną dostępnością poprzez brak przepraw mostowych,
- obrzeża Gorzowa Wlkp. i Zielonej Góry, na których występuje suburbanizacja,
- tereny w rejonie potencjalnych węzłów intermodalnych: Świebodzin i Rzepin,
- tereny zdegradowane byłych baz wojskowych.

4. IDENTYFIKACJA MOŻLIWOŚCI ROZWOJU REGIONU LUBUSKIEGO. ANALIZA MOCNYCH I SŁABYCH STRON WOJEWÓDZTWA

Diagnoza możliwości rozwoju województwa została przedstawiona w ujęciu problemowym w „Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego – Aktualizacja z horyzontem czasowym do 2020 r.”, przyjętej Uchwałą Nr XXXVII/260/2005 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 19 grudnia 2005 r. Oparta ona została o kryterium trwałego rozwoju, którego warunkiem jest harmonijne kształtowanie czterech kapitałów: gospodarczego, naturalnego, ludzkiego, społecznego. Przedstawienie mocnych i słabych stron województwa ujawnionych w ww. Strategii, kształtuje się następująco:

KAPITAŁ GOSPODARCZY

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Napływ kapitału zagranicznego. ▪ Powiązania eksportowe lubuskich firm oraz korzystny w długim horyzoncie czasowym bilans handlowy województwa. ▪ Względnie wysoki udział sektora usług w strukturze gospodarczej regionu. ▪ Wysoka umiejętność i duża skuteczność w pozyskiwaniu i wykorzystaniu zewnętrznych źródeł finansowego wsparcia rozwoju regionu. ▪ Gęsta sieć dróg. ▪ Lotnisko w Babimoście o parametrach umożliwiających rozwój wszystkich form transportu lotniczego. ▪ Duży potencjał turystyczny w postaci zasobów naturalnych i bogatego dziedzictwa kulturowego. ▪ Efektywny potencjał produkcji i przetwórstwa mięsa. ▪ Sprzyjające warunki dla rozwoju działalności gospodarczej w specjalnych strefach ekonomicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niski udział B&R w gospodarce oraz skrajnie niskie wydatki przedsiębiorstw na ten sektor. ▪ Niski poziom innowacyjności firm. ▪ Niewykorzystany potencjał rozwoju turystyki w województwie. ▪ Niski standard usług turystycznych. ▪ Brak systemu przepływu informacji o możliwości pozyskiwania inwestorów. ▪ Zbyt mało terenów „gotowych” – „uzbrojonych” pod nowe inwestycje. ▪ Niska jakość przestrzeni miast, dekapitalizacja zabudowy. ▪ Niska jakość połączeń drogowych, kolejowych i lotniczych z innymi regionami kraju oraz z krajami UE. ▪ Dekapitalizacja sieci kolejowej oraz jej zły stan techniczny. ▪ Relatywnie słabo rozbudowana sieć gazownicza, ▪ Mało nowoczesna sieć telekomunikacyjna utrudniająca powszechny rozwój połączeń teleinformatycznych poza miastami. ▪ Niski poziom dostępności do Internetu, zwłaszcza na obszarach wiejskich. ▪ Dekapitalizacja urządzeń melioracji, w tym systemu ochrony przeciwpowodziowej.

CZĘŚĆ I:
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

4. Identyfikacja możliwości rozwoju regionu lubuskiego. Analiza mocnych i słabych stron województwa

KAPITAŁ NATURALNY

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mało przekształcone, w stosunku do innych regionów w Polsce i w UE, środowisko naturalne (przewaga tzw. krajobrazu naturalnego). ▪ Najwyższy w skali kraju udział lasów w powierzchni województwa. ▪ Niski stopień zanieczyszczenia powietrza. ▪ Rozwiązana gospodarka ściekowa w większości miast regionu. ▪ Racjonalna gospodarka odpadami. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczne zdegradowane obszary przemysłowe, powojkowe i popegeerowskie. ▪ Niekorzystna struktura lasów (monokultura sosnowa). ▪ Przystarzałe sieci i urządzenia ochrony środowiska. ▪ Niedostateczna rozbudowa sieci kanalizacyjnej na obszarach wiejskich. ▪ Zła jakość gleb i deficyt wód gruntowych dla produkcji rolnej.

KAPITAŁ LUDZKI

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Względnie korzystna struktura demograficzna regionu – duży udział młodych osób. ▪ Dobrze rozwinięta sieć instytucji szkolnictwa wyższego, duża liczba studentów i relatywnie wysoki wskaźnik uczestnictwa w edukacji szczebla wyższego. ▪ Uniwersytet Zielonogórski podnoszący jakość kapitału ludzkiego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niski wskaźnik wykształcenia na poziomie wyższym. ▪ Niewystarczający poziom oraz wadliwa struktura kwalifikacji zawodowych, nie odpowiadająca potrzebom gospodarki województwa. ▪ Niski poziom uczestnictwa w kształceniu i szkoleniu ustawicznym zawodowym, w szczególności na obszarach wiejskich. ▪ Wysokie bezrobocie strukturalne. ▪ Słabo rozwinięta infrastruktura społeczna. ▪ Niska jakość ochrony zdrowia szczególnie na obszarach wiejskich i w małych miastach.
---	--

KAPITAŁ SPOŁECZNY

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dobrze rozwinięta sieć współpracy przedsiębiorców. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Brak zaufania społecznego. ▪ Niski poziom uczestnictwa w organizacjach pozarządowych. ▪ Brak współdziałania i niski poziom uczestnictwa społecznego.
--	--

5. STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO

Strategiczne cele rozwoju województwa lubuskiego wyszczególnione w Aktualizacji Strategii jego rozwoju ujmują zarówno cele strategiczne, jak i cele operacyjne.

Do celów strategicznych zaliczono:

1. Zapewnienie przestrzennej, gospodarczej i społecznej spójności regionu.
2. Podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zwiększenie potencjału innowacyjnego nauki oraz informatyzacja społeczeństwa.
3. Rozwój przedsiębiorczości oraz działania mające na celu podniesienie poziomu technologicznego przedsiębiorstw i ich innowacyjności dzięki współpracy z nauką.
4. Efektywne, prorozwojowe wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Poszczególnym celom strategicznym przypisano cele operacyjne, które zostały sformułowane w oparciu o przeprowadzone konsultacje społeczne oraz dokonane oceny realizacji dotychczasowej strategii rozwoju.

Cel strategiczny 1. – określono następujące cele operacyjne:

- modernizacja infrastruktury transportowej oraz zwiększenie dostępności komunikacyjnej regionu,
- udoskonalenie i rozbudowa infrastruktury technicznej i komunalnej poprawiającej warunki życia oraz podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów aktywności gospodarczej.
- udoskonalenie i rozbudowa infrastruktury społecznej – w szczególności w sferach edukacji, opieki zdrowotnej, kultury i pomocy społecznej.
- usprawnianie systemu transportu publicznego z wykorzystaniem partnerstwa publiczno-prywatnego,
- wspomaganie procesów rewitalizacji miast i obszarów wiejskich,
- podejmowanie działań na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich,
- uzyskiwanie trwałych efektów płynących ze współpracy transgranicznej i międzyregionalnej,
- wspieranie działań na rzecz zwiększenia tożsamości regionalnej.

Cel strategiczny 2. – określono następujące cele operacyjne:

- podniesienie jakości kształcenia na poziomie ponadgimnazjalnym i wyższym,
- wzmocnienie i ustabilizowanie kadry naukowej oraz rozwój bazy naukowo-badawczej lubuskich uczelni oraz stymulowanie ich współpracy,
- dostosowanie kształcenia do potrzeb regionalnego rynku pracy i standardów UE,
- wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży,
- wspieranie działań na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego,
- ograniczenie zakresu i skutków wykluczenia społecznego osób i rodzin, ich integracja ze społeczeństwem oraz wyrównanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży.

Cel strategiczny 3. – określono następujące cele operacyjne:

- usprawnienie mechanizmów transferu innowacji i technologii oraz wzrost efektywności współpracy strefy gospodarki i instytucji naukowych,
- rozwój instytucjonalnego i kapitałowego otoczenia biznesu.

Cel strategiczny 4. – określono następujące cele operacyjne:

- wykorzystanie walorów środowiska i dziedzictwa kulturowego dla rozwoju turystyki,
- promocja walorów turystycznych i stworzenie systemu informacji turystycznej,
- podejmowanie przedsięwzięć kulturalnych tworzących atrakcyjny wizerunek województwa.

Cele rozwoju województwa zgodne są z głównym celem przestrzennego zagospodarowania kraju, który określono w aktualizowanych Koncepcjach i Raportach, określanym jako wykorzystanie policentrycznej struktury funkcjonalno-przestrzennej kraju do dynamizacji rozwoju kraju i przełamania w ten sposób występującego zapóźnienia cywilizacyjnego.

CZĘŚĆ I:
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

5. Strategia rozwoju województwa lubuskiego

Z opracowań dotyczących koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju wynika, że należy dążyć do osiągnięcia trwałego, wysokiego tempa wzrostu polskiej gospodarki, przy zapewnieniu poprawy stanu środowiska przyrodniczego i umożliwieniu obecnym i przyszłym mieszkańcom kraju równoprawnego dostępu do zasobów przyrody i dóbr kultury oraz tworzyć gospodarkę opartą na wiedzy i budowie nowoczesnego, obywatelskiego społeczeństwa informacyjnego.

Zagospodarowanie przestrzenne powinno zwiększać integrację funkcjonalną najważniejszych ogniw układu osadniczego i produkcyjnego kraju, ich relacje z układem regionalnym oraz powiązania Polski z otoczeniem międzynarodowym.

Jednym z celów zagospodarowania przestrzennego jest zwiększanie dyfuzji rozwoju z miejsc i ośrodków już obecnie najwyżej rozwiniętych i mających szanse na uzyskanie wysokiej dynamiki wzrostu do obszarów rozwiniętych niżej, które z ośrodkami tymi mogą być lepiej powiązane.

W omawianej Strategii Rozwoju Województwa i jej aktualizacji w zakresie kształtowania koncepcji struktury przestrzennej zapisano między innymi, że:

„Kierunki zagospodarowania przestrzennego regionu lubuskiego stanowią wskazanie dla polityki przestrzennej województwa. Zawierają one aspekty planistyczne, lokalizacyjne i inwestycyjne. Jako instrumenty polityki przestrzennej województwa są oparte na celach głównych i operacyjnych strategii rozwoju województwa. Stanowią ich przełożenie na przestrzeń regionu w wymiarach obszaru powiatów i gmin o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym. Rozwój regionu lubuskiego jest planowany według umiarkowanej i zrównoważonej koncentracji rozwoju na obszarach uznanych za najbardziej korzystne”.

W myśl powyższej tezy, preferencje inwestycyjne związane z elementami krystalizującymi (ośrodki w strukturze funkcjonalno – przestrzennej) w infrastrukturze technicznej i społecznej powinny być realizowane w etapach do 2020 roku, korzystając z rządowych i samorządowych zadań publicznych i kontraktów regionalnych. W latach po roku 2020 dotyczyć to będzie wyróżnionych pasm i obszarów koncentracji z ośrodkami rozwoju.

Kierunki zagospodarowania powinny prowadzić do osiągnięcia następujących stanów w umownie przyjętym horyzoncie czasowym do 2025 roku:

- Realizowanie zasady policentrycznej koncentracji i dyfuzji sieci osadniczej na obszarze województwa z zachowaniem sekwencji priorytetów elementów krystalizujących strukturę przestrzenną i zasady kontrolowanej polaryzacji rozwoju sieci osadniczej.
- Rozwój osadnictwa regionu w preferowanych kierunkach może następować w kolejnych etapach realizacji i stymulujących publicznych inwestycji rządowych i samorządowych w systemie infrastruktury technicznej. Bez tych kluczowych inwestycji osadnictwo skieruje się na rozwój chaotyczny, bez ładu przestrzennego i uporządkowanej przestrzeni osadniczej.
- W sferze transportu jako osnowy osadnictwa - zrealizowanie etapowej modernizacji układu drogowego i kolejowego województwa, ze sprawnymi połączeniami z otoczeniem oraz uzyskanie europejskich standardów dostępności transportowej absolutnej większości miejscowości województwa i sprawnego tranzytu europejskiego.
- Polityka przestrzenna województwa powinna obejmować cały obszar województwa oraz jego powiązania i związki z przestrzenią otoczenia oraz wytyczne dla polityki przestrzennej powiatów i gmin o znaczeniu ponadregionalnym, regionalnym i tylko w uzasadnionych przypadkach o znaczeniu lokalnym”.

6. KIERUNKI ROZWOJU I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WEDŁUG ZMIANY PZPWL

Kierunki rozwoju i zagospodarowania przestrzennego województwa przyjęto w Zmianie PZPWL przy uwzględnieniu koncepcji zawartych w dotychczasowym Planie zagospodarowania przestrzennego województwa, jak i jego Strategii rozwoju, uwzględniając jednocześnie aktualne uwarunkowania.

W „Okresowej ocenie planu zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego” zilustrowane są wyniki przeglądu zmian w zagospodarowaniu przestrzennym oraz przedstawiony jest raport o stanie zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego. Wyniki tej oceny stanowiły podstawę do prac projektowych przy Zmianie PZPWL.

Proponuje się kontynuować zapoczątkowaną politykę rozwoju województwa, związaną z kształtowaniem Pasma Rozwoju Gorzów Wlkp. – Zielona Góra – Nowa Sól. Pasma to jako główna oś osadnicza regionu generuje rozwój społeczno – gospodarczy, a jako obszar węzłowy w tym paśmie wyróżnia się Lubuskie Trójmiasto (Sulechów – Zielona Góra – Nowa Sól).

Uznaje się, że region lubuski może posiadać, a częściowo już posiada odpowiednie warunki, by zapewnić swoim mieszkańcom i odwiedzającym województwo turystom, interesantom, zamiejscowym studentom i uczniom oraz innym osobom czasowo i okresowo tu przebywającym, godziwe warunki życia – zamieszkania, pracy, wypoczynku, przemieszczania się, korzystania z wysokiej jakości usług i obsługi, realizacji potrzeb intelektualnych i ambicji zawodowych.

Podnoszenie warunków życia i standardów w różnych dziedzinach uznaje się za możliwe, ale z pewnością procesy te wymagać będą długoletniego rozwoju społeczno-gospodarczego i planowego kształtowania zagospodarowania przestrzeni województwa.

Kierunki rozwoju i zagospodarowania województwa oparto o analizę wewnętrzną możliwości rozwojowych.

Wariant koncepcji rozwoju województwa lubuskiego oparty o dominację ochrony i wykorzystania wartości przyrodniczych (bez eksploatacji złóż węgla brunatnego)

WARIANT 1 związany głównie z walorami przyrodniczymi i kulturowymi województwa
ekologia – innowacje – turystyka – nauka – usługi

to wykorzystanie na znacznie większą skalę (niż ma to miejsce obecnie) możliwości związanych z lokalnymi warunkami rozwoju, wynikającymi z istotnych, w skali kraju, walorów zasobów przyrodniczych i ze spuścizny dziedzictwa kulturowego tych ziem stanowiącej zbiór różnorodnych materialnych i niematerialnych relikwów historii pochodzących z różnych epok, stanowiących unikatowe atrakcje turystyczne.

Struktura przestrzenna tego wariantu opiera się na następujących osiach konstrukcyjnych:

Osie przyrodnicze

- oś o kierunku wschód – zachód, w środkowej części regionu, to oś doliny Odry (międzynarodowa droga wodna E30), przechodząca w oś o kierunku południowo – północnym (wzdłuż granicy państwa) i łącząca się z osią jak niżej,
- oś o kierunku wschód – zachód, w północnej części regionu, to oś doliny Noteci i dolnej Warty (krajowa droga wodna E70).

Osie antropogeniczne

- oś o kierunku wschód – zachód, to II Paneuropejski Korytarz Transportowy, w którego ciągu znajduje się autostrada A2 i magistrala kolejowa E20 Berlin – Warszawa,
- oś północ – południe, to dwubiegunowe powiązanie ośrodków krajowych Gorzów Wlkp. – Zielona Góra (Lubuskie Trójmiasto), z pasmem przyspieszonego rozwoju, usytuowanym wzdłuż drogi ekspresowej S3,

CZĘŚĆ I:
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

6. Kierunki rozwoju i zagospodarowania przestrzennego według Zmiany PZPWL

- oś o kierunku wschód – zachód, to III Paneuropejski Korytarz Transportowy, w którego ciągu znajduje się autostrada A18 i linia kolejowa Berlin – Cottbus Zasięki – Żary – Żagań – Wrocław.

Realizacja powyższego wariantu wymaga głównie:

- a) zdecydowanego rozszerzenia formy i zakresu reklamy i oferty turystycznej, wypoczynkowej, walorów leczniczych, z podkreśleniem zarówno wartości przyrodniczych województwa jak i różnorodności oraz atrakcyjności obiektów i założeń zabytkowych pochodzących z różnych epok, reprezentujących odmienne style architektoniczne oraz różnorodne funkcje. Oferty adresowane głównie do odbiorców z Niemiec i Skandynawii powinny uwypuklać szeroki wachlarz atrakcji turystycznych. Oferowane mogą być zróżnicowane formy wypoczynku indywidualnego, m.in.: (myślistwo, łowiectwo, rejsy żeglarskie, spływy kajakowe, wypoczynek nawodny i przywodny, sporty motorowe i motorowodne, szybownictwo, gry zespołowe). Istnieją też możliwości korzystania z ośrodków rehabilitacyjnych, odnowy m.in. dla emerytów, a także dla ludzi samotnych i chorych, wymagających opieki (w otoczeniu pięknych krajobrazów, lasów, wód, mozaiki pól i łąk, w dobrym klimacie). Dodatkową atrakcją stanowiłaby turystyka wodna, poprzez wykorzystanie Odry nie tylko jako szlaku transportowego E-30, przebudowanego do IV klasy drogi wodnej, ale także porty rzeczne i przystanie pasażerskie w miejscowościach takich jak: Nowa Sól, Cigacice, Krosno Odrzańskie, Słubice, Kostrzyn nad Odrą. Proponuje się również, ze względu na unikatowe wartości krajobrazowe i kulturowe Doliny Noteci (aż do Bydgoszczy), przebudowę drogi wodnej Warta/Noteć E-70 do klasy II i wykorzystanie jej dla rozwoju turystyki wodnej;
- b) zdecydowanej, większej promocji walorów przyrodniczych i zabytkowych województwa na terenie różnych regionów Polski, a szczególnie Polski centralnej;
- c) rozszerzenia bazy okółoturystycznej dla różnych form turystyki, wypoczynku i lecznictwa, poprzez zapewnienie wysokich standardów użytkowych, architektonicznych, dostępności komunikacyjnej, infrastrukturalnej oraz zagwarantowania możliwości korzystania z szerokiej oferty usługowej w pobliżu ośrodków;
- d) zapewnienia warunków dla lokalizacji działalności gospodarczej wymagającej czystej wody, czystego powietrza, utylizacji odpadów w formie niezagrażającej środowisku;
- e) zapewnienia warunków dla lokalizacji ośrodków wypoczynkowych, w tym: rehabilitacyjnych, rekreacyjnych oraz w formie pensjonatów, w sąsiedztwie atrakcji przyrodniczych i zabytkowych, ale nie w kolizji z walorami przyrodniczymi i kulturowymi;
- f) rozszerzenia form promocji regionu lubuskiego poprzez: wzbogacenie oferty handlowej w Berlinie i innych większych miastach Niemiec, w państwach skandynawskich, a także w kraju (przede wszystkim w: Warszawie, Łodzi, pobliskim Poznaniu, Szczecinie, Wrocławiu) m.in. poprzez uruchamianie sklepów z produktami turystycznymi regionu lubuskiego, sprzedających tzw. „zdrową żywność”, tj. produkty żywnościowe wyprodukowane w województwie, a w tym wina zielonogórskie i alkohole tu wytwarzane. Byłaby to swoista i nośna forma promocji województwa;
- g) podniesienia sprawności układów transportowych, w tym poprawy powiązań komunikacyjnych z pozostałą częścią kraju oraz z Niemcami;
- h) intensyfikacji gospodarczego wykorzystania Nadodrza, poprzez:
 - przywrócenie na rzece transportu wodnego,
 - rozwój usług w portach: handlowych i marinach oraz portach zimowych,
 - rozwój usług spedycyjnych w rejonie nadbrzeży portowych,
 - wydobywanie kamienia, żwiru, piasku oraz innych materiałów, a także wycinanie roślin z wody,

CZĘŚĆ I:
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

6. Kierunki rozwoju i zagospodarowania przestrzennego według Zmiany PZPWL

- pozyskiwaniu energii elektrycznej wykorzystującej siłę wiatru, fali i różnicy poziomów wody,
- budowę i remonty statków i innych jednostek pływających,
- wykonywanie usług w zakresie infrastruktury: transportowej, przeciwpowodziowej, przemysłowej, komunalnej, rolnej, telekomunikacyjnej,
- intensyfikację działalności turystycznej, służącej uprawianiu, rekreacji, turystyki, sportów wodnych oraz amatorskiego połowu ryb.

Do najważniejszych portów odcinka Odry i Nysy Łużyckiej w województwie lubuskim zaliczono (pod warunkiem ich gruntownej modernizacji):

- Krosno Odrzańskie, Cigacice, Nowa Sól,
- Słubice i Kostrzyn n/Odrą (na odcinku granicznym)
- oraz mające znaczenie głównie dla rozwoju turystyki przystanie na Nysie Łużyckiej (Gubin, Zasieki, Łęknica – Bytom Odrzański).

Planowana jest budowa drogi turystycznej tzw. drogi rokadowej, wzdłuż granicznego odcinka Odry i Nysy Łużyckiej, w celu usprawnienia ruchu turystycznego po stronie polskiej. Droga ta miałaby również znaczenie gospodarcze dla obsługi terenów nadodrzańskich, narażonych na niebezpieczeństwo powodzi oraz dla aktywnego, gospodarczego rozwoju terenów przygranicznych regionu lubuskiego. Planowana droga prowadziłaby od Kostrzyna/O w kierunku południowym, aż do Parku Mużakowskiego. Park ten przewidywany jest do przekształcenia w GeoPark.

Będzie to pierwszy w Europie tego rodzaju obiekt, w którym wspólnej ochronie podlegać będą relikty geologiczne, położone na obszarze dwóch państw unijnych.

Wariant koncepcji rozwoju województwa lubuskiego oparty o dominację wykorzystania zasobów złóż energetycznych i wzrost konkurencyjności działalności gospodarczej

WARIANT 2 – związany głównie z tworzeniem warunków dla podnoszenia konkurencyjności gospodarczej regionu, akcentując jego walory surowcowe, innowacyjność, potencjał naukowy.

wydobycie – przetwórstwo – logistyka – innowacyjność - konkurencja

to wykorzystanie na znacznie większą skalę, niż ma to miejsce obecnie, możliwości związanych z lokalnymi warunkami rozwoju, wynikającymi z występowania na terenie województwa złóż surowców energetycznych, rozwijającego się potencjału naukowego, podnoszenia poziomu innowacyjności w dominującym sektorze małych i średnich przedsiębiorstw.

Struktura przestrzenna tego wariantu opiera się na osiach konstrukcyjnych:

Osie antropogeniczne

- oś o kierunku wschód – zachód, to II Paneuropejski Korytarz Transportowy, w którego ciągu znajduje się autostrada A2 i magistrała kolejowa E20 Berlin – Warszawa,
- oś o kierunku wschód – zachód, to III Paneuropejski Korytarz Transportowy, w którego ciągu znajduje się autostrada A18 i linia kolejowa Berlin – Cottbus – Zasieki – Żary – Żagań – Wrocław,
- oś o kierunku północ – południe, to dwubiegunowe powiązanie ośrodków krajowych Gorzów Wlkp. – Zielona Góra (Lubuskie Trójmiasto), z pasmem przyspieszonego rozwoju, usytuowanym wzdłuż drogi ekspresowej S3.

Osie przyrodnicze

- oś o kierunku wschód – zachód, w środkowej części regionu, to oś doliny Odry (międzynarodowa droga wodna E30), przechodząca w oś o kierunku południowo-północnym (wzdłuż granicy państwa) i łącząca się z osią jak niżej,
- oś o kierunku wschód – zachód, w północnej części regionu, to oś doliny Noteci i dolnej Warty (krajowa droga wodna E70).

Realizacja powyższego wariantu wymaga głównie:

CZĘŚĆ I:
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

6. Kierunki rozwoju i zagospodarowania przestrzennego według Zmiany PZPWL

- a) stymulowania (np. poprzez giełdy, szkolenia, dotacje itp.) pożądaných kierunków działalności i wzrostu poziomu innowacyjności w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw;
- b) unowocześnienia sieci transportowej zapewniającej wysoką jakość usług transportowych towarów oraz osób, pomiędzy sąsiadującymi województwami, a resztą kraju i sąsiadującymi państwami;
- c) budowy centrum intermodalnego w rejonie skrzyżowania autostrady A2 i drogi S3, w bliskim sąsiedztwie lotniska ponadregionalnego w Babimoście;
- d) kontynuacji programu podnoszenia standardów infrastruktury technicznej.
- e) dla obsługi zachodniej części województwa i pobudzenia aktywności gospodarczej tych terenów, za istotne uznano stworzenie korytarza drogi wojewódzkiej o parametrach klasy G (położonego na zachód od S-3), łączącego takie ośrodki jak: Żary i Żagań – Lubsko – Krosno Odrzańskie – Sulęcín – Gorzów Wlkp. Należy prognozować, że inwestycja ta poprawi również w sposób zdecydowany skomunikowanie terenów potencjalnej możliwości eksploatacji i wykorzystania węgla brunatnego (w rejonie zagłębia węgla brunatnego „Gubin – Brody” położonego w okolicach: Gubin, Lubsko i Brody) z regionem;
- f) kontynuacji i wzbogacania zakresu współpracy, w tym dotyczącej handlu z zachodnim partnerem, w szczególności z Berlinem. Wzbogacenie współpracy to między innymi realizacja strategicznych kierunków polityki transportowej województwa (w tym wykorzystania Odry jako szlaku transportowego – przebudowa do IV klasy drogi wodnej z portami rzecznyimi i przystaniami pasażerskimi: Nowa Sól, Cigacice, Krosno Odrzańskie, Słubice, Kostrzyn nad Odrą);
- g) zabezpieczenia odpowiednich środków na prowadzenie dalszych badań nad możliwościami wydobycia, przetwarzania, transportu i wykorzystania zasobów węgla brunatnego, ropy naftowej, gazu ziemnego i innych zasobów surowcowych (rud miedzi, glin, kruszyw, wód mineralnych i solanek).
Województwo lubuskie stoi przed szansą stania się liczącym regionem wydobywczym w Polsce, pod warunkiem, że eksploatacja kopalín nie wpłynie na zniszczenie walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego. Szczególnej uwagi wymaga określenie perspektywy wykorzystania zasobów energetycznych, a w szczególności węgla brunatnego tak, by ewentualne jego wydobycie miało miejsce przy zastosowaniu nowoczesnych technologii najbardziej przyjaznych środowisku, a nie w sposób odkrywkowy. Możliwość uzyskania koncesji na prowadzenie odkrywkowej eksploatacji w rejonie zagłębia węgla brunatnego „Gubin – Brody” położonego w okolicach: Gubin, Lubsko i Brody, jeszcze nie jest dotąd przesądzona. Proponuje się równoległy rozwój technik pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych, a w szczególności z energii wodnej, wiatrowej, geotermalnej oraz biomasy. Według Państwowego Instytutu Geologicznego, węgiel brunatny tworzy pokłady o miąższościach od kilku do kilkudziesięciu metrów, bądź występuje w formie soczew. Mała miąższość pokładu stwarza możliwość eksploatacji węgla metodami odkrywkowymi. Złoże Gubin – na podstawie danych w/w Instytutu, posiada miąższość pokładu wynoszącą 10,2 m, co predysponuje je do eksploatacji powyższymi metodami;
- h) zapewnienia korzystnych warunków lokalizacyjnych (podatkowych, uzbrojenia w infrastrukturę komunikacyjną i komunalną) oraz wysokokwalifikowanych zasobów ludzkich dla przedsiębiorstw, będących nośnikami nowoczesności i konkurencyjności. Szczególnym motorem rozwoju powinny stać się obszary Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, wyznaczone w szeregu jednostkach osadniczych (Gorzów Wlkp., Zielona Góra, Kostrzyn nad Odrą, Słubice, Nowa Sól, Sulęcín, Rzepin, Bytom Odrzański, Międzyrzecz, Gubin, Lubsko, Strzelce Krajeńskie, Czerwieńsk) oraz Wałbrzyską Specjalną Strefę Ekonomiczną znajdującą się w Szprotawie;

CZĘŚĆ I:
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

6. Kierunki rozwoju i zagospodarowania przestrzennego według Zmiany PZPWL

- i) zapewnienia warunków lokalizacyjnych umożliwiających realizację zespołów mieszkaniowych o zróżnicowanej formie, wraz z usługami towarzyszącymi;
- j) zabezpieczenia środków dla realizacji polityki rozwoju nauki, a w tym szkolnictwa wyższego i ośrodków badawczych, jako nośników postępu i zabezpieczania kadr kierowniczych przy zakładanym wzroście innowacyjności;
- k) zabezpieczenia środków na realizację polityki rozwoju szkolnictwa średniego i zawodowego dla potrzeb funkcjonowania gospodarki regionu, co jest warunkiem niezbędnym, przy zakładanym wzroście potencjału gospodarczego regionu i wzroście jego konkurencyjności;
- l) biorąc pod uwagę kompleksowe podejście, stwarzające dogodne warunki dla zrównoważonego rozwoju regionu stwierdzono, że rozwój województwa lubuskiego powinien obejmować zarówno aspekt gospodarczy, jak i turystyczny, w powiązaniu z bardzo korzystnymi walorami przyrodniczymi.

Dlatego przyjęto **kierunek rozwoju województwa lubuskiego wynikający z połączenia obu podstawowych wariantów (wariant 1 i wariant 2).**

Wymaga to głównie:

- przyjęcia tezy, że rozwój województwa będzie następował w sposób ciągły i harmonijny w oparciu o:
 - intensyfikację wykorzystania walorów położenia województwa, polegających na wzajemnych relacjach z Niemcami i Skandynawią, na wykorzystaniu walorów przyrodniczych i kulturowych. Stąd propozycje rozszerzenia powiązań infrastrukturalnych z Europą Zachodnią i Północną, budowy zaplecza logistycznego dla handlu, wytwórczości i turystyki,
 - eksploatację złóż: węgla brunatnego, gazu, ropy naftowej i innych bogactw, zgodnie z koncesjami i programami rekultywacji terenów, eksploatacja możliwa przy zachowaniu maksymalnej ochrony środowiska,
 - zdecydowane zwiększenie roli pozawęglowych, ekologicznych źródeł energii (farmy wiatrowe, biomasa, elektrownie wodne, geotermia) w oparciu o uwarunkowania lokalne,
 - wyraźne poparcie ze strony władz rządowych, samorządowych, prywatnego biznesu w kształtowaniu innowacyjności i konkurencyjności w działalności gospodarczej, szczególnie lokalizowanej w ramach Specjalnej Strefy Ekonomicznej oraz związanej z eksploatacją i wykorzystaniem surowców występujących w regionie,
 - istotny postęp w wykorzystaniu dróg wodnych regionu w kierunku Berlina, Szczecina, Śląska, Gdańska, Bydgoszczy dla potrzeb transportu towarów i turystyki. Istnieją preferencje lokalizacyjne dla działalności gospodarczej w rejonach portów rzecznych, w tym związanej z transportem masowym i skutnerstwem, „odciążaniem” portów w Szczecinie i Świnoujściu,
 - pełną realizację programu „Odra 2006”, a w tym zdecydowany postęp w zabezpieczeniu przeciwpowodziowym gmin i obszarów systematycznie zalewanych wodami powodziowymi,
 - rozbudowę systemu transportowego: drogowego, kolejowego, lotniczego dla dalszej poprawy powiązań regionalnych, krajowych i międzynarodowych,
 - powiększenie i wzbogacenie bazy mieszkaniowej, naukowej, usługowej i turystycznej,
 - rozwinięcie form marketingu walorów regionu i dotarcie z ofertami zarówno do województw Polski centralnej, jak i krajów ościennych, a w tym Niemiec i Skandynawii,
 - inicjatywę utworzenia Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego (CETC).

W celu wykorzystania walorów położenia regionu i jego spójności przestrzennej przyjmuje się w projekcie planu następujące główne elementy integrujące:

- zewnętrzne:

CZĘŚĆ I:
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

6. Kierunki rozwoju i zagospodarowania przestrzennego według Zmiany PZPWL

- współpraca transgraniczna w ramach euroregionów: Pro Europa Viadrina i Sprewa – Nysa – Bóbr,
- oraz
- utworzenie Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego (CETC).
- wewnętrznie:
 - powiązanie dwubiegunowe ośrodków krajowych Gorzów Wlkp. – Zielona Góra,
 - budowa korytarza transportowego drogi S3, łączącego północną część regionu z południową.

Dodatkowo integrację przestrzenną wzmacniają następujące działania, polegające na zaproponowaniu dróg o przebiegu południkowym w postaci:

- drogi przygranicznej wzdłuż Nysy Łużyckiej i Odry;
- drogi wojewódzkiej, łączącej: Żary i Żagań – Lubsco – Krosno Odrzańskie – Sulęcín – Gorzów Wlkp.;
- obwodnicy Regionu Kozła.

Czynniki wpływające na strukturę funkcjonalno-przestrzenną województwa

Województwo lubuskie posiada obszar wyraźnie zarysowany geograficznie rzekami Nysą i Odrą, ciągiem Jezior Zbąszyńskich, północną krawędzią Borów Dolnośląskich i południową granicą Pomorza Zachodniego.

Jest to region o względnej jednorodności ekonomicznej, z rozwiniętymi strukturami oraz instytucjami nauki i kultury, zamieszkały przez ludność mającą wysokie poczucie wspólnoty.

Przez województwo przebiegają dwie ważne osie tranzytowe:

- pierwsza z nich to: najważniejsza dla Polski część transeuropejskiego połączenia wschód – zachód, biegnącego z zachodu Europy przez Berlin i Poznań do Warszawy i dalej na wschód;
- druga to ważna droga północ – południe ze Skandynawii przez Szczecin, Gorzów Wielkopolski, Zieloną Górę do Pragi (z rozgałęzieniem na Wrocław) i dalej na południe.

Przez południową część województwa przebiega także inna, ważna droga: Berlin – Wrocław – Kraków – Ukraina. Przez długi okres historii, granica województwa była czynnikiem mającym niekorzystny wpływ na jego rozwój. Jej nieprzenikalność oraz ograniczenia w osiedlaniu się w strefie nadgranicznej uniemożliwiały ekonomiczne wykorzystanie korzyści wynikających z położenia regionu.

Zjednoczenie Niemiec oraz czas polskiej transformacji ustrojowej, stworzyły dogodne warunki dla wymiany handlowej i współpracy transgranicznej w miastach podzielonych i na obszarach sąsiednich.

Obszary graniczne przestały być już barierą, a województwo lubuskie zyskało szansę szybkiej i skutecznej integracji z przestrzenią europejską. Powstały instytucje międzynarodowe, w tym Euroregiony – organizujące polsko-niemiecką współpracę miast i gmin, a także instytucje ekonomiczne: Europejski Uniwersytet Viadrina we Frankfurcie n/Odrą i Collegium Polonicum w Słubicach.

Wejście Polski do Unii Europejskiej przyczyniło się do większej integracji regionu lubuskiego z zachodnim sąsiadem i do powstania międzyregionalnego rynku pracy, wymiany i usług. Sytuacja ta w przyszłości powinna stanowić jedną z ważniejszych przesłanek rozwoju województwa lubuskiego.

Dla rozwoju województwa lubuskiego istotne znaczenie ma też bliskość Berlina, który jest dużą metropolią o znaczeniu europejskim. Stwarza to wielką szansę dla rozwoju regionu i pełniejszego wykorzystaniu jego szans rozwojowych.

Województwo lubuskie, ze względu na walory krajobrazowe, lasy, jeziora i stosunkowo czyste środowisko, może stać się częścią zaplecza turystycznego, a także mieszkaniowego dla zjednoczonej Europy.

Dla północnej części województwa lubuskiego istotne jest również oddziaływanie Szczecina, miasta, które jest portem, dużym ośrodkiem miejskim, posiadającym liczne powiązania, np. w sferze gospodarczej i w zakresie szkolnictwa wyższego.

Mimo jeszcze istniejących wielu problemów, województwo lubuskie jest aktywnym regionem działającym na rzecz integracji europejskiej, przodującym w budowaniu europejskiej świadomości, zacieśnianiu kontaktów gospodarczych, edukacyjnych i kulturalnych. W lubuskim funkcjonują ośrodki edukacji i informacji europejskiej, w których szkolą się w praktycznych zagadnieniach współpracy transgranicznej przedstawiciele innych polskich oraz środkowo - i wschodnioeuropejskich regionów .

Podstawowe elementy sieci osadniczej

Region Lubuski zaliczany do małych regionów w Krajowej Sieci Osadniczej i nie wytworzył, jak dotąd jednego ośrodka centralnego. Istnieje więc dosyć specyficzna sytuacja rozdziału funkcji wojewódzkich pomiędzy dwa ośrodki – Gorzów Wielkopolski i Zieloną Górę.

W Gorzowie Wielkopolskim reprezentowany jest zespół instytucji skupiających organy administracji rządowej - z Wojewodą jako przedstawicielem rządu.

Zielona Góra to z kolei zespół instytucji skupiających zadania samorządu wojewódzkiego z Marszałkiem Województwa na czele.

W obu miastach ma miejsce istotna koncentracja funkcji publicznych o charakterze ponadlokalnym, co znacznie przewyższa zespoły usługowe i obsługi zlokalizowane w innych ośrodkach miejskich województwa.

W celu ułatwienia wzajemnych kontaktów i współpracy społeczno - gospodarczej powinny jak najszybciej zostać wytworzone sprawne powiązania komunikacyjno - drogowe i kolejowe, lotnicze, stwarzające szanse szybkiego pokonania przeszło stu kilometrów dzielących oba ośrodki.

Za szczególnie istotne dla rozwoju regionu, jego integralności funkcjonalnej i przestrzennej uznano Kształtowanie Pasma Przyspieszonego Rozwoju Gorzów Wielkopolski – Zielona Góra (Nowa Sól) – jako głównej osi osadniczej rozwoju, generującej rozwój społeczno-gospodarczy. Pasma to wymaga wzmocnienia komunikacyjnego poprzez budowę szybkiego połączenia kolejowego najpóźniej do roku 2020, w tym budowę powiązania z lotniskiem w Babimoście.

Za ważny czynnik intensyfikacji rozwoju regionu, w jego południowo - zachodniej części, będzie można uznać rozwój pasma Gubin – Brody (rejon zagłębia węgla brunatnego Gubin, Gubin 1 i uzyskaniu koncesji na wydobycie węgla brunatnego), najprawdopodobniej po roku 2013. Wówczas postulowana budowa nowej drogi równoleżnikowej relacji Żagań i Żary – Lubsko – Krosno Odrzańskie – Sulęcín – Gorzów Wlkp. (klasy G) dla potrzeb związanych z budową kopalni i elektrowni, wydaje się w pełni uzasadniona.

Jako główne zespoły miast proponuje się:

- Zespół Sulechów – Zielona Góra – Nowa Sól, zwany Lubuskim Trójmiastem,
- Zespół Gorzów Wlkp. – Skwierzyna,
- Zespół Żary – Żagań – Szprotawa.

Jako główne miejskie ośrodki rozwoju przyjęto:

- dwubiegunowo połączone ośrodki miejskie Zielona Góra – Gorzów Wlkp. o znaczeniu krajowym – I rzędu , generujące rozwój województwa lubuskiego,
- ośrodki o znaczeniu regionalnym - II rzędu – Nowa Sól miasto, Żary miasto, Żagań miasto, Gubin miasto, Słubice, Kostrzyn nad Odrą, Świebodzin, Międzyrzecz,
- ośrodki o znaczeniu ponadlokalnym III rzędu – Szprotawa, Sulechów, Skwierzyna, Krosno Odrzańskie, Strzelce Krajeńskie, Drezdenko, Sulęcín, Wschowa.

Rejon zagłębia węgla brunatnego Gubin – Gubin 1 położonego w okolicach Gubin, Lubsko, Brody jest w pracach planistycznych określany jako obszar problemowy, który wymaga odrębnych badań i decyzji.

Zagrożenia rozwoju

Do zagrożeń przy realizacji przedstawionych wyżej kierunków rozwoju zalicza się między innymi:

CZĘŚĆ I:
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

6. Kierunki rozwoju i zagospodarowania przestrzennego według Zmiany PZPWL

- potrzebę godzenia intensywnego rozwoju gospodarczego z zachowaniem konstytucyjnej zasady „równoważonego rozwoju”, co może pociągać za sobą dokonywanie niełatwych wyborów: stan środowiska a przemysł; eksploatacja i przetwórstwo bogactw naturalnych a środowisko przyrodnicze;
- sytuacje konfliktowe w trakcie realizacji programów komunikacyjnych i infrastrukturalnych. Często są one związane ze sprzeciwem społeczności lokalnych, ponieważ naruszają stan jej posiadania lub dotychczasowe warunki egzystencji. W celu uzyskania zadowalających rozstrzygnięć niezbędne są długotrwałe procesy negocjacyjne;
- ograniczone środki finansowe rządu i samorządów: województwa, powiatowych i zainteresowanych gmin oraz inwestorów prywatnych na realizację rozwiązań komunikacyjnych, infrastrukturalnych, mieszkaniowych, usługowych, środowiskowych, przeciwpowodziowych itp., pomimo przyjęcia różnego typu strategii regionalnych;
- „inercja” obecnego stanu zainwestowania i funkcjonowania województwa oraz jego składowych elementów, wymagających modernizacji, przebudowy, rozbudowy, które w znacznym stopniu odbiegają jeszcze od standardów uznawanych za obowiązujące i mogą stanowić trudne do przekroczenia bariery;
- odpływ wykształconych i wysoko wyspecjalizowanych kadr (zasobów ludzkich), wiążący się z ewentualnym brakiem atrakcyjnych ofert pracy oraz niewystarczającymi standardami zamieszkania, dostępu do usług, itp.;
- długotrwałe utrzymujące się bezrobocie, powodujące marazm i wykluczenie społeczne części mieszkańców województwa.

7. ZASADY ROZWOJU PRZESTRZENNEGO W WYZNACZONYCH OBSZARACH PROBLEMOWYCH

Obszar problemowy, zgodnie z definicją art. 2 pkt 7 obowiązującej ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r. Nr 80, poz. 717 ze zm.), określono jako „obszar szczególnego zjawiska z zakresu gospodarki przestrzennej lub występowania konfliktów przestrzennych”.

W Zmianie PZPWL wskazuje się obszary problemowe wraz z zasadami ich zagospodarowania, zgodnie z art. 39 ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 ze zm.).

W Zmianie PZPWL: wskazuje się następujące podstawowe obszary problemowe, które wymagają prowadzenia odrębnej polityki gospodarczej i polityki przestrzennej:

- a) tereny potencjalnej eksploatacji złóż węgla brunatnego Gubin i Gubin 1, oraz lokalizacja elektrowni o mocy do 3 000 MW w rejonie zagłębia węgla brunatnego położonego w okolicach Gubin, Lubsko i Brody,
- b) obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi,
- c) tereny zamknięte i ich strefy ochronne,
- d) obszary występowania udokumentowanych złóż kopalin,
- e) tereny przemysłowe oraz tereny powojkowe i popegeerowskie

Tereny potencjalnej eksploatacji złóż węgla brunatnego Gubin i Gubin 1 oraz lokalizacja elektrowni o mocy do 3 000 MW w rejonie zagłębia węgla brunatnego położonego w okolicach Gubin, Lubsko i Brody,

Obszar określony jako „zespół zagłębia węgla brunatnego na terenie gmin Gubin i Brody” jest obszarem problemowym, który wymaga szczegółowych, odrębnych badań i decyzji, prowadzonych poza niniejszymi działaniami planistycznymi.

Szczególnie wymóg ten dotyczy wpływu odkrywki na stosunki wodne całego regionu, uwzględniając rzekę Odrę i aspekty transgraniczne z terenem Niemiec.

W „Polityce Energetycznej Polski do roku 2030” złoża węgla brunatnego Gubin - Gubin 1, uznane zostało za jedno ze strategicznych złóż, które ma zostać w przyszłości objęte ochroną zapewniającą możliwość jego eksploatacji. Zapisy te, uwzględnione są w opracowaniach: „Program działań wykonawczych na lata 2009 – 2012” – załącznik do w/w Projektu Polityki. Działanie 2.3. Identyfikacja krajowych zasobów strategicznych węgla kamiennego i brunatnego oraz ich ochrona poprzez ujęcie w planach zagospodarowania przestrzennego.

Zastosowano zabezpieczenie dostępu do zasobów strategicznych poprzez realizację przedsięwzięć inwestycyjnych, jako inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.

Pożądanym kierunkiem, jest wzmocnienie wykorzystania potencjału endogenicznego regionu, w szczególności w oparciu o zasoby węgla brunatnego, poprzez wpisanie do koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju strategicznych zasobów zalegania złóż węgla brunatnego Gubin i Gubin 1, oraz uwzględnienie lokalizacji elektrowni o mocy do 3 000 MW w rejonie zagłębia węgla brunatnego położonego w okolicach Gubin, Lubsko i Brody

Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi

Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi, zgodnie z art. 82 ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 roku Prawo wodne (tekst jedn. z 2005 r. Dz. U. nr 239, poz. 2019 ze zm.), obejmują obszary

bezpośredniego zagrożenia powodzią, w szczególności tereny między wałem przeciwpowodziowym a linią brzegu, strefę przepływów wezbrań powodziowych określoną w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz obszary potencjalnego zagrożenia powodzią, obejmujące tereny narażone na zalanie w określonych przypadkach.

W Zmianie PZPWL: uwzględnia się następujące obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi poprzez wprowadzenie istniejących przepisów:

- 1) zgodnie z art. 39 ust. 3 pkt 6 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r. Nr 80, poz. 717 ze zm.);
- 2) zgodnie z art. 79 ust.2, art.82 ust.1 i art. 84 ustawy z dnia 18 lipca 20001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r. nr 239, poz. 2019 ze zm.)

Dla obszarów nieobwałowanych dyrektorzy regionalnych zarządów gospodarki wodnej sporządzają odpowiednio studium, określające w szczególności granice obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią, uwzględniając częstotliwość występowania powodzi, ukształtowanie dolin rzecznych i tarasów zalewowych. Obszary potencjalnego zagrożenia powodzią określa w drodze rozporządzenia właściwy minister.

Zgodnie z ustawą Prawo wodne, obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi, których granice określa się według przepisów tej ustawy, uwzględniono przy sporządzeniu Zmiany PZPWL, a mianowicie:

- 1) część rzeki Warty i Noteci terenu województwa lubuskiego, na podstawie materiałów z opracowanych studiów granic bezpośredniego zagrożenia powodzią sporządzonych dla zlewni Warty (2003 r.) i dla Noteci (2005 r.) a obecnie traktowanych jako pierwszy etap studium ochrony przeciwpowodziowej, wskazujący obszary służące przepuszczaniu wód powodziowych (obszar bezpośredniego zagrożenia powodzią dla przepływów o prawdopodobieństwie $p = 1\%$).
- 2) dla pozostałego odcinka Warty oraz innych rzek Regionu Wodnego Warty, płynących przez obszar województwa lubuskiego, studium ochrony przeciwpowodziowej nie zostało opracowane. Braku, w chwili obecnej powyższego oficjalnego opracowania nie można traktować jako przeszkody w wyznaczeniu i przygotowywaniu planu obszarów zalewowych (przy wykorzystaniu innych dostępnych materiałów: np, danych historycznych, operatów przeciwpowodziowych czy publikacji - "Program prewencyjnego zapobiegania powodzi w dorzeczu Odry ze szczególnym uwzględnieniem dorzecza Warty i Zalewu Szczecińskiego – Odra Region"), a następnie respektowaniu ograniczeń w zagospodarowaniu przestrzennym, ustalonych odpowiednio do istniejących zagrożeń powodziowych.

Na obszarach zalewowych nie należy przyjmować rozwiązań przestrzennych, które mogą powodować straty powodziowe m.in. poprzez zalanie lub podtopienie wodami wielkimi. W strefie służącej przepuszczaniu wód powodziowych, przy planowaniu zagospodarowania przestrzennego, należy przyjmować rozwiązania projektowe zapewniające utrzymanie swobodnego przepływu wód oraz bezpieczeństwo mieszkańcom i ochronę ich mienia. Zabudowa nieobwałowanych stref przepływu wód powodziowych może być dopuszczona i uzgodniona pozytywnie tylko w szczególnie uzasadnionych przypadkach, pod warunkiem jednoczesnego zapewnienia zabezpieczenia obiektów przed powodzią i uwzględnieniu kosztów ich wykonania, a także wykazania, że projektowane rozwiązania przestrzenne nie będą utrudniały przepływu wód powodziowych.

Tereny zamknięte i ich strefy ochronne

Definicję pojęcia „tereny zamknięte”, zgodnie z art.2 pkt 11 obowiązującej ustawy o pizp, określa art.2 pkt 9 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2000 r. Nr 100, poz.1086 ze zm.). Są to tereny o charakterze zastrzeżonym ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa, określone przez właściwych ministrów i kierowników urzędów centralnych.

CZĘŚĆ I:
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

7. Zasady rozwoju przestrzennego w wyznaczonych obszarach problemowych

Z uwagi na potrzeby sił zbrojnych oraz wymagania systemu obronnego państwa, przy planowaniu wszelkich przedsięwzięć w zakresie zagospodarowania przestrzennego, problem zapewnienia wymagań obronnych winien być postrzegany w dwóch zasadniczych obszarach:

- artykułowania wymogów obronnych, które służyć będą odpowiedniemu przygotowaniu infrastruktury państwa,
- zapewnienia możliwości bezkolizyjnego funkcjonowania sił zbrojnych.

Rozmieszczenie infrastruktury, którą użytkuje wojsko na obszarze kraju i województwa, związane jest ze strukturą organizacyjną i dyslokacją Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz potrzebami Organizacji Sojuszu Północnoatlantyckiego.

Ponieważ zmiany w infrastrukturze wynikają z procesu restrukturyzacji i modernizacji Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, zachodzi konieczność ograniczenia możliwości ewentualnego negatywnego wzajemnego oddziaływania infrastruktury cywilnej i wojskowej na siebie.

Minister Obrony Narodowej, zgodnie z delegacją zawartą w art. 4 ust. 2a ustawy z dnia 17 maja 1989 roku Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2000 r. Nr 100, poz. 1086, z późn. zm.), Decyzją Nr 0-11/MON z dnia 23 grudnia 2000 r. (nie publikowane) określił, że wszystkie tereny jednostek organizacyjnych resortu obrony narodowej są terenami zamkniętymi.

Zgodnie z art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717, z późn. zm.), w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego ustala się tylko granice terenów zamkniętych oraz granice ich stref ochronnych, a w strefach ochronnych ustala się ograniczenia w zagospodarowaniu i korzystaniu z terenów, w tym zakaz zabudowy.

Procedura ta ma zapewnić warunki bezkolizyjnego funkcjonowania obiektów i urządzeń związanych z obronnością kraju ze względu na specyficzny charakter nieruchomości wojskowych, wynikający między innymi z konieczności ich ochrony, uniemożliwienia penetracji, podsłuchu i zakłóceń pracy, oraz wyeliminowania bądź ograniczenia możliwości szkodliwego wpływu na otoczenie.

Zapewnienie warunków bezpiecznego, niezakłóconego czy też bezkolizyjnego funkcjonowania obiektów wojskowych i cywilnych w aspekcie udziału sił zbrojnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym powinno być postrzegane w szczególności poprzez ustanowienie stref ochronnych obiektów wojskowych. Tereny zamknięte niezbędne dla potrzeb sił zbrojnych należy rozpatrywać w połączeniu z ich strefami ochronnymi.

Funkcjonowanie terenu zamkniętego należy rozpatrywać rozdzielając jego funkcje wewnętrzne (z samej definicji dostępności wyłączenia dla osób uprawnionych) od powiązań zewnętrznych. Teren zamknięty nie może funkcjonować w „konflikcie przestrzennym” z otoczeniem, utrudniając czy wręcz uniemożliwiając zarówno wykorzystanie samego kompleksu zgodnie z potrzebami sił zbrojnych, jak również wykorzystanie otoczenia zgodnie z jego stanem aktualnym i planowanym przeznaczeniem. Zatem postrzeganie w siłach zbrojnych problematyki funkcjonowania terenów zamkniętych dotyczy głównie potrzeby zapewnienia zagadnienia bezkolizyjności ich funkcjonowania.

Problemy w relacjach między nieruchomościami wojskowymi, a ich otoczeniem, muszą być rozwiązywane z uwzględnieniem obowiązujących przepisów w zakresie wymagań ochrony informacji niejawnych. Na poziomie starostwa obejmuje to podanie przebiegu granic terenów zamkniętych i ich powierzchni oraz w trakcie opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, poinformowanie o ograniczeniach w zagospodarowaniu stref ochronnych.

W Zmianie PZPWL: uwzględnia się granice terenów zamkniętych, zgodnie z art. 39 ust. 3 pkt 7 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 ze zm.).

Zgodnie z wnioskiem Ministerstwa Infrastruktury Departament Lotnictwa, Prezes Urzędu Lotnictwa Cywilnego w Warszawie, uwzględniono w Zmianie PZPWL:

- 1) Lotniska: Zielona Góra - Babimost, Przylep, Łądowisko Lipki Wielkie

CZĘŚĆ I:
UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO.
KONCEPCJA ROZWOJU REGIONU

7. Zasady rozwoju przestrzennego w wyznaczonych obszarach problemowych

- 2) Pomoce radionawigacyjne w rejonie miast: Słubice i Drezdenko.
- 3) Obiekty trudno dostrzegalne z powietrza, powinny spełniać wymogi rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2003 r. w sprawie warunków, jakie powinny spełniać obiekty budowlane oraz naturalne w otoczeniu lotniska (Dz. U. Nr 130 z 2003 roku, poz. 1192 ze zm.);
- 4) Wszystkie obiekty o wysokości równej i większej niż 100 m nad poziom terenu, stanowią przeszkody lotnicze i ze względu na zapewnienie warunków bezpieczeństwa ruchu cywilnych statków powietrznych muszą być zgłoszone Prezesowi Urzędu Lotnictwa Cywilnego oraz szefostwu Służby Ruchu Lotniczego Sił Zbrojnych RP.
- 5) Przepisy, dotyczące projektowania, budowania i użytkowania lotnisk i lądowisk zawarte są w:
 - a) Ustawie z dnia 3 lipca 2002 roku Prawo lotnicze (Dz. U. Nr 100, poz. 696 ze zm.).
 - b) Rozporządzeniu Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 31 sierpnia 1998 r. w sprawie przepisów techniczno-budowlanych dla lotnisk (Dz. U. Nr 130, poz. 859 ze zm.).
 - c) Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2003 roku w sprawie warunków, jakie powinny spełniać obiekty budowlane oraz naturalne w otoczeniu lotniska (Dz. U. Nr 130, poz. 1192 ze zm.).
 - d) Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 20 lipca 2004 r. w sprawie wymagań dla lądowisk (Dz. U. Nr 170, poz. 1791).
 - e) Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 31 maja 2004 r. w sprawie klasyfikacji lotnisk i rejestru lotnisk cywilnych (Dz. U. Nr 122, poz. 1273).
 - f) Aneksie 14 ICAO (International Standards and Recommended Practices-Aerodromes Annex 14 to the Convention on International Civil Aviation).

Zgodnie z wnioskiem Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w Zielonej Górze i Rejonowego Zarządu Infrastruktury w Zielonej Górze, który sprawuje trwały zarząd nad nieruchomościami Skarbu Państwa oraz jest stroną umowy o przekazaniu w użytkowanie terenów Lasów Państwowych na cele obronności i bezpieczeństwa państwa w granicach administracyjnych województwa lubuskiego, w zmianie PZPWL uwzględniono:

- 1) granice terenów zamkniętych, uznanych Decyzją nr 011/MON z dnia 28 grudnia 2000 r. Ministra Obrony Narodowej za tereny zamknięte, zgodnie z załączonym wykazem terenów;
- 2) dla zachowania dotychczasowej struktury szkoleniowej jednostek wojskowych stacjonujących na terenie województwa lubuskiego oraz wojsk ćwiczących na poligonach, że:
 - a) na obszarach poligonów i garnizonowych placów ćwiczeń nie planuje się terenów leśnych (również na terenach "Natura 2000");
 - b) uwzględnia się strefy ochronne - inwestycyjne przy granicach terenów zamkniętych i przy granicach kompleksów wojskowych;
 - c) nie planuje się przebiegu dróg, szlaków kolejowych, ścieżek rowerowych przez tereny zamknięte.

Obszary występowania udokumentowanych złóż kopalin

Obszary występowania udokumentowanych złóż kopalin określa dokumentacja geologiczna złoża kopaliny, sporządzona na podstawie art.40 i następnych ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku - Prawo geologiczne i górnicze (tekst jedn. z 2005 r. Dz. U. nr 228, poz.1947 ze zm.).

W Zmianie PZPWL uwzględnia się obszary występowania udokumentowanych złóż kopalin:

- 1) zgodnie z art. 39 ust. 3 pkt 8 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 ze zm.).

- 2) w związku z art.48 Prawa geologicznego i górniczego (jedn. tekst Dz. U. z 2005 r. Nr 228, poz.1947):
 - a) złoża kopalin;
 - b) udokumentowane wody podziemne w granicach:
 - projektowanych stref ochronnych ujęć,
 - obszarów ochronnych zbiorników wód podziemnych.

Zgodnie z wnioskiem Ministra Gospodarki, uwzględnia się w Zmianie PZPWL udokumentowane obszary złóż węgla brunatnego, zgodnie z wykazem złóż węgla brunatnego sporządzonego przez Państwowy Instytut Geologiczny oraz obejmuje się te obszary ochroną przed zabudową infrastrukturą niezwiązaną z przemysłem wydobywczym.

Zgodnie z wnioskiem Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w Zielonej Górze i Rejonowego Zarządu Infrastruktury w Zielonej Górze uwzględnia się ograniczenia w użytkowaniu terenów, wynikające ze zinwentaryzowania stref ochronnych:

- a) ujęć wód powierzchniowych i podziemnych;
- b) głównych zbiorników wód podziemnych.

Tereny poprzemysłowe oraz tereny powojkowe i popegeerowskie

Z uwagi na zmieniający się charakter zagospodarowania oraz stan własności, do obszarów problemowych zaliczone zostały również:

- tereny poprzemysłowe, w większości występujące w miastach w lokalizacjach rozproszonych. Stanowią one potencjalne rezerwy pod zabudowę przemysłową dla nowych funkcji, ale również mogą zmienić swoje przeznaczenie w szczególności dla funkcji usługowych. Rozstrzygnięcia w stosunku do poszczególnych terenów dokonywać się będą w lokalnej polityce przestrzennej,
- tereny powojkowe, które utraciły swoje funkcje, jak również i takie, które w przyszłości nie będą niezbędne dla potrzeb obronności Państwa, zagospodarowane będą dla różnorodnych funkcji w zależności od ich położenia i wielkości,
- tereny popegeerowskie występujące jako pozostałość Państwowych Gospodarstw Rolnych stanowią zasób wspierający modernizację polskiego rolnictwa, przy utrzymaniu ich dotychczasowej funkcji podstawowej.

CZĘŚĆ II
PLAN STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ.
KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ

8. PRIORYTETY POLITYKI PRZESTRZENNEJ WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO

Główne cele strategiczne i operacyjne województwa lubuskiego bezpośrednio łączą się z punktem 4. Uwarunkowania. Identyfikacja możliwości rozwoju regionu lubuskiego. Analiza mocnych i słabych stron województwa określona jest Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego - Aktualizacja z horyzontem czasowym do 2020 roku z 2005 r.

W Zmianie PZPWL uwzględnia się ustalenia Strategii rozwoju województwa lubuskiego, szczególnie w zakresie określania celów strategicznych i operacyjnych oraz ustalenia wynikowych kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Na rysunku Planu przedstawiono plan struktury funkcjonalno-przestrzenne wyrażający kierunki polityki przestrzenne, które stanowią ustalenia Zmiany PZPWL.

Do głównych celów strategicznych zalicza się w Zmianie PZPWL:

- zabezpieczenie przestrzennych możliwości realizacji założeń:
 - strategii rozwoju osadnictwa na obszarze regionu lubuskiego,
 - rozbudowy i modernizacji systemów transportowych w regionie i ich powiązań zewnętrznych,
 - zasady zrównoważonego rozwoju poprzez ochronę i wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz tradycji historycznej regionu,
 - rozwoju aktywności gospodarczej,
 - rozbudowy infrastruktury technicznej,
 - rozszerzenia bazy szkolnictwa wyższego;
 - rozwój i równomierne rozmieszczenie sieci infrastruktury społecznej.
- celami operacyjnymi zabezpieczającymi cele strategiczne są przede wszystkim:
 - przygotowanie i działanie władz gminnych dotyczących opracowania i przyjęcia studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, stanowiących formę zapisu polityki przestrzennej gmin,
 - działanie władz samorządowych, w zakresie zagospodarowania przestrzeni w oparciu o plany miejscowe określające zasady zagospodarowania przestrzeni, uwzględniające zarówno przyjętą politykę przestrzenną gmin, jak i warunki kształtowania infrastruktury technicznej przy respektowaniu zasady „rozwoju zrównoważonego”,
 - prowadzenie monitoringu zmian w zakresie zagospodarowania przestrzennego,
 - prowadzenie monitoringu, co do zgodności opracowań z zakresu planowania przestrzennego i programów rozwoju na różnych szczeblach administracji samorządowej.

W Zmianie PZPWL określa się podstawowe elementy sieci osadniczej województwa lubuskiego, ich powiązania komunikacyjne oraz infrastrukturalne oraz kierunki powiązań transgranicznych.

Rozwój województwa lubuskiego powinien obejmować zarówno aspekt gospodarczy, jak i turystyczny w powiązaniu z walorami przyrodniczymi. Takie kompleksowe podejście stwarza dogodne warunki dla zrównoważonego rozwoju regionu.

Struktura przestrzenna województwa lubuskiego opiera się na dwóch podstawowych osiach:

1. **antropogenicznych** (oś Wschód - Zachód: II Paneuropejski Korytarz Transportowy i III Paneuropejski Korytarz Transportowy oraz oś północ – południe: dwubiegunowe powiązanie ośrodków krajowych – Gorzów Wlkp. i Zielona Góra)
2. **przyrodniczych** (oś wschód – zachód w środkowej części regionu: dolina Odry przechodząca w oś północ – południe wzdłuż granicy państwa oraz oś wschód - zachód: dolina Noteci i Warty).

Jako główne elementy krystalizujące strukturę przestrzenną Województwa Lubuskiego przyjęto:

- pasma rozwoju,
- obszary węzłowe,
- zespoły miast,
- miejskie ośrodki rozwoju.

Główne pasma rozwoju:

- Pasma rozwoju Gorzów Wlkp. – Zielona Góra – Nowa Sól o znaczeniu europejskim z krajowymi ośrodkami rozwoju: Zielona Góra, Gorzów Wlkp. i lotniskiem w Babimoście jako główną osią rozwoju województwa lubuskiego,
- Pasma rozwoju wzdłuż rzeki Odry i Nysy Łużyckiej (do projektowanej autostrady A-18 na południu) z ośrodkami o znaczeniu regionalnym: Kostrzyn/O, Słubice, Gubin.

Obszar węzłowy:

- Obszar obejmujący skrzyżowanie projektowanej autostrady A-2 i drogi ekspresowej S-3 w rejonie miejscowości Świebodzin i Międzyrzecz.

Zespoły miast:

- Zespół Sulechów – Zielona Góra – Nowa Sól zwane Lubuskim Trójmiastem,
- Zespół Gorzów Wlkp. – Skwierzyna,
- Zespół Żary – Żagań – Szprotawa.

Miejskie ośrodki rozwoju:

- Dwubiegunowo połączone ośrodki miejskie: Zielona Góra – Gorzów Wlkp., o znaczeniu krajowym I rzędu, generujące rozwój województwa lubuskiego,
- Ośrodki o znaczeniu regionalnym II rzędu – Nowa Sól, Żary, Żagań, Gubin, Słubice, Kostrzyn nad Odrą, Świebodzin, Międzyrzecz,
- Ośrodki o znaczeniu ponadlokalnym – Szprotawa, Sulechów, Skwierzyna, Krosno Odrzańskie, Strzelce Krajeńskie, Drezdenko, Sulęcín, Wschowa.

Ponadto w zapisie Zmiany PZPWL określa się **strefy przyspieszonej urbanizacji:**

- Zielona Góra – Nowa Sól – Sulechów (Lubuskie Trójmiasto),
- Gorzów Wielkopolski – Skwierzyna,
- Żary – Żagań – Szprotawa,
- Dwumiasta polsko-niemieckie (Guben – Gubin, Słubice – Frankfurt /O, Kostrzyn – Kietz).

W części graficznej Zmiany PZPWL przedstawiono orientacyjne przebiegi:

- ropociągu surowcowego o znaczeniu międzynarodowym (Rosja – Niemcy),
 - gazociągu tranzytowego o znaczeniu międzynarodowym z kablem światłowodowym (JAMAL–EUROPA),
 - linii elektroenergetycznych 400 kV i 220 kV, GPZ,
 - dróg wodnych E-70, E-30 przewidując ich modernizację, zgodnie z tekstem Zmiany PZPWL,
- W Zmianie PZPWL określono podstawowe obszary:

CZĘŚĆ II:
PLAN STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ. KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ
8. *Priorytety polityki przestrzennej województwa lubuskiego*

- systemu obszarów chronionych, w tym obszary ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, ochrony uzdrowisk, dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, a w tym:
 - parki narodowe, rezerваты przyrody, Park Łuk Mużakowa (projektowany jako Europejski Park Kultury),
 - dolina Noteci, planowana ochrona UNESCO jako światowe dziedzictwo kultury,
 - obszary Natura 2000,
 - korytarze ekologiczne o znaczeniu krajowym;
- systemu ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, a w tym:
 - miasta historyczne rangi europejskiej,
 - rezydencje rangi europejskiej,
 - zabytki techniki przemysłu rangi europejskiej,
 - stanowiska archeologiczne rangi europejskiej.

Istotnymi elementami określonymi w Zmianie PZPWL są:

- obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi, a w tym:
 - obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią,
 - obszary pośredniego zagrożenia powodzią;
- strefy równoważenia struktury funkcjonalno-przestrzennej:
 - strefa gospodarki leśnej,
 - strefa wielofunkcyjnego rozwoju terenów otwartych,
 - obszary wodne ważniejszych rzek i jezior;
- obszary występowania udokumentowanych złóż kopalin i strefy związane z przemysłem wydobywczym (a w tym szczególności z zasobami węgla brunatnego);
- tereny realizacji zadań rządowych (baza materiałów pędnych).

9. STREFA PRZYRODNICZA

9.1. OBSZARY I ZASADY OCHRONY PRZYRODY

W Zmianie PZPWL określa się obszary ochrony przyrody wchodzące w system przyrodniczych obszarów chronionych województwa lubuskiego.

Na obszarze Województwa Lubuskiego formami ochrony przyrody są:

- 1) parki narodowe; (Drawieński Park Narodowy, Park Narodowy „Ujście Warty”)
- 2) rezerваты przyrody;
- 3) parki krajobrazowe;
- 4) obszary chronionego krajobrazu;
- 5) obszary Natura 2000;
- 6) pomniki przyrody;
- 7) stanowiska dokumentacyjne;
- 8) użytki ekologiczne;
- 9) zespoły przyrodniczo-krajobrazowe;
- 10) ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

W drodze porozumienia z sąsiednimi państwami wyznaczano przygraniczne obszary cenne pod względem przyrodniczym w celu ich wspólnej ochrony.

9.2. PARKI NARODOWE I REZERWATY PRZYRODY

1. W parkach narodowych oraz w rezerwach przyrody zabrania się:
 - 1) budowy lub rozbudowy obiektów budowlanych i urządzeń technicznych, z wyjątkiem obiektów i urządzeń służących celom parku narodowego albo rezerwatu przyrody;
 - 2) rybactwa, z wyjątkiem obszarów ustalonych w planie ochrony albo w zadaniach ochronnych;
 - 3) chwytania lub zabijania dziko występujących zwierząt, zbierania lub niszczenia jaj, postaci młodocianych i form rozwojowych zwierząt, umyślnego płoszenia zwierząt kręgowych, zbierania poroży, niszczenia nor, gniazd, legowisk i innych schronień zwierząt oraz ich miejsc rozrodu;
 - 4) polowania, z wyjątkiem obszarów wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych ustanowionych dla rezerwatu przyrody;
 - 5) pozyskiwania, niszczenia lub umyślnego uszkodzenia roślin oraz grzybów;
 - 6) użytkowania, niszczenia, umyślnego uszkodzenia, zanieczyszczenia i dokonywania zmian obiektów przyrodniczych, obszarów oraz zasobów, tworów i składników przyrody;
 - 7) zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody;
 - 8) pozyskiwania skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, minerałów i bursztynu;
 - 9) niszczenia gleby lub zmiany przeznaczenia i użytkowania gruntów;
 - 10) palenia ognisk i wyrobów tytoniowych oraz używania źródeł światła o otwartym płomieniu, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez organ uznający obszar za rezerwat przyrody;
 - 11) prowadzenia działalności wytwórczej, handlowej i rolniczej, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony;
 - 12) stosowania chemicznych i biologicznych środków ochrony roślin i nawozów;

- 13) zbioru dziko występujących roślin i grzybów oraz ich części, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez organ uznający obszar za rezerwat przyrody;
 - 14) amatorskiego połowu ryb, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych;
 - 15) ruchu pieszego, rowerowego, narciarskiego i jazdy konnej wierzchem, z wyjątkiem szlaków i tras narciarskich wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez organ uznający obszar za rezerwat przyrody;
 - 16) wprowadzania psów na obszary objęte ochroną ścisłą i czynną, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony oraz psów pasterskich wprowadzanych na obszary objęte ochroną czynną, na których plan ochrony albo zadania ochronne dopuszczają wypas;
 - 17) wspinaczki, eksploracji jaskiń lub zbiorników wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez organ uznający obszar za rezerwat przyrody;
 - 18) ruchu pojazdów poza drogami publicznymi oraz poza drogami położonymi na nieruchomościach będących w trwałym zarządzie parku narodowego, wskazanymi przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez organ uznający obszar za rezerwat przyrody;
 - 19) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną przyrody, udostępnianiem parku albo rezerwatu przyrody, edukacją ekologiczną, z wyjątkiem znaków drogowych i innych znaków związanych z ochroną bezpieczeństwa i porządku powszechnego;
 - 20) zakłócania ciszy;
 - 21) używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego, uprawiania sportów wodnych i motorowych, pływania i żeglowania, z wyjątkiem akwenów lub szlaków wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez organ uznający obszar za rezerwat przyrody;
 - 22) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu;
 - 23) biwakowania, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez organ uznający obszar za rezerwat przyrody;
 - 24) prowadzenia badań naukowych - w parku narodowym bez zgody dyrektora parku, a w rezerwacie przyrody - bez zgody organu uznającego obszar za rezerwat przyrody;
 - 25) wprowadzania gatunków roślin, zwierząt lub grzybów, bez zgody ministra właściwego do spraw środowiska;
 - 26) wprowadzania organizmów genetycznie zmodyfikowanych;
 - 27) organizacji imprez rekreacyjno-sportowych - w parku narodowym bez zgody dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody bez zgody organu uznającego obszar za rezerwat przyrody.
2. Zakazy, o których mowa powyżej nie dotyczą:
- 1) wykonywania zadań wynikających z planu ochrony lub zadań ochronnych;
 - 2) likwidacji nagłych zagrożeń oraz wykonywania czynności nieujętych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych, za zgodą organu ustanawiającego plan ochrony lub zadania ochronne;
 - 3) prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym;
 - 4) wykonywania zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa;

5) obszarów objętych ochroną krajobrazową w trakcie ich gospodarczego wykorzystywania przez jednostki organizacyjne, osoby prawne lub fizyczne oraz wykonywania prawa własności, zgodnie z przepisami Kodeksu Cywilnego.

3. Minister właściwy do spraw środowiska może zezwolić na odstępstwa od zakazów, o których mowa w ust. 1, jeżeli jest to uzasadnione potrzebą ochrony przyrody, wykonywaniem badań naukowych, celami edukacyjnymi, kulturowymi, turystycznymi, rekreacyjnymi i sportowymi, celami kultu religijnego lub realizacją inwestycji liniowych celu publicznego w przypadku braku rozwiązań alternatywnych, pod warunkiem przeprowadzenia przez inwestora działań kompensujących utratę wartości przyrodniczych danego obszaru.

Na obszarach graniczących z parkiem narodowym wyznacza się otulinę parku narodowego.

W otulinie może być utworzona strefa ochronna zwierząt łownych ze względu na potrzebę ochrony zwierząt w parku narodowym.

Strefa ochronna zwierząt łownych nie podlega włączeniu w granice obwodów łowieckich.

9.3. PARKI KRAJOBRAZOWE

1. W parku krajobrazowym mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- 1) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627, z późn. zm.⁵⁾);
- 2) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej;
- 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 4) pozyskiwania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 5) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwoosuwickowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- 6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- 7) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej;
- 8) likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- 9) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
- 10) prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową;
- 11) utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych;
- 12) organizowania rajdów motorowych i samochodowych;
- 13) używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych.

2. Zakazy, o których mowa powyżej, nie dotyczą:
- 1) wykonywania zadań wynikających z planu ochrony;
 - 2) wykonywania zadań na rzecz obronności kraju i bezpieczeństwa państwa;
 - 3) prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym;
 - 4) realizacji inwestycji celu publicznego w rozumieniu art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 oraz z 2004 r. Nr 6, poz. 41), zwanej dalej "inwestycją celu publicznego".

Dla parków narodowych, rezerwatów przyrody i parków krajobrazowych sporządza się i realizuje plan ochrony.

9.4. OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

1. Na obszarze chronionego krajobrazu mogą być wprowadzone następujące zakazy:
 - 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarłisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
 - 2) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska;
 - 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
 - 4) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
 - 5) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
 - 6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
 - 7) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
 - 8) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.
2. Zakazy, o których mowa powyżej, nie dotyczą:
 - 1) wykonywania zadań na rzecz obronności kraju i bezpieczeństwa państwa;
 - 2) prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym;
 - 3) realizacji inwestycji celu publicznego.

9.5. OBSZARY NATURA 2000

1. Wyznaczenie obszaru Natura 2000, zmiana jego granic lub likwidacja następuje w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa, ministrem właściwym do spraw rozwoju wsi i z ministrem właściwym do spraw gospodarki wodnej, w drodze rozporządzenia ministra właściwego do spraw środowiska, które określa nazwę, położenie administracyjne, obszar i mapę obszaru, cel i przedmiot ochrony oraz sprawującego nadzór nad obszarem. Minister właściwy do spraw środowiska, wydając

- rozporządzenie, kieruje się rzeczywistym stanem siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt.
2. Po wyznaczeniu obszarów specjalnej ochrony ptaków minister właściwy do spraw środowiska przekazuje listę tych obszarów Komisji Europejskiej.
 3. Specjalne obszary ochrony siedlisk minister właściwy do spraw środowiska wyznacza po uzgodnieniu z Komisją Europejską.
 4. Dla obszaru Natura 2000 minister właściwy do spraw środowiska ustanawia, w drodze rozporządzenia, plan ochrony na okres 20 lat, uwzględniający ekologiczne właściwości siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony obszar ten został wyznaczony, wykorzystując, obejmujące obszar Natura 2000, plany ochrony ustanowione dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego oraz plany urządzenia lasu. Plan ochrony może być zmieniony, jeżeli wynika to z potrzeb ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt.
 5. Projekt planu ochrony obszaru Natura 2000 sporządza sprawujący nadzór nad obszarem w terminie 5 lat od dnia wyznaczenia tego obszaru, w uzgodnieniu z właściwymi miejscowo radami gmin.
 6. Plan ochrony obszaru Natura 2000 zawiera:
 - 1) opis i ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków;
 - 2) opis warunków zachowania lub przywrócenia właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków, o których mowa w ust. 1;
 - 3) wykaz zadań ochronnych, z określeniem sposobu ich wykonywania, rodzaju, zakresu i lokalizacji, na okres stosowny do potrzeb;
 - 4) określenie zakresu monitoringu przyrodniczego;
 - 5) opis przebiegu granic obszaru Natura 2000.

9.6. POMNIKI PRZYRODY, STANOWISKA DOKUMENTACYJNE, UŻYTKI EKOLOGICZNE, ZESPOŁY PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWE

1. W stosunku do pomnika przyrody, stanowiska dokumentacyjnego, użytku ekologicznego lub zespołu przyrodniczo-krajobrazowego mogą być wprowadzone następujące zakazy:
 - 1) niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu lub obszaru;
 - 2) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztorowym lub przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
 - 3) uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby;
 - 4) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
 - 5) likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
 - 6) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
 - 7) zmiany sposobu użytkowania ziemi;
 - 8) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
 - 9) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;

- 10) zbioru, niszczenia, uszkodzenia roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych;
- 11) umieszczania tablic reklamowych.
2. Zakazy, o których mowa w ust. 1, nie dotyczą:
- 1) prac wykonywanych na potrzeby ochrony przyrody po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody;
 - 2) realizacji inwestycji celu publicznego po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody;
 - 3) zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa;
 - 4) likwidowania nagłych zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego i prowadzenia akcji ratowniczych.

9.7. OCHRONA GATUNKOWA ROŚLIN, ZWIERZĄT I GRZYBÓW

1. W stosunku do dziko występujących roślin i grzybów objętych ochroną gatunkową mogą być wprowadzone następujące zakazy:
 - 1) zrywania, niszczenia i uszkodzenia;
 - 2) niszczenia ich siedlisk i ostoi;
 - 3) dokonywania zmian stosunków wodnych, stosowania środków chemicznych, niszczenia ściółki leśnej i gleby w ostojach;
 - 4) pozyskiwania, zbioru, przetrzymywania, posiadania, preparowania i przetwarzania całych roślin oraz grzybów i ich części;
 - 5) zbywania, nabywania, oferowania do sprzedaży, wymiany i darowizny roślin i grzybów żywych, martwych, przetworzonych i spreparowanych, a także ich części i produktów pochodnych;
 - 6) wwożenia z zagranicy i wywożenia poza granicę państwa roślin i grzybów żywych, martwych, przetworzonych i spreparowanych, a także ich części i produktów pochodnych.
2. W stosunku do dziko występujących roślin i grzybów objętych ochroną gatunkową mogą być wprowadzone odstępstwa od zakazów, o których mowa w ust. 1, dotyczące:
 - 1) wykonywania czynności związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej, jeżeli technologia prac uniemożliwia przestrzeganie zakazów;
 - 2) usuwania roślin oraz grzybów niszczących materiały lub obiekty budowlane;
 - 3) pozyskiwania gatunków roślin, o których mowa w art. 48 pkt 1 lit. c, oraz grzybów, o których mowa w art. 50 pkt 1 lit. c, lub ich części i produktów pochodnych przez podmioty, które uzyskały zezwolenie wojewody na ich pozyskiwanie;
 - 4) przetrzymywania, zbywania, nabywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny, a także wywożenia poza granicę państwa żywych, martwych, przetworzonych i spreparowanych roślin, o których mowa w pkt 3, oraz ich części i produktów pochodnych.
3. W stosunku do dziko występujących zwierząt objętych ochroną gatunkową mogą być wprowadzone następujące zakazy:
 - 1) zabijania, okaleczania, chwytania, transportu, pozyskiwania, przetrzymywania, a także posiadania żywych zwierząt;
 - 2) zbierania, przetrzymywania i posiadania zwierząt martwych, w tym spreparowanych, a także ich części i produktów pochodnych;
 - 3) niszczenia ich jaj, postaci młodocianych i form rozwojowych;
 - 4) niszczenia ich siedlisk i ostoi;
 - 5) niszczenia ich gniazd, mrowisk, nor, legowisk, żeremi, tam, tarlisk, zimowisk i innych schronień;
 - 6) wybierania, posiadania i przechowywania ich jaj;

- 7) wyrabiania, posiadania i przechowywania wydmuszek;
 - 8) preparowania martwych zwierząt lub ich części, w tym znalezionych;
 - 9) zbywania, nabywania, oferowania do sprzedaży, wymiany i darowizny zwierząt żywych, martwych, przetworzonych i spreparowanych, a także ich części i produktów pochodnych;
 - 10) wwożenia z zagranicy i wywożenia poza granicę państwa zwierząt żywych, martwych, przetworzonych i spreparowanych, a także ich części i produktów pochodnych;
 - 11) umyślnego płoszenia i niepokojenia;
 - 12) fotografowania, filmowania i obserwacji, mogących powodować ich płoszenie lub niepokojenie;
 - 13) przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca;
 - 14) przemieszczania urodzonych i hodowanych w niewoli do stanowisk naturalnych.
4. W stosunku do dziko występujących zwierząt objętych ochroną gatunkową mogą być wprowadzone odstępstwa od zakazów, o których mowa w ust. 1, dotyczące:
- 1) usuwania od dnia 16 października do końca lutego gniazd z budek dla ptaków i ssaków;
 - 2) usuwania od dnia 16 października do końca lutego gniazd ptasich z obiektów budowlanych i terenów zieleni, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa lub sanitarne;
 - 3) chwytania na terenach zabudowanych przez podmioty upoważnione przez wojewodę zabłąkanych zwierząt i przemieszczania ich do miejsc regularnego przebywania;
 - 4) chwytania zwierząt rannych i osłabionych w celu udzielenia im pomocy weterynaryjnej i przemieszczania do ośrodków rehabilitacji zwierząt oraz przetrzymywania w tych ośrodkach na czas odzyskania zdolności samodzielnego życia i przywrócenia ich do środowiska przyrodniczego;
 - 5) wykonywania czynności związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej, jeżeli technologia prac uniemożliwia przestrzeganie zakazów;
 - 6) pozyskiwania gatunków zwierząt, o których mowa w art. 49 pkt 1 lit. c, lub ich części i produktów pochodnych przez podmioty, które uzyskały zezwolenie wojewody na to pozyskiwanie;
 - 7) przetrzymywania, zbywania, nabywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny, a także wywożenia poza granicę państwa żywych, martwych i spreparowanych zwierząt, o których mowa w pkt 6, oraz ich części i produktów pochodnych.

9.8. STREFY WYMAGAJĄCE UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ

System zaopatrzenia w wodę oparty jest głównie o zasoby wód podziemnych (jedynie Zielona Góra zaopatrywana jest w znacznej części, z ujęcia powierzchniowego „Sodowa” na rzece Obrzycy).

Odbiorcy zaopatrywani są z wodociągowej sieci rozdzielczej. Następują stałe wyłączenia z eksploatacji wodociągów lokalnych produkujących poniżej 100 m³/d i włączenia odbiorców do sieci wodociągów publicznych zapewniających jakość wody odpowiadającą wymaganiom określonym dla wody przeznaczonej do spożycia.

W wodociągach tych instalowane są urządzenia do uzdatniania wody.

Pomimo znacznego zwodociągowania obszaru województwa następuje stały spadek zużycia wody.

Najslabiej rozwinięty system wodociągowy posiadają powiaty: słubicki, świebodziński i wschowski.

Najlepiej rozwiniętą sieć wodociągową posiadają powiaty: gorzowski, zielonogórski, żarski, żagański.

Siecią kanalizacyjną rozdzielczą o najmniejszym nasyceniu charakteryzują się powiaty: wschowski, nowosolski, krośnieński, słubicki, sulęciński.

Według danych Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, najmniejszym odsetkiem ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków charakteryzują się powiaty: żarski, żagański, wschowski,

ziemski zielonogórski i ziemski gorzowski. W tych powiatach modernizacja istniejących i budowa nowych oczyszczalni ścieków powinna być jednym z priorytetowych działań dla lokalnych samorządów.

9.9. STREFY ZMNIEJSZENIA EMISJI ZANIECZYSZCZEŃ RÓŻNYCH TYPÓW

Emisję zanieczyszczeń do powietrza określa się jako wprowadzanie do atmosfery substancji stałych, ciekłych lub gazowych. Miarą wielkości emisji zanieczyszczeń jest ilość substancji wyemitowanej w jednostce czasu.

Ze względu na pochodzenie wyróżnia się emisję antropogeniczną, wynikającą z działalności człowieka oraz emisję naturalną związaną z naturalnymi procesami zachodzącymi w powietrzu.

Antropogenicznymi źródłami emisji zanieczyszczeń są: elektrownie, elektrociepłownie, lokalne kotłownie, indywidualne systemy grzewcze budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej, zakłady przemysłowe, wydobywanie i transport surowców, składowiska surowców i odpadów, motoryzacja.

Naturalne źródła zanieczyszczeń powietrza to: wybuchy wulkanów, erozja wietrzna skał, pył kosmiczny, niektóre procesy biologiczne oraz pożary lasów i łąk.

Źródła emisji antropogenicznej, ze względu na ich charakter, dzieli się na:

- a) źródła punktowe- głównie duże zakłady przemysłowe, energetyczne, spalarnie odpadów;
- b) źródła powierzchniowe (rozproszone) – obszary charakteryzujące się występowaniem dużej liczby małych jednorodnych źródeł emisji, czyli paleniska domowe, lokalne kotłownie, niewielkie zakłady;
- c) źródła liniowe – głównie arterie, węzły i skrzyżowania komunikacyjne.

Ewidencja wielkości emisji ze źródeł punktowych w woj. lubuskim, obejmuje zbieranie informacji o ilości emitowanych zanieczyszczeń z zakładów zaliczanych do szczególnie uciążliwych tj. dużych zakładów z sektora energetyczno – przemysłowego.

Ilość emitowanych do powietrza pyłów z roku na rok maleje. Wiąże się to przede wszystkim z modernizacją procesów technologicznych wynikających głównie ze zmiany nośnika energii z węgla na gaz ziemny.

Wzrasta natomiast emisja gazów do powietrza. Przyczyną tego zjawiska jest przede wszystkim wzrost wielkości produkcji w dużych zakładach przemysłowych i energetycznych.

Rozkład przestrzennej emisji zanieczyszczeń do powietrza przez zakłady szczególnie uciążliwe na terenie województwa jest nierównomierny. Największa ilość zanieczyszczeń emitowana jest na obszarach powiatów gęsto zaludnionych i uprzemysłowionych (powiaty grodzkie – Gorzów Wlkp., Zielona Góra, powiaty ziemskie – gorzowski, zielonogórski, żarski, żagański i międzyrzecki).

Duży wpływ na jakość powietrza, ma emisja ze źródeł powierzchniowych (rozproszonych), czyli tzw. emisja niska, ze źródeł takich jak: paleniska domowe, małe kotłownie, warsztaty rzemieślnicze, obiekty rolnicze. Wielkość tej emisji jest trudna do oszacowania; wynosi od kilku do kilkunastu % ogółu emisji na terenach o rozwiniętej sieci ciepłowniczej oraz do kilkudziesięciu % na obszarach, których nie obejmują centralne systemy ciepłownicze, zwłaszcza na obszarach wiejskich. Jej oddziaływanie odzwierciedla się wzrostem stężeń dwutlenku siarki i pyłu zawieszzonego w sezonie grzewczym, co potwierdzają badania emisji prowadzone na terenie woj. lubuskiego.

W miastach i w rejonach tras komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu coraz większy problem ze względu na emisję zanieczyszczeń do powietrza i hałasu, stanowi komunikacja – zaliczana do źródeł liniowych. W wyniku spalania paliw w silnikach samochodowych do atmosfery przedostają się zanieczyszczenia gazowe, tlenki azotu, tlenek węgla i węglowodory (szczególnie benzen) oraz pyły zawierające m.in. tlenki: ołowiu, kadmu, niklu i miedzi.

Oddziaływanie komunikacji na środowisko ma tendencje rosnące. W ostatnich latach nastąpił dynamiczny wzrost liczby pojazdów poruszających się po drogach.

Na drogach obserwuje się również znaczny ruch tranzytowy. Województwo lubuskie ze względu na swoje położenie stanowi obszar tranzytowy dla samochodów przekraczających granicę polsko-niemiecką, stanowi również połączenie północnej części Polski z południową.

Poziom stężenie zanieczyszczeń występujących w powietrzu zależy od ilości zanieczyszczeń odprowadzanych do środowiska, jak również od warunków meteorologicznych mających wpływ na procesy fizyko-chemiczne zachodzące w atmosferze oraz wielkość emisji. Są to m.in.:

- a) pionowy rozkład temperatury, który decyduje o możliwościach rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w powietrzu; w wyniku wystąpienia zjawiska inwersji temperatury. Gdy temperatura powietrza rośnie wraz z wysokością utrudnione jest przemieszczanie zanieczyszczeń do góry. Zanieczyszczenia gromadzą się wówczas w przy powierzchniowej warstwie atmosfery;
- b) temperatura przy powierzchniowej warstwy powietrza, warunkująca w dużym stopniu ilości emitowanych zanieczyszczeń ze źródeł grzewczych w okresie zimowym;
- c) promieniowanie słoneczne, które katalizuje reakcje fotochemiczne prowadzące do przemiany związków obecnych w powietrzu, w efekcie powstają tzw. zanieczyszczenia wtórne, np. ozon;
- d) prędkość wiatru decydująca o prędkości przemieszczania się zanieczyszczeń, ogólnie przyjmuje się, że wielkość stężenia zanieczyszczeń w powietrzu jest odwrotnie proporcjonalna do prędkości wiatru;
- e) opad atmosferyczny, który na skutek wymywania wpływa na poprawę jakości powietrza atmosferycznego.

Oceny poziomu stężeń zanieczyszczeń, a następnie klasyfikacji dokonuje się w strefach. Strefy zostały wyznaczone w drodze rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 marca 2008 roku, w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz. U. Nr 52, poz. 310). W województwie lubuskim strefa najczęściej obejmuje dwa powiaty, tylko dla miasta Zielona Góra i Gorzów Wlkp. strefa pokrywa się z obszarem miasta na prawach powiatu.

Na podstawie wyników oceny jakości powietrza dokonuje się klasyfikacji stref. Ocena poziomu stężeń oraz klasyfikacja stref na podstawie oceny, wykonywane są oddzielnie dla dwóch grup kryteriów:

- a) ustanowionych w celu ochrony zdrowia (dla terenu kraju i uzdrowisk);
 - b) ustanowionych w celu ochrony roślin (dla kraju i parków narodowych).
- Klasyfikacji stref dokonuje się na podstawie oceny jakości powietrza, biorąc pod uwagę, czy poziom:
- a) choćby jednej substancji przekracza poziom dopuszczalny powiększony o poziom tolerancji;
 - b) choćby jednej substancji mieści się pomiędzy poziomem dopuszczalnym, a poziomem dopuszczalnym powiększonym o margines tolerancji;
 - e) substancji nie przekracza poziomu dopuszczalnego.

9.10. WAŻNIEJSZE INWESTYCJE ZWIĄZANE Z GOSPODARKĄ WODNĄ I OCHRONĄ PRZECIWPOWODZIOWĄ

Ogromną szansą dla Ziemi Lubuskiej może być rządowy „Program dla Odry 2006”. Uczestniczy w nim 8 województw z dorzecza Odry.

Celem Programu jest stworzenie efektywnego systemu przeciwpowodziowego, ochrona czystości wód i środowiska przyrodniczego, rozwój współpracy kulturalnej oraz transportu wodnego.

„Program dla Odry 2006” zakłada m.in.:

- a) zbudowanie systemu biernego i czynnego zabezpieczenia przeciwpowodziowego,
- b) ochronę środowiska przyrodniczego i czystości wód,

- c) usunięcie szkód powodziowych,
- d) prewencyjne zagospodarowanie przestrzenne oraz renaturyzacja ekosystemów,
- e) zwiększenie lesistości,
- f) utrzymanie i rozwój żeglugi śródlądowej,
- g) energetyczne wykorzystanie rzek.

Program przedstawia wizję Odry, jako rzeki bezpiecznej, czystej, żeglownej i przyjaznej mieszkańcom całego dorzecza.

Cele nadrzędne Programu Modernizacji Odrzańskiego Systemu Wodnego wg „Programu dla Odry 2006”:

- a) Usunięcie szkód powodziowych.
- b) Zbudowanie systemu zabezpieczenia przeciwpowodziowego.
Wały przeciwpowodziowe są elementami całego systemu Odry, na który składają się poza nimi zbiorniki suche, zbiorniki o stałym piętrzeniu z rezerwą powodziową oraz poldery.
- c) Dostosowanie Odrzańskiej Drogi Wodnej do parametrów III klasy.

Celem „Programu dla Odry 2006” jest zbudowanie systemu zintegrowanej gospodarki wodnej dorzecza Odry, uwzględniającej potrzeby zabezpieczenia przeciwpowodziowego, sporządzanie prewencyjnych planów zagospodarowania przestrzennego, ochrony czystości wody, środowiska przyrodniczego, kulturowego, transportowe, ogólnie – gospodarcze oraz konsumpcyjne, czyli modernizacja Odrzańskiego Systemu Wodnego oraz zrównoważony rozwój społeczny i gospodarczy obszaru Nadodrza, z uwzględnieniem bezpieczeństwa ludzi i realistycznie ocenionych możliwości finansowania przedsięwzięć.

W kierunkach zagospodarowania obszaru Pasma Odry, przyjmuje się, że rozwiązania hydrotechniczne będą prowadzone na dużą skalę na obszarze województwa do 2015 r. wg „Programu dla Odry 2006”, i mogą one w sposób zdecydowany, ograniczyć skutki kolejnych powodzi, których zaistnienia w przyszłości wykluczyć się nie da.

10. STREFA SPOŁECZNA

10.1. DEMOGRAFIA

W prognozie demograficznej (pomigracyjnej) dla województwa lubuskiego, opracowanej przez GUS, przewidywany jest niewielki wzrost ludnościowy. Istotne jest, że poza przyrostem naturalnym, wynikającym z młodej na tle kraju struktury demograficznej województwa, przewidywany jest wzrost migracyjny (typ rozwoju: dominacja dodatniego przyrostu naturalnego nad dodatnim przyrostem migracyjnym).

Do roku 2020 przewidywany jest wzrost liczby mieszkańców województwa, a następnie spadek, głównie na wsi (o około 8 tys. osób w stosunku do roku 2000), który wyniknie z przewidywanego ujemnego przyrostu naturalnego – znacznej przewagi zgonów nad urodzeniami od r. 2020. Migracje wewnętrzne w kraju nie będą rekompensować naturalnych ubytków, ponieważ w całym kraju przewidywane jest obniżenie się dynamiki demograficznej.

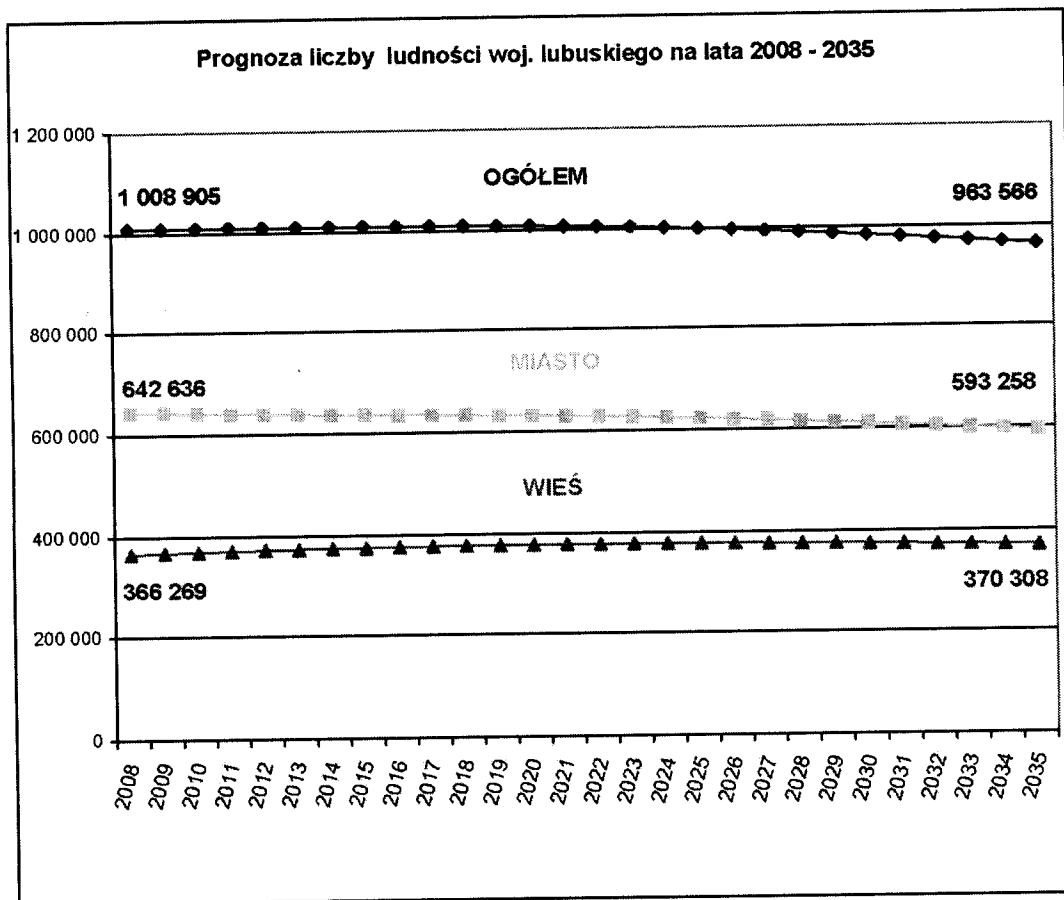
Prognoza demograficzna dla województwa lubuskiego

Prognozę ludności do 2030 r. ogółem (stan na 31.12.2007 r.) przedstawia poniższe zestawienie:

Tabela 37. Prognoza ilości mieszkańców województwa lubuskiego

Wyszczególnienie	2010	2015	2020	2025	2030
	w tys.				
OGÓLEM					
WOJEWÓDZTWO	1004,7	998,9	989,2	973,6	950,3
Podregion gorzowski	380,2	378,6	375,3	369,3	360,3
Powiaty:					
Gorzowski	65,2	66,4	67,3	67,9	67,7
Międzyrzecki	57,9	57,6	57,3	56,6	55,5
Słubicki	47,1	47,2	47,3	47,1	46,7
Strzelecko-drezdenecki	49,9	49,4	49,0	48,3	47,3
Sulęciński	35,5	35,7	35,9	35,9	35,8
miasto na prawach powiatu Gorzów Wielkopolski	124,5	122,3	118,6	113,5	107,2
Podregion zielonogórski	624,5	620,3	613,9	604,3	590,0
Powiaty:					
Krośnieński	55,3	54,1	52,9	51,7	50,2
Nowosolski	58,9	85,0	83,7	82,3	80,2
Świebodziński	56,0	55,8	55,7	55,3	54,5
Wschowski	39,3	39,6	39,9	40,0	39,7
Zielonogórski	90,6	92,1	93,5	94,3	94,0
Żagański	81,9	81,3	80,7	79,7	78,3
Żarski	98,4	97,6	96,5	94,8	92,7
Miasto na prawach powiatu Zielona Góra	117,2	114,7	111,1	106,3	100,5

Źródło: Prognoza demograficzna na lata 2003 – 2030, GUS, Warszawa, 2004

Opracowano na podstawie danych GUS.

Prognoza liczby ludności woj. lubuskiego do 2035r. przewiduje zwiększanie się liczby mieszkańców ogółem - do 2013r., jak i zamieszkałych na obszarach wiejskich - do 2022r., a następnie powolny jej spadek. Natomiast liczba ludności w miastach będzie systematycznie zmniejszać się.

Prognoza w podziale na powiaty wykazuje zróżnicowanie:

- stały wzrost przewidywany jest w powiecie gorzowskim,
- wzrost (5 – 7%) do roku 2020, a następnie niewielki ubytek w powiecie zielonogórskim i słubickim,
- podobne tendencje: niewielki wzrost (3%) do roku 2020, a następnie ubytek w powiatach krośnieńskim i sulęcińskim,
- w pozostałych powiatach: międzyrzeckim, nowosolskim, wschowskim, strzelecko -drezdeneckim, świebodzińskim, żarskim i żagańskim przewidywana jest stabilizacja liczby mieszkańców na poziomie obecnym (wzrosty poniżej 1%).

W miastach województwa lubuskiego do roku 2020 przewidywany jest wzrost liczby mieszkańców o 30 tys., w tym w Gorzowie i Zielonej Górze po 9 tys., a w pozostałych miastach ogółem 12 tys. W latach 2020 – 2030 wzrost liczby mieszkańców przewidywany jest w Zielonej Górze, w pozostałych stabilizacja lub niewielki ubytek.

Według prognozy nastąpią znaczne zmiany w strukturze wieku:

- a) do roku 2010 zmniejszać się będzie liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (o około 49,5 tys.), natomiast znacznie wzrośnie liczba osób w wieku produkcyjnym (o 51 tys.) oraz w wieku poprodukcyjnym (o 16 tys.);
- b) od roku 2010 następować będzie spadek liczby osób w wieku produkcyjnym, nastąpi niewielki wzrost liczby dzieci i młodzieży, oraz stały bardzo wysoki wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym (około 239 tys. osób w roku 2030).

10.2. HIERARCHIA I SPECJALIZACJA OŚRODKÓW USŁUGOWYCH

Podstawowe elementy sieci osadniczej

Jednym z ważniejszych zagadnień analizy struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu jest zidentyfikowanie i ustalenie przyszłej hierarchii ośrodków usługowych.

Dla określenia hierarchii ośrodków usługowych przyjęto porównanie zakładanej funkcji usługowej w stosunku do prognozowanego wzrostu ludności w poszczególnych jednostkach osadniczych.

Wyznaczono ośrodki usługowe:

- I rzędu
- II rzędu
- III rzędu
- IV rzędu

1. Sieć osadniczą pod względem zasięgu ich oddziaływania można podzielić na:

- 1) Ośrodki rozwoju I rzędu o znaczeniu krajowym: Gorzów Wlkp., Zielona Góra;
- 2) Ośrodki rozwoju II rzędu o znaczeniu regionalnym: Gubin miasto, Kostrzyn nad Odrą, Międzyrzecz, Nowa Sól miasto, Słubice, Świebodzin, Żagań miasto, Żary miasto;
- 3) Ośrodki rozwoju III rzędu o znaczeniu ponadlokalnym: Babimost, Deszczno, Drezdenko, Kargowa, Krosno Odrzańskie, Lubsko, Łagów, Łęknica, Nowa Sól gmina, Otyń, Pszczew, Rzepin, Skwierzyna, Sława, Strzelce Krajeńskie, Sulechów, Sulęcín, Szprotawa, Torzym, Wschowa, Zielona Góra gmina, Żagań gmina, Żary gmina;
- 4) Ośrodki rozwoju IV rzędu o znaczeniu lokalnym: Bledzew, Bobrowice, Bogdaniec, Bojadła, Brody, Brzeźnica, Bytnica, Bytom Odrzański, Cybinka, Czerwieńsk, Dąbie, Dobięgniew, Gozdnicza, Górzycza, Gubin gmina, Iłowa, Jasień, Kłodawa, Kolsko, Kożuchów, Krzeszyce, Lipinki Łużyckie, Lubiszyn, Lubniewice, Lubrza, Małomice, Maszewo, Niegostawice, Nowe Miasteczko, Nowogród Bobrzański, Ośno Lubuskie, Przewóz, Przytoczna, Santok, Siedlisko, Skąpe, Słońsk, Stare Kurowo, Szczaniec, Szlichtyngowa, Świdnica, Trzciel, Trzebiechów, Trzebiel, Tuplica, Witnica, Wymiarki, Zabór, Zbąszynek, Zwierzyn.

2. Strefy rozwoju osadnictwa

1) Pasma rozwojowe

- Pasma rozwoju Gorzów Wlkp. – Zielona Góra – Nowa Sól o znaczeniu europejskim z krajowymi ośrodkami rozwoju: Zielona Góra, Gorzów Wlkp. i lotniskiem w Babimoście jako główną osią rozwoju województwa lubuskiego,
- Pasma rozwoju wzdłuż rzeki Odry i Nysy Łużyckiej (do projektowanej autostrady A – 18 na południu) z ośrodkami o znaczeniu regionalnym: Kostrzyn/O, Słubice, Gubin.

2) Obszar węzłowy:

- Obszar obejmujący skrzyżowanie projektowanej autostrady A-2 i drogi ekspresowej S-3 w rejonie miejscowości Świebodzin i Międzyrzecz.

- 3) Zespoły miejskie:
 - Zespół Sulechów – Zielona Góra – Nowa Sól (Lubuskie Trójmiasto),
 - Zespół Gorzów Wlkp. – Skwierzyna,
 - Zespół Gubin - Żary – Żagań – Szprotawa.
- 4) Ośrodki o znaczeniu turystycznym:
 - Łęknica,
 - Sława,
 - Łagów,
 - Pszczew,
 - Dobiegniew.

System jednostek opieki zdrowotnej

Lubuska Strategia Ochrony Zdrowia na lata 2010 – 2013 wyznacza następujące priorytetowe cele i działania w zakresie ochrony zdrowia w województwie lubuskim:

1. Poprawa efektywności funkcjonowania systemu ochrony zdrowia.

Jednostki opieki zdrowotnej, szczebla wojewódzkiego, powiatowego, gminnego i podstawowej opieki zdrowotnej powinny dążyć do poprawienia jakości świadczeń zdrowotnych. W podejmowanych działaniach jednostki powinny dążyć do wdrażania mechanizmów zarządzania jakością proponowanych przez standardy akredytacyjne opracowywane przez Centrum Monitorowania Jakości w Ochronie Zdrowia lub System Zarządzania Jakością zgodnie z normami ISO. Dążenia te powinny być oparte na budowaniu zespołów jakości, wspartych angażowaniem specjalistów z tej dziedziny.

Priorytety inwestycyjne wynikają również z zapotrzebowania epidemiologicznego oraz poprawy dostępu do wybranych obszarów opieki zdrowotnej i znajdują one także odzwierciedlenie w Wieloletnich Programach Inwestycyjnych, Lubuskim Regionalnym Programie Operacyjnym, Wieloletnich Specjalistycznych Programach Zdrowotnych.

W celu zapewnienia kompleksowości i ciągłości udzielanych świadczeń zdrowotnych należy dążyć do wypracowania systemu dostarczania pełnych danych o zdrowiu każdego pacjenta. Świadczeniodawcy we współpracy z Narodowym Funduszem Zdrowia, powinni zmierzać do stworzenia sieci powiązań pomiędzy jednostkami o różnych profilach leczniczych, różnych stopniach referencyjnych, w szczególności poprzez wypracowanie procedur czy umów dotyczących przekazywania pacjenta wraz z kompleksową informacją o jego zdrowiu do specjalistycznych ośrodków.

2. Zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego społeczeństwa

Sprawność i skuteczność regionalnego systemu ratownictwa medycznego w znacznej mierze warunkuje poziom bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców województwa. Podstawowym parametrem charakteryzującym działanie każdego systemu ratownictwa medycznego jest jego zdolność do reakcji w przypadku jednostkowego i/lub masowego zagrożenia życia i zdrowia. Dlatego w perspektywie kolejnych lat niezbędne jest podjęcie działań zmierzających do dalszego rozwoju oraz integracji regionalnego systemu ratownictwa medycznego. Dla osiągnięcia zwiększenia skuteczności regionalnego systemu ratownictwa medycznego założono realizację zadań, głównie ze sfery organizacyjnej, w mniejszym zakresie ze sfery inwestycyjnej.

3. Dostosowanie opieki zdrowotnej do dynamiki długookresowych trendów demograficznych

Umieralność niemowląt i małych dzieci w województwie lubuskim systematycznie spada. Dalszy spadek poziomu umieralności dzieci, przede wszystkim noworodków, będzie wynikał z poprawy poziomu życia oraz rozwoju zachowań prozdrowotnych kobiet w ciąży, jak i rozwoju medycyny perinatalnej.

Wczesne zdiagnozowanie deficytów rozwojowych i wynikających z nich problemów zdrowotnych u dzieci i młodzieży oraz zaplanowanie interwencji w tym zakresie, zapobiega poważnym patologiom zdrowotnym w późniejszym wieku i daje większe szanse na pełne zdrowie. Zmniejsza tym samym nakłady na świadczenia zdrowotne w późniejszym okresie życia. W tej fazie życia kształtują się również zachowania zdrowotne i postawy wobec zdrowia, które wpływają na styl życia w wieku dorosłym.

W województwie lubuskim, podobnie jak w kraju, występuje coraz wyraźniejsze i przybierające na sile starzenie się społeczeństwa. Sytuacja demograficzna i zdrowotna społeczeństwa województwa skłania do podejmowania działań mających na celu zapewnienie właściwej opieki medycznej dla osób starszych, a w konsekwencji wydłużenie okresu sprawności psychofizycznej ludzi w podeszłym wieku. Zjawisku starzenia się społeczeństwa towarzyszy zanikanie więzi rodziny wielopokoleniowej, wynikająca stąd samotność osób w wieku podeszłym, niesprawność fizyczna, uzależnienie od opieki otoczenia. Zróżnicowane zapotrzebowanie tej populacji wymaga podejmowania skoordynowanych działań. Muszą one dotyczyć rozbudowy form pomocy lepiej dostosowanych do różnorodnych potrzeb medycznych, opiekuńczych, socjalnych oraz sytuacji chorych w stanie terminalnym.

4. Promocja zdrowia i kształtowanie prozdrowotnych postaw mieszkańców województwa lubuskiego

Ważnym dla utrzymania zdrowia człowieka jest styl życia. Definiowany przez WHO jako sposób bycia, będący wynikiem wzajemnego oddziaływania człowieka, warunków życiowych i indywidualnych wzorców zachowania, wynikających z czynników społeczno-kulturowych i osobistych cech charakteru. Wśród przyczyn chorób o znaczeniu społecznym (choroby układu krążenia, choroby nowotworowe, choroby układu oddechowego itp.) można wyróżnić szereg czynników związanych ze stylem życia prowadzących do powstania destrukcyjnych zmian w organizmie człowieka (złe odżywianie, brak aktywności fizycznej, nałogi itp.), a więc modyfikowalnych czynników ryzyka. Modyfikowanie czynników ryzyka jest sprawą niezwykle trudną i kosztowną, a pozytywne wyniki możliwe są do uzyskania w dłuższej perspektywie czasowej. Warto jednak podejmować takie działania, gdyż prowadzą do poprawy wskaźników epidemiologicznych, a tym samym zmniejszyć koszty absencji chorobowej i nakładów na leczenie.

Podstawowymi czynnikami wpływającymi na zdrowie człowieka są:

- styl życia, na który przypada około 50% wszystkich wpływów,
- środowisko – około 20%,
- cechy genetyczne – około 20%,
- opieka zdrowotna – około 10%.

Koncentrując się na upowszechnianiu zasad zdrowego stylu życia należy zauważyć, że równolegle z realizacją programów profilaktycznych i programów promocji zdrowia powinny ulegać poprawie warunki służące ich wdrażaniu.

W ramach wyżej wymienionych priorytetów zdefiniowano następujące cele operacyjne:

Cel strategiczny: Poprawa efektywności funkcjonowania systemu ochrony zdrowia.

Cele operacyjne:

- Poprawa jakości usług medycznych.
- Poprawa organizacji świadczenia usług zdrowotnych – optymalne wykorzystanie zasobów.
- Optymalizacja wykorzystania środków finansowych przeznaczonych na ochronę zdrowia.
- Poprawa funkcjonowania systemu informacji i wiedzy o ochronie zdrowia.

Cel strategiczny: Zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego społeczeństwa.

Cele operacyjne:

- Rozwój systemu ratownictwa medycznego.

- Zapobieganie negatywnym skutkom zdrowotnym narażenia na szkodliwe czynniki fizyczne, chemiczne i biologiczne środowiska.
- Zapobieganie zagrożeniom wynikającym z zanieczyszczenia żywności.
- Zapobieganie skutkom zanieczyszczeń znajdujących się w wodzie przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Cel strategiczny: Dostosowanie opieki zdrowotnej do dynamiki długookresowych trendów demograficznych.

Cele operacyjne:

- Poprawa zdrowia kobiet w wieku rozrodczym oraz noworodków i niemowląt.
- Poprawa zdrowia dzieci i młodzieży.
- Poprawa stanu zdrowia populacji dorosłej.
- Poprawa jakości i skuteczności opieki geriatrycznej.
- Zapewnienie właściwej opieki osobom niepełnosprawnym.
- Zapewnienie właściwej opieki osobom chorym psychicznie.
- Zapewnienie właściwej opieki osobom uzależnionym.

Cel strategiczny: Promocja zdrowia i kształtowanie prozdrowotnych postaw mieszkańców województwa lubuskiego.

Cel operacyjny:

- Profilaktyka zdrowotna i propagowanie zdrowego stylu życia.

Do głównych problemów ochrony zdrowia w województwie lubuskim zalicza się:

1. „Braki kadrowe – największe w dziedzinie medycyny ratunkowej, anestezjologii i intensywnej terapii, ortopedii i traumatologii narządu ruchu, neurologii, chirurgii ogólnej, pediatrii, chorób wewnętrznych, diagnostyki laboratoryjnej.
2. Brak chętnych do specjalizowania się, a także brak jednostek akredytacyjnych na terenie woj. lubuskiego (luka pokoleniowa).
3. Niedobory kadrowe wśród kardy pielęgniarek i położnych, ratowników medycznych oraz instrumentariuszek.
4. Atrakcyjniejsza oferta finansowa dla kadry medycznej za granicą.
5. Pogorszenie dostępności do świadczeń zdrowotnych (np. chirurgia stomatologiczna, kardiologia dziecięca, dermatologia, wenerologia, pediatria).
6. Nierównomierna dostępność do niektórych rodzajów i zakresów świadczeń (szczególnie w zakresie ambulatoryjnej opieki specjalistycznej).
7. Ograniczona dostępność do świadczeń z zakresu: chirurgii klatki piersiowej, pediatrii i specjalistki dziecięcej (głównie neurologii, kardiologii, urologii, psychiatrii), rehabilitacji, diabetologii, hematologii, okulistyki, geriatry, endokrynologii, chirurgii stomatologicznej, chirurgii szczękowo-twarzowej, pielęgniarstwa i usług opiekuńczych, a także badań w neonatologii, ortopedii i traumatologia narządu ruchu.
8. Niski poziom finansowania ochrony zdrowia.
9. Zbyt niskie kontrakty z NFZ w odniesieniu do zapotrzebowania – zarówno pod względem liczby świadczeń jak i wyceny punktowej.
10. Zmniejszenie wpływu składek do NFZ może skutkować: niższymi kontraktami, odpływem specjalistów, ograniczeniem dostępności i wydłużeniem kolejek oczekujących na świadczenia, zwiększeniem migracji pacjentów, zagrożeniem akcjami strajkowymi.
11. Wzrost zobowiązań niektórych szpitali.

12. Pozostałe problemy związane z kontraktowaniem świadczeń: brak szeregu schorzeń w grupach JPG, nieuwzględnienie specyfiki usług świadczonych dzieciom, konieczność weryfikacji finansowania SOR, brak możliwości sumowania procedur, brak zróżnicowania kontraktów w zależności od poziomu referencyjnego szpitala.
13. Konieczność zapewnienia prawidłowego funkcjonowania systemu ratownictwa medycznego. Brak środków na dostosowanie struktur SOR-ów do wymogów. Problem prawidłowego zabezpieczenia kadry medycznej.
14. Potrzeba wprowadzenia zmian organizacyjnych – głównie w SP Szpitalu Wojewódzkim w Gorzowie Wielkopolski.
15. Konieczność przeprowadzenia remontów w obiektach szpitalnych (głównie Cibórz, Zielona Góra, Gorzów Wielkopolski, Nowa Sól).
16. Konieczność doposażenia w aparaturę i sprzęt medyczny lub wymiany na sprzęt nowszej generacji.
17. Brak ośrodków klinicznych.

Za mocne strony ochrony zdrowia w województwie lubuskim uznać należy:

1. Pozycję lidera w procesie przekształceń szpitali i lecznictwa ambulatoryjnego.
2. Dostosowywanie profilu działania oddziałów szpitalnych do potrzeb (m.in. rozwój form opieki długoterminowej).
3. Długotrwałe i sprawnie działający RUM.
4. Poprawa zaopatrzenia w sprzęt i aparaturę medyczną oraz remonty i modernizacje infrastruktury z wykorzystaniem m.in. środków unijnych.
5. Nowatorskie terapie i zabiegi operacyjne.
6. Migracja pacjentów z innych województw do szpitali lubuskich, głównie w opiece psychiatrycznej i leczeniu uzależnień oraz w neurochirurgii, ortopedii ostrej, kardiologii i in.
7. Względnie stabilna sytuacja w szpitalach (codzienne monitorowanie) – zmiany w zatrudnieniu dotyczą głównie zmian formy zatrudnienia.
8. Zwiększająca się liczba podmiotów posiadających akredytację oraz certyfikat jakości”.

10.3. OŚRODKI, NA TERENIE KTÓRYCH REALIZOWANE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO

Zgodnie z art. 2 pkt 5 Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz.717, z późn. zm.) przez „inwestycje celu publicznego” należy rozumieć działania o znaczeniu lokalnym (gminnym) i ponadlokalnym (powiatowym, wojewódzkim i krajowym) stanowiące realizację celów, o których mowa w art.6. Ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2000 r. Nr 46, poz. 543 z późn. zm.)

Inwestycje celu publicznego powinny być lokalizowane zgodnie z ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, na podstawie decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Inwestycje celu publicznego, dotyczą głównie:

- 1) wydzielenia gruntów pod drogi publiczne, budowy, utrzymania oraz wykonywania robót budowlanych na potrzeby tych dróg, obiektów i urządzeń transportu publicznego, a także łączności publicznej i infrastruktury informatycznej,
- 2) realizacji infrastruktury technicznej,
- 3) budowy i utrzymania obiektów i urządzeń niezbędnych dla zapewnienia bezpieczeństwa państwa i bezpieczeństwa publicznego,

- 4) szkół publicznych, obiektów ochrony zdrowia, placówek kulturalnych i sportowych a także obiektów administracyjnych,
- 5) realizacja zadań wynikających z konieczności ochrony obiektów zabytkowych i cennych przyrodniczo.

W celu umożliwienia dalszej aktywności gospodarczej regionu lubuskiego niezbędna jest realizacja zadań o charakterze inwestycji celu publicznego. Celami takimi są między innymi:

- 1) realizacja nowej trasy kolejowej dużej prędkości Berlin – Poznań – Łódź – Warszawa, ze stacją w Zielonej Górze lub Świebodzinie,
- 2) budowa mostu w miejscu przeprawy promowej – Pałeczko w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 138,
- 3) budowa mostu w miejscu istniejącej przeprawy promowej – Pomorsko w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 281,
- 4) budowa mostu na Odrze w Kostrzynie,
- 5) budowa mostu w miejscowości Urad,
- 6) budowa obwodnic w ciągach dróg wojewódzkich:
 - a) droga województwa Nr 132 – obwodnica na Kostrzyn wraz z mostami,
 - b) droga województwa Nr 137 – obwodnica Ośno Lubuskie,
 - c) droga województwa Nr 137 – obwodnica Kunowice,
 - d) droga województwa Nr 158 – obwodnica Drezdenko,
 - e) droga województwa Nr 278 – obwodnica Konotop,
 - f) droga województwa Nr 279 – obwodnica Drzonków,
 - g) droga województwa Nr 282 – obwodnica Zabór – Drożków – Stary Kisielib,
 - h) droga województwa Nr 287 - obwodnica Bobrowice – Kukadło – Kosierz,
 - i) droga województwa Nr 288 – obwodnica Boganów,
 - j) droga województwa Nr 289 – obwodnica Nowogród Bobrzański,
 - k) droga województwa Nr 287/289 – obwodnica Lubska II etap,
 - l) droga województwa Nr 289 – obwodnica Zasięki,
 - m) droga województwa Nr 296 – obwodnica Żagań,
 - n) droga województwa Nr 296 – obwodnica Iłowa,
 - o) droga województwa Nr 297/283/296 – obwodnica Kożuchów,
 - p) droga województwa Nr 303 – obwodnica Lubinicko i Jezior,
 - q) droga województwa Nr 304 – obwodnica Nowe Kramsko,
 - r) droga województwa Nr 303/304 – Babimost,
 - s) droga województwa Nr 278 – obwodnica Sława II etap,
 - t) droga województwa Nr 315, 297 – obwodnica Nowa Sól;

W wypadku uzyskania możliwości finansowych i realizacyjnych, przystąpienie do realizacji pełnego zakresu niezbędnych prac drogowych, opracowanie studium gazyfikacji województwa lubuskiego,

10.4. TERENY OGRANICZONEGO UŻYTKOWANIA I WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY

W Zmianie PZPWL wyznacza się obszary ograniczonego użytkowania i obszary wyłączone spod zabudowy (stosownie do skali szczegółowości planowania na szczeblu wojewódzkim).

Obszarami tym są m.in.:

- system przyrodniczych obszarów chronionych,
- obszary i obiekty dziedzictwa kulturowego oraz zabytki,
- obszary występowania udokumentowanych złóż kopalin,
- granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych,

CZĘŚĆ II:
PLAN STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ. KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ
10. Strefa społeczna

- obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych,
- tereny bezpośrednich i pośrednich stref ochronnych ujęć wodnych,
- tereny o ograniczonym użytkowaniu zgodnie z wydanymi decyzjami administracyjnymi uwzględniającymi zasady ustalone w ustawach lub branżowych przepisach (np. odległości od urządzeń energetycznych, dróg, lotnisk, wysokości obiektów w strefie przelotów samolotów itp.).

11. STRUKTURA OSADNICZA REGIONU

Województwo lubuskie, podobnie jak całą Polskę cechuje jedna z najkorzystniejszych - policentryczna struktura osadnicza. Wynika to m.in. z braku dominacji jednego miasta i względnie równomiernego rozmieszczenia miast na obszarze całego województwa i ich niezłej w wymiarze ilościowym dostępności komunikacyjnej i transportowej.

Policentryczny system miast stwarza dla działalności gospodarczej dobre warunki uzyskiwania wysokich korzyści ekonomicznych przy umiarkowanych kosztach transportu. Umożliwia komplementarność funkcjonalną miast zajmujących różne poziomy w hierarchii osadniczej.

W systemie osadniczym o policentrycznej strukturze można zapewnić wysoki stopień zagregowanej przestrzennej dostępności do rynków pracy i usług wyższego rzędu (kulturalnych, edukacyjnych, ochrony zdrowia). System policentryczny uznaje się za bardziej efektywny pod względem zużycia energii i gospodarki odpadami, aniżeli układ silnie skoncentrowany lub rozproszony.

11.1. ELEMENTY UKŁADU OSADNICZEGO WOJEWÓDZTWA

Miasta pełnią podstawową rolę w procesach rozwoju gospodarczego, zapewniają także zaspokojenie wielu potrzeb życiowych ludności, szczególnie związanych z usługami, w tym usługami wyższego rzędu.

Ich rozwój, a szczególnie największych - Zielona Góra, Gorzów Wielkopolski, oraz tych najlepiej powiązanych z układem międzynarodowym, będzie w znacznym stopniu determinował procesy rozwoju województwa.

Duże miasta tworzą organizmy silnie zróżnicowane wewnątrz. Są siedzibami władz województwa (Zielona Góra – siedziba władz samorządowych i Gorzów Wielkopolski - siedziba władz rządowych) i fakt ten wyraźnie określa ich wysoką pozycję hierarchiczną w krajowym i wojewódzkim systemie osadniczym.

Miasta i ich otoczenie są miejscem koncentracji problemów transportowych. Maleje udział transportu publicznego w przewozach i rośnie zatłoczenie dróg, które staje się problemem nie tylko w dużych, ale także średnich i małych miastach, w których szczególną uciążliwość stwarza ruch tranzytowy.

Obszary wiejskie są to tereny zaspakajające podstawowe potrzeby mieszkańców województwa oraz tereny o wysokich wartościach i zasobach przyrodniczych.

Rozwój obszarów wiejskich będzie w dużej mierze decydował o jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń Regionu Lubuskiego.

Przyjmując, jako kryterium liczbę ludności w miastach (dane na 2008r.), można wyróżnić następujące grupy miast:

1) Miasta duże, o liczbie ludności powyżej 100 tys. mieszkańców, pełnią istotne funkcje międzynarodowe i krajowe.

Funkcje krajowe w województwie lubuskim pełnią Zielona Góra i Gorzów Wielkopolski.

2) Miasta średniej wielkości

Do kategorii miast średniej wielkości należy zaliczyć miasta o liczbie od 10 do 100 tysięcy mieszkańców.

W województwie lubuskim należą do tej kategorii miasta: Drezdenko, Gubin, Kostrzyn nad Odrą, Krosno Odrzańskie, Lubsko, Nowa Sól, Międzyrzecz, Skwierzyna, Słubice, Strzelce Krajeńskie, Sulechów, Sulęcín, Szprotawa, Świebodzin, Wschowa, Żagań, Żary.

Osrodki powiatowe, to w zdecydowanej większości miasta o liczbie od 15 do 20 tys. mieszkańców.

Bardzo ważną rolę w stabilizowaniu się sieci miast średniej wielkości odgrywają funkcje powiatowe. Są one podstawą utrzymania zespołów wykształconych i wyspecjalizowanych pracowników, tworzących ważny składnik lokalnych społeczności; przyciągają także bardziej wyspecjalizowane usługi i inne funkcje gospodarcze. Ważne są także funkcje edukacyjne i w zakresie opieki zdrowotnej.

3) Małe miasta – miejscowości liczące poniżej 10 tys. mieszkańców.

Jest to zbiór bardzo silnie zróżnicowany, zarówno pod względem stanu budownictwa i infrastruktury, jak i pełnionych funkcji. Część małych miast, w tym wiele miejscowości wypoczynkowych, położonych w zasięgu bezpośredniego oddziaływania dużych miast ma dobre perspektywy rozwoju.

Niektóre miasta województwa lubuskiego mogą stać się punktami docelowymi nowych inwestycji związanych z kapitałem zagranicznym.

4) Osadnictwo wiejskie

Na obszarach wiejskich wyodrębnionych wg kryterium administracyjnego, gęstość zaludnienia wynosi średnio 50 osób/km² i jest silnie zróżnicowana regionalnie. Duża ilość gmin wiejskich to obszary kumulacji barier rozwojowych, gdzie jednocześnie występuje wiele negatywnych czynników: niekorzystna struktura demograficzna, rozproszone osadnictwo, niski poziom infrastruktury itd.

Przejawem „zapóźnienia” cywilizacyjnego niektórych obszarów wiejskich jest znacznie niższe niż w miastach wyposażenie gospodarstw domowych w urządzenia sanitarne i nowoczesne instalacje grzewcze, a także w infrastrukturę chroniącą środowisko naturalne.

12. STREFA KULTUROWA

12.1. DZIAŁANIA ZMIERZAJĄCE DO UTRZYMANIA I WYKORZYSTANIA WALORÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO REGIONU LUBUSKIEGO

Dla podniesienia atrakcyjności turystycznej i historycznej Województwa Lubuskiego i rozwoju turystyki w bardzo szerokim zakresie (zaakceptowano) i wykorzystano proponowane kierunki działań zawarte w opracowaniu „Program opieki nad zabytkami województwa lubuskiego”.

Rangę dziedzictwa kulturowego w województwie lubuskim podnosi fakt, że splata się ono z bogactwem krajobrazu, jaki tworzą lasy, jeziora, rzeki i rzeźba terenu. Dlatego dla ochrony wartości krajobrazu ważną sprawą jest zachowanie walorów przyrodniczych i podnoszenie ich znaczenia. Najskuteczniejszą formą w realizacji takiego celu jest nadanie określonym obszarom statusu parku narodowego, parku krajobrazowego bądź rezerwatu.

Na terenie województwa lubuskiego znajdują się obszary o najwyższym stopniu ochrony: Narodowy Park Ujście Warty i Drawieński Park Narodowy, a także osiem parków krajobrazowych: Barlinecko - Gorzowski Park Krajobrazowy, Krześciński Park Krajobrazowy, Gryżyński Park Krajobrazowy, Łagowski Park Krajobrazowy, Park Krajobrazowy Łuk Mużakowa, Pszczewski Park Krajobrazowy, Przemęcki Park Krajobrazowy, Park Krajobrazowy Ujście Warty.

Zabytki architektury, urbanistyki i ruralistyki położone w obrębie parków krajobrazowych lub na obszarach ich otuliny zyskują na wartości, stając się atrakcyjniejszymi turystycznie. W kontekście ochrony dziedzictwa przeszłości, kulturowego i przyrodniczego, ważna jest dbałość o przyrodnicze otoczenie zespołów urbanistycznych, założeń wiejskich lub pojedynczych zabytków.

12.2. WYKORZYSTANIE ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Program opieki nad zabytkami w województwie lubuskim ma służyć ochronie, rewaloryzacji i włączeniu zasobów dziedzictwa kulturowego w nurt szeroko pojętej sfery gospodarczej, edukacji i turystyki. Istotnym warunkiem skutecznej realizacji zapisanych w *PROGRAMIE* zadań jest zespolenie i koordynacja działań samorządu województwa, jednostek samorządowych szczebla powiatowego i gminnego, służby konserwatorskiej oraz organizacji społecznych.

Praktyczne wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego wymaga szeregu różnych działań, m.in.:

1. Systematyczne aktualizowanie informacji o zabytkach regionu przez uzupełnianie portalu internetowego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.
2. Włączenie systemu ochrony dziedzictwa kulturowego w procesy gospodarcze i rynkowe w drodze kompromisu między zasadami ochrony a wymogami i prawami ekonomii.
3. Aktywne przyciąganie inwestorów dla zagospodarowania zabytków poprzez stosowanie zachęt inwestycyjnych, skuteczną pomoc publiczną i kreowanie partnerstwa publiczno-prywatnego.
4. Poszerzanie ofert turystycznych na bazie dziedzictwa kulturowego poprzez szerokie udostępnianie zabytków (szlaki kulturowe), łączenie różnych imprez z miejscowymi obiektami zabytkowymi.
5. Wspieranie turystyki wiejskiej opartej m.in. o gospodarstwa agroturystyczne, imprezy typu „Święto chleba” (Bogdaniec), „Dzień pieroga” (Budachów) itp.
6. Kreowanie symbolicznego wizerunku miejscowości przez określony, charakterystyczny zabytek, czy element dziedzictwa niematerialnego.
7. Kontynuowanie owocnego współdziałania wojewódzkiego urzędu konserwatorskiego i władz samorządowych w organizowaniu Dni Ochrony Zabytków i Europejskich Dni Dziedzictwa.

8. Poszerzanie zakresu społecznej edukacji przez wspieranie lokalnych inicjatyw związanych z popularyzowaniem dziedzictwa kulturowego.
9. Poszerzanie edukacji dzieci i młodzieży ukierunkowanej na kształcenie patriotyzmu lokalnego w formie „małej ojczyzny” z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego.
10. Promowanie i wspieranie wszelkich inicjatyw zmierzających do wykorzystania dziedzictwa kulturowego (turystyka, zagospodarowanie zabytków), a przez to aktywizacja lokalnych społeczności, tworzenia nowych miejsc pracy i rozwoju alternatywnych źródeł dochodu, szczególnie na wsi.
11. Wspieranie działań popularyzatorskich w atrakcyjny sposób – lokalne wydarzenia z przeszłości (muzea) oraz wiedzę o dawnych rzemiosłach, zajęciach, obyczajach, kuchni wiejskiej itp. (skanseny w Ochli i Bogdańcu).
12. Wspieranie muzeów w działaniach popularyzujących, poprzez wystawy i imprezy, walory dziedzictwa kulturowego, lokalną tradycję i historię.

12.3. OCHRONA KRAJOBRAZU KULTUROWEGO WOJEWÓDZTWA

Obecny stan krajobrazu kulturowego w województwie lubuskim odzwierciedla niekorzystne zaszłości spowodowane zniszczeniami wojennymi 1945 roku, przeobrażeniami etnicznymi i społeczno-politycznymi po II wojnie światowej oraz długoletnimi zaniedbaniami w sferze ochrony zabytków i planowania przestrzennego. Złej gospodarce z przeszłości wtórują zachodzące obecnie negatywne procesy ekonomiczne powodujące degradację przestrzeni kulturowej – wynikające z modernizacji produkcji i nowych inwestycji. Towarzyszy temu porzucanie obiektów przemysłowych, często o wartościach zabytkowych oraz budowanie nowych obiektów produkcyjnych i handlowych, nierzadko dysharmonizujących otoczenie zabytkowych układów czy obiektów.

Wyeliminowanie w dalszej przyszłości, a zminimalizowanie w okresie lat 2009-2012, zaszłości w przeszłości deformacji krajobrazu kulturowego, a także zapobieganie nowym zagrożeniom, ma istotne, wielorakie znaczenie, w tym gospodarcze, zwłaszcza w obszarze gospodarki turystycznej i kulturowej. W płaszczyźnie tej działalności plasują się także placówki muzealne.

Kwestia rewaloryzacji i rewitalizacji krajobrazu kulturowego, jako elementu gospodarki województwa, winna się splecać z polityką proekologiczną (w tym ochroną przyrody), przestrzenną i architektoniczną.

Włączenie zabytków w procesy gospodarcze województwa wymaga pogłębienia wiedzy o zasobach wszystkich grup i typów obiektów dziedzictwa kulturowego. Generuje to potrzebę pogłębionych badań i opracowań studyjnych, analitycznych i syntetycznych na temat zasobów, systemu informacji, monitoringu i zarządzania zabytkami.

Niezbędna potrzeba aktualnej wiedzy o zabytkach ujętych w rejestrze i ewidencji, jak też obiektach kwalifikujących się do takiego miana w kontekście zmiany definicji pojęcia zabytek, wymaga uzupełnienia braków w dokumentacji. Dotyczy to materiałów ewidencyjnych, studiów historyczno-urbanistycznych oraz opracowań analitycznych i syntetycznych. Opracowania te zaktualizują i wzbogacą bazę informacyjną o zabytkach, umożliwią również racjonalną opiekę nad nimi i właściwe zarządzanie.

Istniejące aktualnie rozpoznanie zasobów kulturowych województwa lubuskiego zawiera wiele luk i charakteryzuje się różnym stanem wiedzy w odniesieniu do poszczególnych grup zabytków. Najpilniejszą sprawą jest poszerzenie wiedzy o wartościach i stanie zachowania krajobrazu kulturowego wsi. W celu wykorzystania zabytków w procesach gospodarczych niezbędne jest rozpoznanie zasobu zabytków przemysłowych, sklasyfikowanie ich walorów oraz uwarunkowań konserwatorskich w przypadku adaptacji.

Materiały ewidencyjne, stanowiące podstawowe źródło wiedzy o zabytkach, wymagają aktualizacji i poszerzenia. Odnosi się to do zbierania informacji o aktualnym stanie zachowania zabytków, aktualizacji

zapisów, wynikających z rezultatów badań i odkryć. Dotyczy także objęcia ewidencją określonych obiektów przemysłowych i technicznych po ich rozpoznaniu.

Skuteczne i kompetentne zarządzanie zabytkami, ukierunkowane na włączenie ich w procesy działań gospodarczych bez utraty walorów kulturowych, wymaga solidnej wiedzy czerpanej z nowoczesnej bazy informacji. Bazy danych o wojewódzkich zasobach kulturowych winny działać na wszystkich szczeblach administracji, a zawarte w nich informacje powinny być skomasowane na portalu internetowym Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Rzetelna wiedza o zasobach i stanie zachowania dziedzictwa kulturowego daje podstawę do sprawnego zarządzania zabytkami, m.in. przez stosowanie narzędzi prawnych i ekonomicznych w kwestiach związanych z adaptacją i należyтым utrzymaniem obiektów zabytkowych. Ułatwia również prowadzenie profesjonalnych działań marketingowych.

Platforma internetowa Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków winna stanowić główną bazę informacji o dziedzictwie kulturowym województwa zawierającą, aktualizowane na bieżąco, wszelkie dane o zabytkach. Pełne informacje o zabytkach określonych obszarów administracyjnych winny być zamieszczane na portalach internetowych samorządowych jednostek terytorialnych.

Skuteczna realizacja zadań związanych z ochroną i opieką nad zabytkami rodzi konieczność podejmowania profesjonalnych działań marketingowych, odpowiadających wymogom współczesnego rynku. Powinny one obejmować takie zagadnienia, jak: organizacja systemu informacji o zasobach dziedzictwa kulturowego, oferta turystyczno-kulturowa, oferta gospodarcza w sferze zabytków itp.

Wykorzystanie zabytków w rozwoju gospodarczym województwa lubuskiego ma podwójne znaczenie – rewitalizuje cenne kulturowo obiekty i podnosi atrakcyjność regionu w płaszczyźnie turystycznej. Tak w przypadku przestrzeni zurbanizowanej, jak i wiejskiej, wykorzystanie obiektów zabytkowych do współczesnych celów gospodarczych związane jest z ich odbudową lub konserwacją, a to działa korzystnie na wizerunek regionu. Działania podejmowane w tym zakresie mają wymiar wielowarstwowy – od planowania i programowania, poprzez procedury inwestycyjne, do efektu finalnego i zagospodarowania zabytków nieużytkowanych.

Do znacznej liczby nieużytkowanych zabytków rezydencjonalnych dołączyły w ostatnim czasie zespoły budowli przemysłowych nieprzydatnych do celów produkcyjnych ze względów technologicznych. Zagospodarowanie opuszczonych pałaców i dworów wymaga skoordynowanych działań samorządów terytorialnych i służby konserwatorskiej. Poszukiwanie inwestorów za pośrednictwem mediów i nośników elektronicznych powinny, obok informacji o obiekcie, podawać też możliwości przyznawania ulg, kredytów itp. W odniesieniu do obiektów przemysłowych powinny być stosowane pewne odstępstwa od rygorów konserwatorskich.

Ustawowe obowiązki właścicieli i posiadaczy zabytków polegają głównie na utrzymywaniu obiektów w należyтым stanie, remontowaniu ich, konserwacji elementów plastycznych, estetycznym utrzymaniu otoczenia itp., w wypadku obiektu nieużytkowanego – jego zabezpieczenia bądź odbudowy.

12.4. PROPONOWANE PARKI KULTUROWE

Lp.	Miejscowość	Obiekt lub zespół obiektów
1.	Biedrzychowice Dolne	Romański kościół z poł. XIII wieku, brama w murze otaczającym plac kościelny (XVI-XVIII w.), kaplica nagrobna (XIX w.) i sąsiadujący z kościołem dom mieszkalny z XVIII wieku.
2.	Bojadła	Zespół pałacowo-parkowy (XVIII w.) i kościół parafialny
3.	Bytom Odrzański	Zabytkowa zabudowa wokół rynku z sąsiadującym obszarem kościoła parafialnego, dawnej szkoły ewangelickiej i cmentarza z nagrobkami

CZEŚĆ II:
 PLAN STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ. KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ
 12. Strefa kulturowa

		z XVII w.
4.	Chlastawa	Kościół drewniany (XVII w.) z dzwonnica.
5.	Dąbroszyn	Zespół architektoniczno-parkowy: pałac, kościół, pawilon ogrodowy, park (XVII-XIX w.).
6.	Drezdenko	Zespół urbanistyczny: rozplanowanie, pałac, zbrojownia, zabudowa mieszkalna.
7.	Glisno	Zespół klasycystyczny pałacu i kościoła.
8.	Gorzów Wlkp.	Willa fabrykancka (obecnie muzeum), secesyjna z otoczeniem ogrodowym.
9.	Gościkowo	Zespół pocysterski: gotycko barokowy kościół i klasztor z otoczeniem ogrodowym i korytem Paklicy.
10.	Iłowa Żagańska	Zespół rezydencjonalny: pałac (XVII-XIX w.), park (XVIII-XIX), zabudowanie folwarczne (ok. 1900).
11.	Klępsk	Kościół drewniany z XIV-XVIII w.
12.	Kosieczyn	Kościół drewniany z XIV w.
13.	Kożuchów	Zespół urbanistyczny i lapidarium rzeźby nagrobnej XVI-XVII w.
14.	Lubięcín	Wzgórze trzech wiatraków, wzgórze kościelne z cmentarzem, kościół parafialny.
15.	Lubniewice	Układ przestrzenny miasteczka z przyrodniczym otoczeniem oraz starym i nowym zamkiem.
16.	Lubsko	Zespół urbanistyczny z trzynastowiecznym centrum i przedmieściami.
17.	Łągów	Centrum miasteczka między bramami, zamek, park i grodzisko.
18.	Mierzęcín	Założenie pałacowe z otoczeniem parkowym z drugiej połowy XIX wieku.
19.	Międzyrzecz	Kompleks zamkowo-muzealny z przyrodniczym otoczeniem.
20.	Nowe Miasteczko	Założenie urbanistyczne: średniowieczne rozplanowanie miasta, z kościołem farnym (XIV-XVI w.), kościołem poewangelickim z 1785 (wieża z 1888), ratuszem z XVII-XIX wieku i zabudową mieszkalną z XVIII-XIX wieku.
21.	Ośno Lubuskie	Zespół architektoniczny kościoła farnego (XIII-XV w.), ratusza (1884 r.) i murów obronnych z basztami (XIV-XV w.).
22.	Przewóz	Grodzisko z murańską wieżą obronną z XIII wieku, teren podgrodzia otoczony wałem ziemnym.
23.	Pszczew	Układ przestrzenny miasteczka z kościołem, muzeum (Domem Szewca) i gródkiem stożkowym, w otoczeniu jezior.
24.	Rokitno	Barokowy kościół – Sanktuarium Maryjne z 1756 i kaplica z 1758 roku.
25.	Santok	Grodzisko wczesnośredniowieczne w widłach Warty i Noteci.
26.	Sława	Założenie urbanistyczne: średniowieczne rozplanowanie z małomiasteczkową zabudową mieszkalną z XVIII-XIX wieku, kościołem parafialnym z 1604 roku, kościołem poewangelickim z 1836 roku, pałacem z 1735 roku i parkiem z XVIII-XIX wieku. Całość położona w otoczeniu jeziora i lasów.
27.	Słońsk	Układ przestrzenny miasteczka, kościół, ruiny pałacu joannitów, w powiązaniu z Parkiem Narodowym Ujście Dolnej Warty.
28.	Szprotawa	Zespół urbanistyczny z ratuszem, kościołem farnym, szkołami, ruiną zamku,

		kościółem św. Andrzeja.
29.	Świebodzin	Zespół urbanistyczny miasta w układzie przestrzennym ukształtowanym w okresie XIII - pocz. XX w.
30.	Tarnów Jezierny	Zespół złożony z pałacyku myśliwskiego na grodzisku i podgrodzia, w przyrodniczym otoczeniu (jezioro, lasy).
31.	Trzebiechów	Układ przestrzenny miasteczka z zabytkami: kościół, pałac, szpital i park krajobrazowy.
32.	Wicina	Grodzisko z okresu kultury łużyckiej, układ wiejski.
33.	Wschowa	Zespół urbanistyczny starego miasta (XIII-XIV w.) z przedmieściami i lapidarium rzeźby nagrobnej z XVII-XIX w.
34.	Zabór	Zespół pałacowo-parkowy z XVII-XVIII w.
35.	Zatonie	Kompleks: ruiny kościoła(XIII w.) pałac (XVII-XIX), park: rezerwat przyrody.
36.	Zielona Góra	Zespół budynków przemysłowych poddanych rewitalizacji i adaptacji do nowych funkcji.
37.	Zielona Góra	Zespół urbanistyczny starego miasta z kościołami św. Jadwigi (XVI-XVII w.), Matki Boskiej Częstochowskiej (poł. XVIII w.), ratuszem (XV-XVIII w.), wieżą głodową (XV w.) i zabudową mieszkalną (XVIII-XX w.).
38.	Żagań	Zespół zabytków sakralnych miasta: kościół i dawny klasztor Augustianów (XIII-XVIII), kościół pofranciszkański (XIV-XVI w.), kościół Nawiedzenia NMP (XV-XVIII w.), kaplica Bożego Grobu (1598), kościół św. Ducha (1702), kościół Świętego Krzyża (XIV w. - 1849).
39.	Żary	Zespół zamkowo-pałacowy z grodziskiem, terenem podgrodzia, kościołem św. Piotra, terenem parku.
40.	Żary	Teren dziewiętnastowiecznego parku „Zielony Las”.

Źródło: Wojewódzki Konserwator Zabytków, Zielona Góra

12.5. PROPONOWANE SZLAKI TURYSTYCZNE I KRAJOBRAZOWE

Szlaki turystyczne, a także szlaki krajobrazowe stanowią formę ochrony krajobrazu kulturowego zapisaną w Ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Bogactwo zasobów kulturowych, w dużej mierze nieprzekształconych układów przestrzenno-krajobrazowych, stwarza możliwości łączenia całego regionu, kraju, a nawet obszarów leżących poza granicą. Szlaki turystyczne tworzone w oparciu o zasoby kulturowe mogą łączyć się ze szlakami czy obszarami przyrodniczymi takimi, jak rezerваты, parki, a także pokrywać się, łączyć lub przecinać ze szlakami o różnej tematyce.

Osiągnięcie tego celu będzie możliwe wówczas, gdy powstaną długofalowe programy interdyscyplinarne uwzględniające aktywny udział lokalnego społeczeństwa i przy wykorzystaniu środków finansowych z różnych źródeł. Dlatego priorytetem w osiągnięciu tego celu jest:

- a) opracowanie interdyscyplinarnych, merytorycznych i finansowych długofalowych programów z uwzględnieniem aktywności społeczności lokalnej; w celu zdiagnozowania środowiska kulturowego i przyrodniczego, stanu zachowania, pełnionych funkcji i wskazania ich walorów i konfliktów, a także określenia optymalnych sposobów ich ochrony i możliwości adaptacji do nowych funkcji;
- b) wspomaganie społeczności lokalnej w tworzeniu nowych miejsc pracy np. w agroturystyce, wytwarzaniu produktów regionalnych, zajazdów z kuchnią regionalną, szczególnie w obiektach zabytkowych;

- c) tworzenie zespołów gospodarczych związanych z obsługą turystyczną;
- d) współpraca międzyregionalna wynikająca z historycznych uwarunkowań (przynależności do krain historycznych) i transgraniczna Łęknica-Bad Muskau, Brody-Forst, Gubin-Guben, Słubice - Frankfurt nad Odrą;
- e) wypracowanie metod zwiększenia zaangażowania sektora prywatnego w rewaloryzację obiektów zabytkowych znajdujących się na szlakach turystycznych z możliwością ich adaptacji na cele turystyczne takie, jak: małe muzea, małe hotele, restauracje itp.;
- f) aktywny udział w integralnych programach mających na celu kształtowanie regionalnej przestrzeni z przestrzenią europejską; związaną z tworzeniem wspólnych szlaków turystycznych i krajoznawczych;
- g) ścisła współpraca samorządów każdego szczebla, a szczególnie gmin zainteresowanych w tworzeniu tras łączących regiony.

1. Szlak cysterski

Szlak wiąże się z zabytkami powstałymi z fundacji klasztorów w Trzebnicy, Gościkowie, Zemsku i Bledzewie. Prowadzi z Ołoboku założonego w pierwszej poł. XIII wieku przez cysterki trzebnickie (miasteczko, kościół klasycystyczny [1795 r.]) do Radoszyna (kościół późnogotycki z XV wieku) i dalej do Świebodzina (zamek w użytkowaniu cysterek w latach 1699-1810). Na północ od Świebodzina leżą miejscowości należące w przeszłości do klasztoru cystersów w Gościkowie. Ze Świebodzina szlak wiedzie do Lubrzy, miasteczka cystersów w latach 1322-1810, i Gościkowa, gdzie można zwiedzić klasztor ufundowany w 1235 r. przez komesa Bronisza. W skład zespołu poklasztorowego wchodzi kościół z około połowy XIII wieku, przebudowany w XVII-XVIII w., oraz gotycko-barokowe założenie klasztorne z dwoma dziedzińcami. Fundacji cystersów paradyskich są też barokowe kościoły znajdujące się w należących do nich wsiach – Kaławie (po połowie XVIII w.) i Wysokiej (1792 r.). Trzecia część wiąże się z zabytkami fundacji klasztoru w Bledzewie. Miasteczko z piętnastowiecznym rozplanowaniem posiada gotycki kościół z XV w. i młyn poklasztorowy z XIX wieku. Z Bledzewa szlak wiedzie do Rokitna (kościół barokowy z 1742 r.) przez należące do klasztoru wsie: Nową Wieś (kościół z 1757 r.), Osiecko (kościół z końca XIV w. przebudowany w XIX w.), Stary Dworek (kościół i dwór opacki z lat siedemdziesiątych XVIII w.), Kalsko (kościół drewniany z XVII w.).

2. Szlak templariuszy i joannitów

Szlak ma początek w Chwarszczanach (zachodniopomorskie), gdzie templariusze mieli w XIII w. komandorię i gdzie stoi kościół romańsko-gotycki albo w Słońsku, który od 1426 r. był siedzibą brandenburskiego baliwatu joannitów. Dalsza trasa wiedzie do Sulęcina (dwór joannitów łagowskich przy ul. Młynarskiej, XVIII w.), Templewa (kościół z 1714 r.), Ostrowa (kościół z XIV w.), Boryszyna (kościół drewniany z 1648 r.), Długoszyna (kościół z 1736 r.), Dragowina (kościół z XV-XVIII w.) i Łagowa, gdzie w latach 1347-1810 istniała komandoria joannitów. Został po nich zamek z XIV w., podzámcze w formie uliczki zamkniętej bramami z XV wieku oraz kościół z 1726 roku.

3. Szlak dziedzictwa kulturowego augustianów żagańskich

Szlak zaczyna się w Żaganiu, gdzie się znajdują: zespół poklasztorny z kościołem, klasztorem, konwiktem (obecnie hotel) i spichlerzem (XIII-XVIII w.), kaplica Bożego Grobu (1598), kościół św. Ducha (1705), i wiedzie do Nowogrodu Bobrzańskiego (kościół z XIII-XIX w.), plebania (koniec XVII w.) przez Jabłonów (kościół z XIV w., dwór opatów z końca XVII w.), Brzeźnicę (kościół z 1705 r., plebania z 1676 r.), Stanów (kościół z 1743 r.), Przybymierz (kościół z XIV w.) i Dragowinę (kościół z XIII-XVII w., plebania z 1736 r.).

4. Szlak gotyckich kościołów farnych

Szlak dzieli się na część południową i północną. Część południowa obejmuje kościoły na trasie Zielona Góra – Gubin – Żary – Żagań – Szprotawa – Kożuchów – Nowe Miasteczko. Odcinek północny prowadzi

z Sulechowa do Świebodzina, Ośna Lubuskiego, Międzyrzecza, Skwierzyny, Gorzowa, Strzelec Krajeńskich i Dobiegniewa.

5. Szlak kamiennych kościołów wiejskich z XII-XIII wieku

Na szlaku znajdują się kościoły w Studzieńcu, Mirocinie Dolnym, Solnikach, Stypułowie (gm. Kożuchów), Popęszycach (gm. Nowe Miasteczko), Niegosławicach (gm. loco), Gościszowicach, Mycielinie, Przecławiu (gm. Niegosławice), Dzikowicach (gm. Szprotawa), Borowinie, Długiem, Siecieborzycach, Witkowie (gm. Szprotawa), Chichach (gm. Małomice), Bukowinie Bobrzańskiej, Chrobowie, Bożnowie, Dietrzychowicach, Gorzupi Dolnej, Jeleninie, Miodnicy, Starej Koperni, Starym Żaganu (gm. Żagań), Chotkowie, Wichowie, Wrzesinach (gm. Brzeźnica), Dragowinie, Niwiskach, Przybymierzu (gm. Nowogród Bobrz.), Drożkowie, Biedrzychowicach Dolnych, Bieniowie (gm. Żary).

6. Szlak zabytkowych ratuszy

Szlak wiedzie z Zielonej Góry do Lubska, Gubina, Żar, Żagania, Szprotawy, Kożuchowa, Bytomia Odrz., Wschowy, Sulechowa, Świebodzina, Międzyrzecza, Ośna Lubuskiego i Skwierzyny.

7. Szlak średniowiecznych fortyfikacji miejskich

Trasa prowadzi z Zielonej Góry (wieża bramy Nowej) do Lubska (baszta bramy Żarskiej), Gubina (baszty – bramy Ostrowskiej i Dziewicy), Żar (wieża bramy Dolnej i odcinki murów obronnych), Żagania (duże odcinki murów obronnych), Szprotawy (część bramy Żagańskiej, fragmenty murów obronnych z trzema basztami) Kożuchowa (mury obronne na niemal całym obwodzie, z basztami, baszta-prochownia przy dawnej bramie Krośnieńskiej, znaczne odcinki drugiego pasma murów, fosa). Drugi odcinek szlaku wiedzie z Sulechowa (znaczące fragmenty murów obronnych) do Świebodzina (duże fragmenty murów z basztami, fosa), Łagowa (bramy miejskie – Polska i Marchijska), Ośna Lubuskiego (mury z basztami na niemal całym obwodzie), Gorzowa (fragment murów obronnych), Strzelec Krajeńskich (zachowany niemal cały okrąg murów z basztami i bramą Młyńską) i Dobiegniewa (fragmenty murów obronnych i baszta).

8. Szlak zamków i dworów obronnych

Trasa szlaku zaczyna się w Krośnie Odrzańskim, bo tam znajduje się najstarszy w Lubuskiem zamek, wzniesiony w pierwszej ćwierci XIII wieku (wprawdzie mocno przebudowany) i prowadzi przez Lubsko (zamek z XV w., przebudowany w końcu XVI i w XIX w.), Żary (zamek z XIII, rozbudowany w XVI w.), Dietrzychowice (wieża rycerska z XIV-XV w.), Szprotawę (ruiny zamku z XIII-XIV w.), Witków (wieża rycerska z XIV, XVI w.), Broniszów (dwór obronny z XVI w.), Kożuchów (zamek z XIV w. rozbudowany w XV i XVII w.), Borów Polski (ruiny zamku rycerskiego z XIV-XVI w.) do Siedliska (zamek z XV-XVI, XVII w.). Szlak może być przedłużony do Sulechowa (resztki zamku z XV w.), Świebodzina (ruiny zamku z XV w.) i Łagowa (zamek joannitów z XIV w.).

9. Szlak architektury związanej z rodami Bironów i Talleyrandów

Na szlaku znajdują się zabytki Żagania – pałac (wnętrza, mosty, oranżeria), park, budynki urzędu miejskiego (pierwotnie siedziba wdowa Doroty Biron) i Sądu Rejonowego (pierwotnie książęcy Urząd Ziemski), kościół św. Krzyża, budynek dawnego szpitala, wieża kościoła poewangelickiego, pałac w Zatoniu oraz pałac w Klenicy.

10. Szlak zabytkowych kościołów drewnianych

Szlak prowadzi z Trzebul, gdzie znajduje się kościół na planie ośmioboku z 1670 r., do Kłępska (XIV-XVI w.), Kosieczyna (druga poł. XIV w.), Chlastawy (1637 r., dzwonnica z 1690), Boryszyna (1648), Nowej Wioski (1670) i Kalska (1693).

11. Szlak zabytków konstrukcji szkieletowej – część środkowa województwa

Szlak prowadzi z Zielonej Góry (kościół MB Częstochowskiej, 1748 r.) do Bojadół (1758 r.), Rokitnicy (1833 r.), Pożrzańca (1766 r.) Żelechowa (1648 r.), Pniowa (1755 r.), Lubiechni Małej (1669 r.), Lisowa (dom Świętego Wojciecha, 1768 r.) i Kalska k. Międzyrzecza (zewnątrzne ściany, XVIII w.).

12. Północny szlak zabytków konstrukcji szkieletowej

Szlak zaczyna się w Mosinie, gdzie znajduje się kościół (1780 r.) i wędzie przez Bogdaniec (młyn, 1826 r.), Chwałowice (ok. 1790 r.), Gorzów (spichlerz, po 1772 r.), Gralewo (1709 r.), Santok (dom z 1825 r., dzwonnica z 1769 r.), Stare Polichno (1826 r.), Gościmiec (XVIII w.), Drezdenko (zbrojownia XVII w., liczne domy m.in. przy ulicach Kościuszki 16 i Żeromskiego 11 z XVIII-XIX w.), Karwin (1711 r.), do Lubiatowa (XVIII w.).

13. Szlak zabytkowych organów

Szlak łączy miejscowości, w których istnieją zabytkowe organy i odbywają się cykliczne koncerty: Iłowa Żagańska, Żary, Lubsko, Zielona Góra, Gościkowo, Międzyrzecz, Drezdenko.

14. Szlak renesansowych i barokowych zabytków sztuki sepulkralnej

Szlak wędzie z Kożuchowa (lapidarium rzeźby nagrobnej z XVI-XVIII w., renesansowe płyty epitafijne na elewacjach kościoła) przez Borów Wielki i Popęszyce, gdzie w kościołach znajdują się renesansowe pomniki, do Bytomia Odrzańskiego (lapidarium na dawnym cmentarzu ewangelickim, pomnik renesansowy w kościele parafialnym), Sławy (epitafia barokowe w kościele parafialnym) i Wschowy (lapidarium na dawnym cmentarzu ewangelickim, portrety trumienne w kościele św. Józefa i w Muzeum Ziemi Wschowskiej).

15. Szlak architektury barokowej

Na szlaku uwzględnione zostały tylko najwybitniejsze dzieła architektury barokowej, kościoły i pałace w: Brodach, Żarach, Żaganiu, Brzeźnicy, Szprotawie (ratusz) Długiem, Lasocinie, Zaborze, Wschowie, Bojadłach, Gościkowie, Rokitnie.

16. Szlak najcenniejszych zespołów urbanistycznych o średniowiecznym rozplanowaniu i zachowanym układzie przestrzennym

Na szlaku znajdują się następujące miasta: Lubsko, Zielona Góra, Kożuchów, Nowe Miasteczko, Bytom Odrzański, Sława, Wschowa, Sulechów, Świebodzin, Międzyrzecz, Bledzew, Pszczew, Drezdenko.

17. Szlaki dziedzictwa kulturowego Żagania

Szlakiem objęte są: zespół klasztorny augustianów (z wyposażeniem artystycznym kościoła, biblioteką klasztorną, budynkami klasztorными i gotyckim spichlerzem), kościół Św. Ducha (z barokowym wyposażeniem wnętrza), kościół Św. Krzyża (z neogotyckim wyposażeniem), dawny szpital św. Doroty (fundacja Doroty Talleyrand), pałac z parkiem krajobrazowym, wieża ratuszowa, kamienice renesansowe i barokowe przy Starym Rynku, kościół p.w. Nawiedzenia NMP i kaplica Bożego Grobu.

18. Szlak winiarski

Rozpoczyna się w Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze (dział winiarski), a kończy w Muzeum Etnograficznym w Ochli, gdzie znajduje się osiemnastowieczny pawilon winiarski (przy nim winnica), na trasie spotkamy szereg zielonogórskich domów winiarskich z XIX wieku – przy ul. Zakręt 2, Pięknej 20, Wrocławskiej 12a (palmiarnia), Krasickiego 25 i dawne sanatorium przy ul. Botanicznej 38, w którym leczono metodą ampeloterapii. Trasa szlaku może być poszerzana o budowle związane z produkcją wina i koniaków – ul. Chrobrego 35, Zamkowa 16, Jedności 59 i Moniuszki oraz o domy zdobione winiarskimi akcentami: pl. Pocztowy 3, ul. Drzewna 29, Wrocławska 12, Kupiecka 22, Niepodległości 26, Bankowa 6, Wyspiańskiego 10, Zyty 1, Fabryczna 23-25.

19. Szlak fortyfikacji Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego

Na szlaku prowadzącym od Odry wzdłuż cieków rzek, kanałów i jezior do Warty w Skwierzynie znajdują się liczne urządzenia wodne (mosty zwodzone, obrotowe, rolkowe, zapory, śluzy), przeszkody betonowe przeciwczołgowe („zęby smoka”), bunkry z pancernymi kopułami i wielokilometrowe korytarze podziemne.

Trasa szlaku prowadzi z Przetoczniczy przez Skape, Ołobok, Mostki, Lubrzę, Boryszyn, Wysoką, Kęszycę, Kursko, Bledzew, Stary Dworek do Lisiej Góry koło Skwierzyny.

20. Szlak umocnień zwanych Pozycją Środkowej Odry

Szlak prowadzi wzdłuż lewego brzegu Odry od Bytomia Odrzańskiego do Krosna Odrzańskiego. Na trasie znajduje się kilkadziesiąt schronów bojowych, obserwacyjnych i biernych, zbudowanych w latach 20., 30., 40. XX wieku. Ich zagęszczenie występuje w miejscach przepraw przez rzekę – w Bytomiu, Nowej Soli, Cigacicach i Krośnie Odrzańskim.

21. Szlak elektrowni wodnych

Szlak prowadzi wzdłuż prawych brzegów Bobru i Nysy Łużyckiej. Trasa wiedzie z Gubina (elektrownia z 1905 r.) do Sobolic (1922); przez Zasieki (1905), Bucze (1905), Żarki Wielkie (1905), Przysiekę (1905), Bukowinę (1910). Dalszy odcinek zaczyna się w Małomicach (1920) i prowadzi przez Żagań (dwie elektrownie z 1898 i 1900 r.), Grajówkę (1922) i Gorzupię (1911) do Dychowa i Raduszca Starego (1935).

22. Szlak parków projektowanych przez Eduarda Petzolda

Na terenie województwa lubuskiego znajduje się 9 parków zaprojektowanych przez Eduarda Petzolda. Są to dzieła tym bardziej cenne, że przedstawiają wszystkie fazy rozwoju jego działalności projektowej. Od pierwszych samodzielnych prac wykonanych w Siedlisku (1834) pod okiem J. Rehdera, poprzez projekt w Mostkach gm. Lubrza (1838) i kolejne w miejscowościach: Sława (1853), Lubsko – park miejski (1859), Włostów, gm. Żary (1864), Brody – ogród willowy przy ul. Kilińskiego 11 (1864), Małomice (1872), Gębice (1873) oraz arboretum w Parku Mużakowskim w Lęknicy.

23. Szlak Wałów Chrobrego zwanych też Wałami Śląskimi

Szlak prowadzi z Krosna Odrzańskiego (grodzisko z czasów Chrobrego) lasami w okolicach Kosierza, Bogaczowa, Niwisk, Wichowa – do Itawy koło Szprotawy, miejsca, gdzie w roku tysięcznym Chrobry witał pielgrzymującego do Gniezna cesarza Ottona III.

24. Szlak Świętego Jakuba

W odpowiedzi na apel Rady Europy również w Polsce zaczęto odnawiać tradycyjne trasy pielgrzymek do grobu Św. Jakuba. W 2004 r. powstało Stowarzyszenie Bractwa Świętego Jakuba, które za cel działania obrało odtwarzanie dawnych szlaków pielgrzymkowych i sprawowanie opieki nad nimi. Siedzibą Bractwa jest Jakubów pod Głogowem. Chcąc kultywować tradycję Jakubowa jako ośrodka pątniczego, Bractwo podjęło działania, aby włączyć miejscowość w sieć europejskich szlaków prowadzących do Santiago de Compostela. Do odtworzenia Drogi Św. Jakuba w Polsce przyłącza się Fundacja Wioski Franciszkańskiej z Janic koło Jeleniej Góry. Efektem współpracy Bractwa Świętego Jakuba i Fundacji Wioski Franciszkańskiej jest odtworzenie historycznych szlaków biegnących niegdyś przez terytorium Polski. Jako pierwsza powstała Dolnośląska Droga Świętego Jakuba. Prowadzi ona z Głogowa do Zgorzelca, gdzie łączy się z ekumeniczną Drogą Pątniczą. Trasa szlaku przebiegająca przez malownicze i bogate w zabytki ziemie Dolnego Śląska, została otwarta 24 lipca 2005 r. Przedłużeniem Drogi Dolnośląskiej jest Droga Świętego Jakuba Gniezno – Poznań – Zgorzelec – Praga. Została otwarta w 2006 r. Dolnośląska Droga Świętego Jakuba, o długości około 160 km, bierze swój początek od Sanktuarium w Jakubowie koło Głogowa w diecezji zielonogórsko – gorzowskiej. Jakubów przez długie wieki był regionalnym ośrodkiem kultu Apostoła. Dalej Droga prowadzi przez Grodowiec (regionalne Sanktuarium Maryjne), Polkowice, Chocianów, Bolesławiec, Nowogrodziec, Lubań do granicy polsko-niemieckiej w Zgorzelcu – Gorlitz, gdzie przez Most Staromiejski łączy się z Ekumeniczną Drogą Pątniczą przez Saksonię i Turyngię.

12.6. NAJCENNIJSZE ZABYTKI WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO I ICH RANGA

Jako najcenniejsze obiekty według opracowań wojewódzkiej służby konserwatorskiej z zasobów materialnych województwa wyodrębnić należy:

założenia urbanistyczne i ruralistyczne, wpisane do rejestru zabytków, obejmujące 27 miast i 2 wsie, w tym:

Zabytki o znaczeniu:

- **europejskim**: Łagów, Osno Lubuskie, Brody, Kożuchów;
- **ponadregionalnym**: Bytom Odrzański, Lubusko, Żary, Żagań, Świebodzin, Międzyrzecz, Strzelce Krajeńskie;

Obiekty sakralne:

- **o znaczeniu europejskim**: Żagań - zespół poaugustiański, kaplica Grobu Chrystusa Króla, Gościkowo - Paradyż - zespół pocysterski, kościoły w Klepsku gmina Sulechów i Chlastawie gmina Zbąszynek, zespół pocysterski Rokitno gmina Przytoczna, Wysoka gmina Międzyrzecz, kościół w Dąbroszynie gmina Witnica, synagoga w Międzyrzeczu, zespół kościelny w Nowej Wsi gmina Bledzew, kościół parafialny w Dobiegniewie, Strzelcach Krajeńskich, Lubniewicach, Olśnie Lubuskim, Słońsku i Żubrowie gmina Lubniewice;
- **o znaczeniu ponadregionalnym**: Żagań - kościół p.w. św. Krzyża, zespół pofranciszkański, wieża kościoła „Łaski”, kościoły farne Lubusko, Żary, Gubin (ruina), kościoły parafialne w Kożuchowie, Szprotawie, Sulechowie, Świebodzinie, Brzeźnicy, Iłowej, kościoły w Nowogrodzie Bobrzańskim, Starym Żaganiu, zbór kalwiński w Sulechowie, wieża kościoła pw. NMP w Kożuchowie, kościół parafialny w Skwierzynie, Sulęcinie, kościół parafialny i kościół poewangelicki w Międzyrzeczu;

Zespoły i obiekty rezydencjonalne:

- **o znaczeniu europejskim**: Brody pałac Brühla, Żagań - pałac Wallensteinów, Żary - pałac Dewinów - Bibersteinów, pałac Promnitzów, Iłowa - założenie pałacowe, zespół dworski w Starym Dworku gmina Bledzew, zespół pałacowy w Dąbroszynie gmina Witnica, zespół pałacowy w Drezdenku, zespół pałacowy w Żubrowie gmina Lubniewice, zamek joannitów w Słońsku;
- **o znaczeniu ponadregionalnym**: Kożuchów, Witków gmina Szprotawa, Świdnica, Siedlisko, Zatonia gmina Zielona Góra, Zabór, Chotków gmina Brzeźnica, Lasocin gmina Kożuchów, Trzebiechów, Bojadła, Trzebiel, Lipinki Łużyckie, Lubniewice, pałace w Rogach, Jarnatowie i Gliźnie w gminie Lubniewice, w Dietrzychowicach gmina Żagań, Kargowej, Mierzęcinie gmina Dobiegniew;

Zabytki techniki i przemysłu:

- **o znaczeniu europejskim**: Nowa Sól - most zwodzony, magazyny solne, Dobiegniew - elektrownia wodna Kamienna na rzece Drawie, Bogdaniec - zespół młynów wodnych, Wymiarki - huta szkła;
- **o znaczeniu ponadregionalnym**: Sieniawa gmina Łagów - kopalnia węgla brunatnego, Szprotawa - odlewnia, Kożuchów - tramwaj konny, Zielona Góra - domki winiarzy, Gorzów Wielkopolski - młyn wodny i spichlerz, browar w Witnicy, Krępa - fabryka tektury;

Stanowiska archeologiczne:

- **o znaczeniu europejskim**: Wicina gmina Lubusko - grodzisko łużyckie VI w p.n.e., „Wały Śląskie”, Pszczew - 4 grodziska wczesnośredniowieczne, Santok - grodzisko i gródek obronny, Tarnawa Rzepińska gmina Torzym - grodzisko, Połeczko gmina Osno Lubuskie - gródek średniowieczny;
- **o znaczeniu ponadregionalnym**: Polanowice gmina Gubin - grodzisko łużyckie, „Wały Śląskie”, Klenica gmin Bojadła - grodzisko, Wały Śląskie, Marcinów gmina Brzeźnica - cmentarzysko kurhanowe, Witków gmina Szprotawa - wieża rycerska;

Skanseny:

- o znaczeniu regionalnym - Muzeum Etnograficzne w Zielonej Górze z siedzibą w Ochli, muzeum techniki wiejskiej w Bogdańcu;

Miejsca pamięci: Żagań - Stalag III, Zasieki - fabryka amunicji, Kaława - Międzyrzecki Rejon Umocniony, Dobięgniew - obóz Woldenberg, Słońsk - obóz koncentracyjny Sonnenburg;

Zbiory muzealne

- o znaczeniu krajowym i międzynarodowym: Muzeum Lubuskie im. Jana Dekerta w Gorzowie Wlkp., Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze, Muzeum Wojskowe w Drzonowie, Muzeum w Międzyrzeczu, wyposażenie pałacu w Iłowej, wystrój i wyposażenie kościołów w Kłępsku i Chlastawie oraz zespół szpitalny z kaplicą w Żaganii.

13. SIEĆ OŚRODKÓW INFORMACJI TURYSTYCZNEJ

13.1. ZAPLECZE INSTYTUCJONALNO - ORGANIZACYJNE

Niezależnie od regionu, jego walorów i stanu zagospodarowania turystycznego, elementem w znacznym stopniu warunkującym właściwy rozwój turystyki są rozbudowane i właściwie działające struktury instytucjonalno-organizacyjne. Takie zaplecze tworzą samorządy branży turystycznej, przedsiębiorstwa turystyczne i skupiające je stowarzyszenia, systemy informacji turystycznej, a także jednostki kształcące i przygotowujące kadry dla turystyki. Zadaniem tych instytucji jest kreowanie turystycznego wizerunku Regionu, tworzenie i zarządzanie ofertami, promocją walorów i atrakcji turystycznych, zarówno w kraju, jak i zagranicą oraz zapewnienie odpowiedniego standardu świadczonych usług. Jednakże gwarancją efektywności działań podejmowanych przez każdą jednostkę musi być ścisła współpraca z pozostałymi instytucjami i wspólna polityka zmierzająca do osiągnięcia wyznaczonych celów.

13.2. SAMORZĄDY BRANŻY TURYSTYCZNEJ, ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Pod względem decyzyjności i samodzielności w realizowaniu programów rozwoju społeczno – gospodarczego w Regionie, podstawową rolę pełnią samorządy terytorialne. Znaczenie turystyki i miejsce, jakie zajmuje w realizacji tej polityki zależą od zaangażowania jednostek zajmujących się tą dziedziną (wydziały, departamenty i biura promocji). Kierunki rozwoju turystyki oraz zasięg promocji kształtowane są także przez funkcjonujące na danym obszarze organizacje i stowarzyszenia. Mogą to być jednostki stricte turystyczne, jak również stowarzyszenia kulturalne, jednostki gospodarcze jak i osoby zaangażowane w rozwój turystyki.

13.3. NAJWAŻNIEJSZE ELEMENTY WIZERUNKU WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO JAKO OBSZARU ATRAKCYJNEGO TURYSTYCZNE

Gospodarka turystyczna należy obecnie do jednych z najbardziej znaczących sektorów gospodarki. Potencjał rozwoju gospodarki turystycznej i jej konkurencyjność w przestrzeni europejskiej, krajowej i wojewódzkiej w najbliższym czasie zależą od układu trzech podstawowych zasobów: infrastruktury turystycznej, zasobów kulturowych i walorów przyrodniczych oraz umiejętności ich wykorzystania dla rozwoju konkurencyjności regionu.

Potencjał turystyczny regionu lubuskiego jest w skali kraju znaczący i może stać się ważnym czynnikiem jego rozwoju, jest to sektor gospodarki posiadający ogromny potencjał i możliwości działania.

Potencjał ten jest jednak – z jednej strony – niewykorzystany, głównie w wyniku niedostatecznej promocji i słabości działań organizacyjnych, a także z powodów niedostatków bazy turystycznej odpowiedniej jakości, czy też ograniczonej dostępności komunikacyjnej (co też istotnie pomniejsza zainteresowanie inwestorów).

Region Lubuski można wyróżnić jako obszar mający znaczący potencjał turystyczny, przyrodniczy i kulturowo – historyczny, przy jednoczesnym niewystarczającym wyposażeniu w infrastrukturę turystyczną. W regionie lubuskim, podobnie jak w całym kraju, należy dążyć do szerszego i skuteczniejszego korzystania z funduszy europejskich.

Fundusze strukturalne UE mają olbrzymi wpływ na zmiany zachodzące we wszystkich polskich regionach. Zważywszy na zwiększenie możliwości wsparcia turystyki w latach 2007-2013 w związku ze zwiększeniem liczby środków w nowej perspektywie finansowej oraz regionalizacji wsparcia – można przewidywać, że fundusze strukturalne w obecnej perspektywie finansowej przyczynią się w znaczący sposób do zwiększenia atrakcyjności polskiego produktu turystycznego oraz bardziej intensywnej i efektywnej promocji Polski na arenie międzynarodowej.

Pomimo niewątpliwych walorów zabytków woj. lubuskiego, na dzień dzisiejszy, nie są to atrakcje należycie eksponowane i doceniane.

Aktywizacja turystyczna” małych zabytkowych miasteczek Ziemi Lubuskiej, powinna następować poprzez: integrowanie posiadanego potencjału kulturowego, programów, form wypoczynku i turystyki – np. poprzez tworzenie tematycznych szlaków kulturowych.

Rozwój szlaku w oparciu o walory kilku lub kilkunastu miejscowości, spowoduje skumulowanie wartości historyczno – poznawczych, a tym samym podniesie atrakcyjność dla turystów.

Tworzenie wzajemnych powiązań małych miejscowości dla realizacji „produktu turystycznego” sprzyjać będzie rozwojowi poprzez efektywne i racjonalne pozyskiwanie środków zewnętrznych.

W celu wypromowania konkurencyjnego „produktu turystycznego” należy opracować szczegółową koncepcję, uwzględniającą m.in. strategię i plan operacyjny rozwoju, analizę ekonomiczną, plan marketingowy, w tym pomysł na markę, pamiątki, system identyfikacji wizualnej.

Atrakcyjność turystyczna regionu określana jest przede wszystkim na podstawie walorów naturalnych i kulturowych analizowanego obszaru. Są to jedne z głównych elementów określających pozycję regionu na turystycznej mapie Polski i determinujących ruch turystyczny.

Walory przyrodniczo - krajobrazowe to bez wątpienia silna strona możliwości rozwoju turystyki Ziemi Lubuskiej. Dla atrakcyjności turystycznej ważne jest m.in. wysokie zalesienie województwa, setki jezior i cieków wodnych, bogactwo awifauny oraz unikalne pomniki przyrody, liczne parki, stanowiące doskonałe warunki dla aktywnego wypoczynku i turystyki.

Istotną rolę w rozwoju turystyki odgrywają: dostępność komunikacyjna, powiązania z innymi atrakcyjnymi turystycznie miejscami, dobrze rozwinięta baza żywieniowa i noclegowa o różnorodnym standardzie, infrastruktura okołoturystyczna, usługi organizacyjno-turystyczne – ich poziom i cena, bogaty repertuar ofert, także kulturalnych, oryginalnych w pomysłach imprez plenerowych, dostępność i rzetelność informacji oraz stan środowiska.

Pamiętać jednak należy, że ocena atrakcyjności turystycznej jest ściśle związana z oferowanym produktem turystycznym oraz segmentem turystów, którzy mają być odbiorcami oferty.

Oceny takiej dokonać można analizując poniższe kryteria:

- stan środowiska naturalnego, jego czystość oraz działania z zakresu ochrony środowiska naturalnego,
- walory kulturowe (czasem nazywane też historyczno-kulturowymi);
- ważniejsze zabytki,
- niematerialne wartości kulturowe (tradycje, obrzędy),
- obiekty kulturalne,
- dostępność komunikacyjna,
- transport kołowy,
- połączenia kolejowe,
- inne możliwości transportu w województwie (np. transport morski, samolotowy),
- ośrodki informacji turystycznej w regionie.

Do elementów determinujących właściwy rozwój turystyki zaliczyć należy infrastrukturę turystyczną i okołoturystyczną.

Podstawę analizy potencjału turystycznego województwa lubuskiego stanowi ocena możliwości rozwoju i skali programów turystycznych, uwzględniająca konieczność ochrony obszarów parków narodowych i rezerwatów przyrody. Zakres ochrony i wykorzystanie dla funkcji wypoczynku i turystyki terenów wynika z planów ochrony parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych.

Określone tam wielkości chłonności turystycznej terenów oraz dopuszczalnych form zagospodarowania pozwolą na identyfikację ilościową ruchu turystycznego.

Na obszarach zurbanizowanych możliwe będzie rozwijanie odmiennych form turystyki niż na terenach słabo rozwiniętych, a jeszcze inne możliwości dają tereny o dużej powierzchni lasów, możliwych dla rozwoju aktywnych form turystyki i wypoczynku.

Lasy i tereny leśne, które zajmują dużą część łącznej powierzchni oraz duże ilości terenów o unikatowych walorach przyrodniczych podlegającej ochronie – to niewątpliwie ogromny atut woj. lubuskiego

Bogactwo obszarów leśnych daje szerokie możliwości tworzenia ofert dla wyselekcjonowanych grup odbiorców – miłośników przyrody (turystyka specjalistyczna), aktywnego, a jednocześnie ekologicznego wypoczynku, młodzieży szkolnej (turystyka edukacyjno-dydaktyczna, ścieżki tematyczne), a także osób poszukujących odpoczynku i spokoju.

Duży wpływ na poziom atrakcyjności turystycznej mają wody powierzchniowe, których poziom czystości z roku na rok wzrasta. Jest to efekt coraz liczniejszych oczyszczalni ścieków na terenie województwa.

Jeśli zatem realizowana będzie właściwa polityka związana z poprawą czystości wód, możliwe będzie ich większe niż dotychczas wykorzystanie do celów turystycznych.

Baza noclegowa i gastronomiczna powinna stać się docelowo silną stroną oferty turystycznej województwa. Decydować o tym powinny liczne, czekające na zagospodarowanie turystyczne zabytki oraz bogaty potencjał regionalnych potraw i specjalów.

Atrakcyjność terenów dla rozwoju rekreacji zwiększa się wraz ze wzrostem stopnia intensywności rzeźby, gęstości sieci rzecznej, stopnia jeziorności, wielkości terenów pokrytych lasami, możliwymi do turystycznego wykorzystania.

Przy wyznaczaniu obszarów atrakcyjnych turystycznie należy zabezpieczyć przed zniszczeniem i degradacją obszary i siedliska cenne przyrodniczo.

W obrębie województwa lubuskiego wyznaczono („Ekofizjografia województwa lubuskiego. Kompleksowa ocena stanu i kierunków przydatności środowiska. Część II. Kompleksowa Ocena Przydatności Środowiska”, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Oddział w Poznaniu, Zielona Góra 2009) strefy predysponowane do rozwoju turystyki.

Ustala się, że rozwój turystyki i wypoczynku koncentrować będzie się na następujących terenach, o określonych zasadach zagospodarowania:

1. Obszary kategorii A – możliwość planowanej zabudowy w wyznaczonych do tego celu miejscach i z ograniczeniami dla terenów szczególnie narażonych na degradację.
Obszarami tymi są: Pojezierze Dobiegniewskie, Jeziora Pszczewskie, Pojezierze Sławskie, Międzyrzecki Rejon Umocniony, Jeziora Lubniewickie, Jeziora Łagowskie, Rejon Środkowoodrzański.
2. Obszary kategorii B – ograniczenie możliwości rozbudowy infrastruktury i kubatury, chyba że będzie ona oparta na już istniejącej zabudowie.
Obszarami tymi są: Puszcza Notecka, Dolina Noteci, Puszcza Drawska, Dolina Pliszki, Puszcza Rzepińska (Lubuska) część północna, Bory Lubuskie część północna, Bory Lubuskie, Bory Dolnośląskie, Wał Mużakowski, Puszcza Gorzowska, Puszcza Rzepińska (Lubuska) część południowa.
3. Obszary kategorii C – obszary szczególne o znaczeniu międzynarodowym.
Obszary te obejmują: Międzyrzecki Region Umocniony i Dolinę Noteci.

Na terenie województwa lubuskiego istnieje 335 obiektów zbiorowego zakwaterowania (stan na dzień 31.12.2008 r.), w tym:

- hotele – 64,
- motele – 9,

CZĘŚĆ II:
PLAN STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ. KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ
13. Sieć ośrodków informacji turystycznej

- pensjonaty – 9,
- schroniska (z młodzieżowymi) – 14,
- ośrodki wczasowe – 52,
- ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe – 38.

Miejsca noclegowe (stan w dniu 31.VII.2008r.) - 24,6 tys., w tym całoroczne – 11,5 tys.

Korzystający z noclegów w tys. – 703,6 tys., w tym w:

- hotelach – 344,7,
- motelach – 38,7,
- pensjonatach – 11,2,
- schroniskach (z młodzieżowymi) – 12,0,
- ośrodkach wczasowych – 47,4,
- ośrodkach szkoleniowo – wypoczynkowych – 61,0.

Ogółem udzielonych noclegów. – 1524,7 tys. osób.

Stopień wykorzystania miejsc noclegowych – 27,9 %.

Turyści zagraniczni korzystający z turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania (2008 r.)

- hotele – 69,4 %,
- motele i pensjonaty – 7,4%,
- schroniska (z młodzieżowymi) – 1,7%,
- ośrodki wczasowe i szkoleniowo – wypoczynkowe – 2,1%,
- pozostałe – 29,3%.

Turyści zagraniczni korzystający z turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania (w %), według kraju pochodzenia (2008r.) to głównie Niemcy, Niderlandczycy, Duńczycy, Francuzi, Anglicy i Włosi.

14. STREFA EKONOMICZNO - GOSPODARCZA

14.1. STREFY ROZWOJU GOSPODARCZEGO

Do podstawowych koncentracji przestrzennych rozwoju gospodarczego zaliczono:

1. Węzeł Intermodalny Świebodzin, wytworzony w rejonie węzła autostradowego na A-2 łączącego się z drogą ruchu szybkiego S-3, łączący się z obsługą kolejową. Strefa powyższa jako główna koncentracja centrów logistycznych i usługowo - gospodarczych odgrywać będzie zasadniczą rolę w przekształceniach gospodarczych regionu.
2. Zagłębie węgla brunatnego położone w okolicach Gubina, Lubska i Brodów, utworzone w oparciu o złożę węgla brunatnego Gubin i Gubin 1, wraz z elektrownią o mocy 3000 MW.
3. Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna obejmująca podstrefy:
 - Kostrzyn, Kompleks nr 1 (przeznaczenie terenu: teren przemysłowy, obszar: 65,36 ha),
 - Kostrzyn, Kompleks nr 2 (przeznaczenie terenu: teren przemysłowy, obszar: 70,36 ha),
 - Kostrzyn, Kompleks nr 3 (przeznaczenie terenu: teren przemysłowy, obszar: 55,92 ha),
 - Nowa Sól, Kompleks nr 1 (przeznaczenie terenu: teren przemysłowy, obszar: 94,79 ha),
 - Bytom Odrzański (przeznaczenie terenu: teren przemysłowy, obszar: 13,27 ha),
 - Słubice, Kompleks nr 2 (przeznaczenie terenu: teren przemysłowy, obszar: 96,90 ha),
 - Gorzów Wielkopolski, Kompleks nr 1 i 2 – Baczyna (przeznaczenie terenu: teren przemysłowy, obszar: 78,36 ha),
 - Gubin, Kompleks nr 1 i 2 (przeznaczenie terenu: teren przemysłowy, obszar: 13,22 ha),
 - Sulęcín, Kompleks nr 1 (obszar: 10,3 ha),
 - Lubsko (obszar: 39,99 ha),
 - Zielona Góra (przeznaczenie terenu: teren przemysłowy, obszar: 57,19 ha),
 - Skwierzyna, Kompleks nr 1 i 2 (obszar: 12,20 ha).
4. Lubuski Park Przemysłowy
LPP zlokalizowany będzie w Nowym Kisielinie na obszarze Gminy Zielona Góra, 6 kilometrów od kampusu A (nauki ścisłe i techniczne) Uniwersytetu Zielonogórskiego obok projektowanego Parku Naukowo - Technologicznego UZ i Strefy Aktywności Gospodarczej Lubuskiego Trójmiasta, w samym jego centrum, z dogodnym dojazdem, 4 km od drogi ekspresowej S3 i o ok.50 km do autostrad A2 i /A4, przy drodze wojewódzkiej biegnącej w kierunku planowanego mostu na Odrze w Milsku.
Kompleks terenów inwestycyjnych oraz transferu innowacji i technologii obejmie:
 1. Lubuski Park Przemysłowy SSE (LPP),
 2. Park Naukowo-Technologiczny Uniwersytetu Zielonogórskiego (PN-T UZ),
 3. Strefę Aktywności Gospodarczej Lubuskiego Trójmiasta (SAG LT).
 Powiązanie tych przedsięwzięć umożliwi przyciągnięcie dużych inwestorów z przemysłów wysokich technologii (LPP), rozwój kooperujących firm dostawczych, produkcyjnych i usługowych – głównie MŚP (SAG LT), rozpowszechni transfer innowacji i technologii z nauki do przemysłu (PN T UZ), umożliwi tworzenie klastrów.
Efekty utworzenia Lubuskiego Parku Przemysłowego to: szybki rozwój przedsiębiorczości w zaawansowanych technologiach, przyciągnięcie poważnych inwestorów polskich i zagranicznych w branżach high – tech, rozwój infrastruktury biznesu, wykreowanie klastrów, istotne zwiększenie wydatków na B&R, utworzenie atrakcyjnych miejsc pracy dla absolwentów UZ i innych szkół regionu.
5. Międzyrzecki Park Przemysłowy

Teren o powierzchni 46 hektarów, położony na terenie miasta, na którym został utworzony Międzyrzecki Park Przemysłowy. Międzyrzecz posiada dobrze rozwijającą się infrastrukturę oraz sektor usług. Miasto jest idealnie położone na głównych szlakach komunikacyjnych, a teren położony jest bezpośrednio przy obwodnicy, która jest częścią budowanej trasy szybkiego ruchu S3.

6. Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna – Podstrefa Szprotawa
Proponowany teren o powierzchni 2,57 ha w obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego przeznaczony jest pod zabudowę przemysłową, magazynowo-składową, przemysłowo-składową.
7. Inkubatory przedsiębiorczości związane są aktualnie z ośrodkami przemysłowymi w Żarach i Dobiegniewie i Zielonej Górze.
8. Wyższą formą organizacji przedsiębiorczości są klastry łączące zakłady o podobnym profilu. Obecnie tego typu formy umacniają się w Kostrzynie n/O (branża papiernicza), w Gorzowie Wlkp. (branża metalowa), w Żarach (branża szkło, ceramika, wyroby drewnopodobne).
9. Potencjalnymi elementami KSSE mogą stać się lokalne Obszary Wytwórczości Gospodarczej, a w pierwszej kolejności już je wyznaczono w Żarach, Żaganiu, Krośnie Odrzańskim, Wschowie, Sulechowie.

14.2. MODERNIZACJA I ROZWÓJ GOSPODARKI ROLNEJ

Rolnictwo stanowi jedno z wyzwań rozwojowych terenów wiejskich województwa lubuskiego. Na tle kraju rolnictwo lubuskie wyróżnia się w produkcji drobiarskiej. Tu zlokalizowane są również jedne z największych stad bydła mlecznego. Uzyskany przez lubuskich hodowców najlepszy w Polsce wynik oceny użyteczności pod względem wydajności, postrzegany jest jako jeden z największych postępów w rolnictwie. W województwie lubuskim w szybkim tempie rośnie liczba gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych. Wsparciem rolnictwa w województwie jest technologicznie zaawansowany przemysł przetwórczy i paszowy.

Dalszy rozwój wielofunkcyjnego rolnictwa w woj. lubuskim powinien zmierzać w następującym kierunku:

- a) poszukiwania dodatkowego dochodu w gospodarstwie przez zwiększanie różnorodności produkcji w gospodarstwie rolnym, (działalność pozarolnicza):
 - uszlachetniania i przetwarzania własnych surowców (wstępne przetwórstwo i przechowywanie);
 - wytwarzania tradycyjnych wyrobów regionalnych (pieczywo, wyroby wędliniarskie);
 - zbieractwa runa leśnego (grzyby, jagody);
 - produkcji ziół leczniczych (zbieranie, suszenie);
 - chowu zwierząt futerkowych;
 - pszczelarstwa (produkcja, przerób i uszlachetnianie wyrobów pszczelich);
- b) pozarolniczej aktywności rodzin rolniczych:
 - dodatkowej działalności handlowej (detaliczna i hurtowa);
 - przetwórstwa rolno-spożywczego i przemysłowego;
 - budownictwa;
 - transportu i magazynowania.

Większość gospodarstw lubuskich prowadzi działalność pozarolniczą, w ramach jednej sekcji – ponad 95%; pozostałe – w ramach dwóch lub trzech sekcji.

c) rolnictwa ekologicznego

Rozwój rolnictwa ekologicznego bardzo mocno może wspierać wielofunkcyjny rozwój wsi z uwagi na:

- zwiększoną pracochłonność przy produkcji żywności ekologicznej, powodując przyrost miejsc pracy;
- zapotrzebowanie na produkty ekologiczne wymuszające stworzenie przetwórci produktów ekologicznych i sieci handlowej w celu oddzielenia tych produktów od wyrobów produkcji masowej;
- potrzebę zorganizowania całego otoczenia dla produkcji żywności ekologicznej (ekologiczne środki produkcji, ośrodki produkcji i dystrybucji materiału siewnego i sadzeniakowego, ośrodki edukacji ekologicznej);
- zwiększoną atrakcyjność agroturystyki poprzez walory zdrowotne żywności, bezpośredni kontakt z uprawianymi roślinami i zwierzętami gospodarskimi oraz nieskażone środowisko.

d) Rozwoju turystyki wiejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem agroturystyki.

W woj. lubuskim obserwuje się wzrastające zainteresowanie rolników prowadzeniem działalności agroturystycznej.

Ciągle rośnie poziom usług turystycznych świadczonych przez gospodarstwa rolne.

Województwo lubuskie posiada bardzo dobre warunki dla szerszego prowadzenia tej działalności. Na jego terenie, można wymienić szereg walorów specjalistycznych (dyscyplin turystycznych mających szanse dalszego rozwoju):

- turystyka myśliwska – Ostroćnica, Wymiarki, Torzym;
- turystyka specjalistyczna – okolice Złoty Potok;
- turystyka uzdrowiskowa (sanatoria) leżące w okolicach: Torzym, Radzyń, Świebodzin;
- turystyka konna (jazda wierzchem, zaprzęgi): Bronków, Lubniewice, Droszków, Głyzyna, Przylep;
- turystyka rowerowa (ścieżki rowerowe): Sulęcín, Lubniewice, Łągów;
- turystyka wodna (spływy wodne, nurkowanie): miejscowości położone nad jeziorami i rzekami;
- turystyka lotnicza (lotniarstwo, baloniarstwo): Żary, Szprotawa, Babimost, Przylep;
- turystyka zdrowotna – obszar Rzepin – Osno Lubuskie – Torzym – Sulęcín – Krosno Odrzańskie.

W odniesieniu do obszarów wiejskich, pojęcie wielofunkcyjnego modelu rolnictwa wiąże się ze zrównoważonym rozwojem wsi.

Zrównoważony rozwój wsi łączy cele produkcyjne gospodarstw z wymogami ochrony środowiska naturalnego.

Należy wspierać i dokonywać modernizacji gospodarstw rolnych, w celu zwiększenia ich efektywności poprzez lepsze wykorzystanie czynników produkcji, w tym wprowadzenie nowych technologii produkcji oraz poprawę jej jakości i warunków sanitarnych.

Działania te powinny przyczynić się do poprawy ogólnych warunków gospodarowania.

Należy dokonywać:

- a) racjonalizacji technologii produkcji,
- b) wprowadzanie innowacji i nowinek technologicznych,
- c) zmiany profilu lub skali produkcji,
- d) poprawy jakości produkcji, efektywności ekonomicznej,
- e) poprawy sytuacji w gospodarstwie w zakresie ochrony środowiska,
- f) poprawy warunków utrzymania zwierząt,
- g) poprawy higieny i bezpieczeństwa produkcji.

Należy rozwijać ten rodzaj działalności, dla której jest rynek zbytu, czyli racjonalny rozkład stref rolniczych wokół miast.

Rolnictwo zrównoważone to takie, w którym:

- zasoby materialne powinny być wykorzystywane w taki sposób, aby nie została zakłócona ich zdolność do regeneracji i odtwarzania;
- przyrost produkcji żywności może następować tylko drogą wzrostu produktywności zasobów, a więc poprzez wprowadzanie technologii, które jednocześnie chronią jakość środowiska dla przyszłych pokoleń – rolnictwo ekologiczne;
- rolnictwo zrównoważone wykazuje małą podatność na wahania i wstrząsy ogólne w gospodarce;
- zrównoważone systemy rolnicze zakładają pełną symbiozę celów produkcyjnych i ekologicznych;
- zarządzanie zasobami naturalnymi umożliwia zaspokajanie zmieniających się potrzeb, zachowując jednocześnie wysoką jakość środowiska naturalnego i ochronę jego zasobów.

Zasady zrównoważonego rozwoju zależą od decyzji podejmowanych w gospodarstwie (w skali mikro), a Państwo musi stwarzać warunki społeczno – ekonomiczne do wdrażania tej koncepcji.

Na szczeblu gospodarstwa rolnego (przedsiębiorstwa) podstawą realizacji zasad zrównoważonego rozwoju rolnictwa są relacje ekonomiczne (zewnętrzne) oraz sposób organizacji produkcji. Zakłada się, że aby zapewnić zrównoważony rozwój gospodarstwa, powinno ono posiadać przynajmniej dwa podstawowe działy: produkcję roślinną i zwierzęcą, natomiast właściwe zarządzanie gospodarstwem dotyczy głównie gospodarki składnikami mineralnymi, racjonalnej ochrony roślin i systemu płodozmianowo – uprawowego. Gospodarstwo w systemie zrównoważonym, ma za zadanie chronić wodę, glebę, powietrze i bioróżnorodność oraz zachowywać walory krajobrazowe.

W koncepcji zrównoważonego rolnictwa, gospodarstwo rolne jest nie tylko warsztatem produkcyjnym, ale również częścią ekosystemu, dlatego też konieczne jest zachowanie równowagi nie tylko wewnątrz gospodarstwa, ale również w układzie gospodarstwo – otoczenie. W tym układzie najważniejsze jest pogodzenie interesów rolnika (zysk, dochód) z interesem społecznym (ochrona środowiska).

Wnioski:

1. Rolnictwo woj. lubuskiego zmienia swoją funkcję, przemiany te zostały postulowane zarówno przez zmiany ustrojowe, jak również skłania do nich sytuacja ekonomiczna gospodarstw rolnych. Kierunki tych zmian zostały już wyznaczone, lecz tempo ich wprowadzenia zależy głównie od wielkości finansowego wsparcia krajowego i unijnego.
2. Znaczna część gospodarstw rolnych woj. lubuskiego (mniejszych i słabszych ekonomicznie) powinna zyskać na wdrażanym obecnie systemie rolnictwa zrównoważonego, konieczna jest jednak szybkie opracowanie rozwiązań systemowych (głównie w ich części ekonomicznej).
3. Dla gospodarstw rolnych prowadzących działalność pozarolniczą należy stwarzać w dalszym ciągu sprzyjające warunki dla dalszego ich rozwoju (inwestycje techniczne i infrastrukturalne w środowisku wiejskim).

Waloryzacja jednostek przestrzennych województwa lubuskiego korzystnych dla rozwoju rolnictwa i leśnictwa

Waloryzację jednostek przestrzennych¹ korzystnych dla rolnictwa i leśnictwa województwa lubuskiego oparto przede wszystkim o wskazania żyzności gleb, typu rzeźby, deniwelacji terenu, możliwości wystąpienia podtopień oraz bliskości obszarów chronionych i zwartych, dużych kompleksów leśnych.

Ze względu na specyfikę poszczególnych gałęzi rolnictwa przy określaniu granic sugerowanych obszarów kierowano się nieco innymi kategoriami dla terenów pól i użytków zielonych. Dla funkcji rolniczej z nastawieniem na uprawy zbóż i roślin okopowych najlepsze tereny sklasyfikowano w pasach wysoczyzn

¹ Waloryzacji dokonano w opracowaniu „Ekofizjografia województwa lubuskiego” Kompleksowa ocena stanu i kierunków przydatności środowiska, część II, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej w Poznaniu, Zielona Góra, czerwiec 2009.

i równin morenowych oraz w obniżeniach dolinnych o małym ryzyku zalania, z dominującymi glebami brunatnymi i czarnymi ziemiemi, które dotychczas były już użytkowane i znajdują się w pewnym oddaleniu od stref chronionych.

Do obszarów takich należą: Wzniesienia Żarskie, Wzgórza Dalkowskie, Równina Wschowska, zlewna rzeki Ochli, Równina Rzepińska, Pagórki Świebodzińsko-Sulecińskie, Pagórki Międzyrzeckie, Bruzda Zbąszyńska i Kotlina Kargowska.

Dla użytków zielonych w postaci łąk i pastwisk preferencyjne strefy znajdują się w obrębie szerokich i płaskich pradolin, rozcinających równoleżnikowo województwo lubuskie, przede wszystkim pradolin: warszawsko-berlińskiej i toruńsko-eberswaldzkiej oraz południkowych dolin: Bobru, Nysy Łużyckiej i dolnej Obry. Łąki i pastwiska poza funkcjami gospodarczymi mogłyby pełnić w tych obszarach rolę biofiltrów, wspomagających oczyszczanie wód, spływających z terenów rolniczych i miejskich, a także uszczelniałyby korytarze ekologiczne, biegnące wzdłuż rzek.

Jako potencjalne obszary sadów sugeruje się przeznaczyć dotychczasowe tereny rolnicze o najłagodniejszych glebach, graniczące z kompleksami leśnymi, uwarunkowanymi do funkcji przyrodniczych. Dzięki temu powstałyby tereny przejściowe pomiędzy obszarami leśnymi, które zmniejszałyby areal otwartych przestrzeni, ułatwiając wędrówki zwierząt, zmniejszając erozję wiatrową i poprawiając mikroklimat. Podać tu można chociażby okolice: Skwierzyny, Słońska, Gubina, Lubogoszycy k/Krosna Odrzańskiego, Świebodzina, Strzelec Krajeńskich, Ośna Lubuskiego, Górzycy, Sulechowa i innych.

Te same obszary można by zamiennie obsadzić lasami, przeznaczonymi do celów gospodarczych, przy czym do potencjalnych obszarów wyznaczonych nominalnie pod tereny leśne należałoby dodać jeszcze cały odcinek Lubuskiego Przełomu Odry, Dolinę Bobru i Nysy Łużyckiej oraz tereny na wschód od Ośna Lubuskiego.

14.3. WYZNACZENIE OBSZARÓW PLANOWANYCH DO ZALESIENIA

Na terenie województwa występują następujące typy zalesień:

- a) zalesianie gruntów rolnych, zakładanie upraw leśnych na gruntach użytkowanych rolniczo;
- b) zalesianie gruntów innych niż rolne: zalesienia obejmują dwa rodzaje gruntów odłogowanych:
 - z sukcesją naturalną drzew gatunków rodzimych,
 - wymagających ochrony z uwagi na funkcje wodochronne albo glebochronne.

Lasy i grunty leśne zajmują prawie połowę obszaru woj. lubuskiego. Duża lesistość regionu wpływa łagodząco na klimat i poprawę jakości powietrza. Wyróżnia się 4 główne skupiska leśne: Puszcza Notecka, Puszcza Gorzowska, Puszcza Drawska i Lubuska oraz bory: Zielonogórskie, Skwierzyńsko – Sulecińskie i Dolnośląskie. W większości są to młode, suche bory sosnowe (drzewostan liczy ok. 60 lat), wokół jezior występują także lasy bukowe i olsy.

Wyznaczenie obszarów planowanych do zalesienia

„Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, na lata 2007 – 2013”

Złożone wnioski w woj. lubuskim – powierzchnie planowane do zalesienia wg stanu na 30.09.2008r. *Dane*

Ministerstwa Ochrony Środowiska

Zalesianie gruntów rolnych

Liczba złożonych wniosków – 26

Powierzchnia wnioskowana w (ha) - 83,49

Zalesianie gruntów innych niż rolne

Liczba złożonych wniosków - 9

Powierzchnia wnioskowana w (ha) – 32,22

Następuje proces przyspieszonego wyłączania gruntów z produkcji rolnej. Wzrasta powierzchnia odłogów i ugorów na gruntach ornyczych oraz zainteresowanie rolników ich zalesianiem.

Powstają nowe możliwości finansowania zalesień, wynikające z Ustawy „Zalesieniowej” z 2001 r, przewidującej wypłacenie tzw. ekwiwalentów za wyłączenie gruntu z uprawy rolnej i prowadzenie uprawy leśnej.

W planowaniu i realizacji prac zalesieniowych wzrasta znaczenie aspektów środowiskowych, rosną oczekiwania społeczne w odniesieniu do uwzględniania ochrony przyrody i kształtowania krajobrazu oraz zwiększania różnorodności biologicznej w pracach zalesieniowych.

Zwiększanie lesistości kraju jest jednym z ważniejszych elementów polityki leśnej państwa. Konsekwentna realizacja celów tej polityki powinna zapewnić zwiększenie lesistości kraju do 30 %, w roku 2020 i 33 %, po roku 2050.

Na terenach, na których nie byłoby wskazane zalesianie (o intensywnej produkcji rolnej i najwyższej jakości bonitacyjnej gleb), należy upowszechniać zadrzewienia. Wprowadzanie zadrzewień należy traktować jako równorzędny z zalesieniem czynnik ochrony i użytkowanie przestrzeni produkcyjnej.

Z tego względu udział i rozmieszczenie zadrzewień, powinno stanowić integralny element koncepcji i programów przestrzennego zagospodarowania województw i gmin w zakresie ochrony środowiska i gospodarki rolnej.

Gospodarka leśna jest terytorialnie i funkcjonalnie związana z gospodarką wiejską, dla której często stanowi uzupełniającą lub alternatywną w stosunku do rolnictwa formę aktywności ekonomicznej i społecznej.

Zalesienia są główną formą zagospodarowania gruntów niskiej jakości, których rolnicze użytkowanie jest ekonomicznie nieuzasadnione, zwiększając tym samym rentowność całej gospodarki wiejskiej.

Tworzenie gospodarstw rolno – leśnych, sprzyjać powinno nowej, w warunkach Polski, dwuzawodowości ich właścicieli i zmniejszaniu ryzyka upadku tych gospodarstw. Zalesianie, korzystnie wpływające na strukturę użytkowania ziemi i warunki produkcji biologicznej w otaczającej przestrzeni, powinny być integrowane z wdrażaniem rolnictwa ekologicznego.

14.4. WYZNACZENIE OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH I ZAGROŻONYCH ZNISZCZENIEM WRAZ Z PROPONOWANYMI PROGRAMAMI ICH REWITALIZACJI LUB REWALORYZACJI

Województwo lubuskie, mimo że jest jednym z najmniejszych województw w kraju, o stosunkowo niskim uprzemysłowieniu i największym zalesieniu, nie jest pozbawione różnorodnych problemów ekologicznych. Najważniejsze z nich to: konieczność kompleksowego rozwiązania gospodarki wodno – ściekowej, szczególnie na terenach wiejskich, zminimalizowanie uciążliwości związanych z komunikacją samochodową (nadmierny hałas, emisja spalin, zanieczyszczenie powietrza, występowanie poważnych awarii, niedostateczna ilość obwodnic), konieczność uporządkowania gospodarki odpadami, szczególnie komunalnymi oraz zamknięcie i rekultywację starych składowisk i likwidacja licznych tzw. dzikich wysypisk śmieci. Składowiska odpadów komunalnych, będące w trakcie eksploatacji lub nieprawidłowo zrehabilitowane zasilane są wodą pochodzącą z opadów atmosferycznych, które mogą przedostawać się do wód powierzchniowych i podziemnych. Część wód opadowych paruje, część spływa po powierzchni, a część wraz z wodą dostarczaną z opadami i pochodzącą z rozkładu substancji organicznej migruje przez składowisko, wzbogacając się w związki rozpuszczalne, tworząc ścieki zwane odciekami.

W przypadku braku właściwych zabezpieczeń oraz przy niekorzystnym układzie warunków hydrogeologicznych, odcieki te mogą być przenoszone w warstwach wodonośnych na znaczne odległości.

15. KOMUNIKACJA I TRANSPORT

15.1. KOMUNIKACJA KOŁOWA – PLANOWANA PRZEBUDOWA I BUDOWA DRÓG

Gospodarka województwa, organizacja życia społecznego i warunki egzystencji ludności w zasadniczej mierze są uzależnione od właściwie funkcjonującego transportu. Bardzo istotną rolę odgrywa transport drogowy – a zwłaszcza sieć dróg krajowych obsługujących nie tylko transport na terenie województwa ale także tranzyt. Stąd konieczność przebudowy sieci dróg krajowych do parametrów klasy GP wzgl. G, uzyskanie nośności konstrukcji jezdni 115 kN/oś, oraz budowa obejść miejscowości, poprawa bezpieczeństwa i standardu podróży. Jedną z barier komunikacyjnych województwa jest także brak dostatecznej liczby mostów na Odrze.

Województwo Lubuskie położone jest na trasie tranzytu: kierunek zachód – wschód: Brandenburgia (Berlin) – Wielkopolska (Poznań) – centrum Polski (Łódź, Warszawa); oraz kierunek północ – południe: Pomorze Zachodnie (Szczecin) – Dolny Śląsk (Legnica, Wrocław) – Czechy (Praga); stąd istotna jest budowa i przebudowa głównych tras na tych kierunkach, tj. A-2 i S-3.

Zakłada się, że **wskazniki motoryzacji** na obszarze województwa będą docelowo kształtowały się następująco:

- samochody osobowe: 500 / 1000 mieszkańców;
- samochody ciężarowe: 70 / 1000 mieszkańców;
- motocykle: 35 / 1000 mieszkańców.

przy czym z racji położenia województwa istotne znaczenie ma i będzie miał w przyszłości samochodowy ruch tranzytowy, ze znacznym udziałem ruchu ciężarowego.

Zgodnie z „Załoženiami „Polityki Transportowej Państwa do roku 2025” oraz Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 lutego 2007r. zmieniające Rozporządzenie w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych z dnia 15 maja 2004 r. na terenie województwa lubuskiego planowana jest:

Rozbudowa A-18 (Olszyna – połączenie z A-4) do uzyskania pełnych wymogów stawianych autostradom (m.in. budowa m.o.p.); długość na terenie województwa: 50 km. Węzły zapewniające powiązanie z otoczeniem:

- Olszyna / Forst
- Królów na drodze krajowej nr 12
- Żary (Drozdów) na drodze krajowej 27
- Iłowa na drodze wojewódzkiej 296 (połączenie z Żaganiem i zachodnią częścią województwa dolnośląskiego).
- Luboszów (w wojew. dolnośląskim) na drodze powiatowej stanowiącej przedłużenie drogi wojewódzkiej nr 357; połączenie Żagania z Osiecznicą i Nowogrodzcem.

Na odcinku A-18 w województwie lubuskim projektowane są 3 obustronne miejsca obsługi podróżnych (MOP): Trzebiel – Jagłowiec, Rościce pñ. – Rościce pñ., Wymiarki pñ. – Wymiarki pñ. (Lubieszów).

Budowa autostrady A-2 od połączenia z autostradą na terenie Niemiec (kierunek - Berlin) w Słubicach do granic województwa z województwem wielkopolskim i połączenia z istniejącym odcinkiem autostrady wielkopolskiej w rejonie Nowego Tomyśla. Na odcinku Słubice – Rzepin wykorzystany będzie ślad istniejącej drogi nr 2, na pozostałym przebiegu projektowana autostrada prowadzona jest trasą niezależną od drogi nr 2, która stanie się drogą alternatywną dla płatnej autostrady. Długość projektowanej autostrady na odcinku: Świecko – Nowy Tomyśl: 106 km;. (przewidywane lata realizacji: 2009 - 2012).

Planowane są następujące węzły:

- „Świecko” na drodze krajowej nr 29
- „Rzepin” na połączeniu z drogą nr 2

- „Torzym” na skrzyżowaniu z drogą wojewódzką nr 138
- „Łagów” na skrzyżowaniu z drogą nr 2
- „Jordanowo” na skrzyżowaniu z projektowaną S-3
- „Myszęcín” na skrzyżowaniu z drogą nr 2
- „Trzciel” na skrzyżowaniu z drogą powiatową Trzciel – Zbąszyń.

Na odcinku lubuskim A-2 projektuje się budowę 5 obustronnych miejsc obsługi podróżnych; lokalizacje: Gliniec – Sosna, Długie – Zapadłe, Walewice – Koryta, Zagaje – Romanówek, Rogoziniec – Chociszewo, a w rejonie węzłów – miejsc poboru opłat.

Budowa drogi ekspresowej S-3, poprzez przebudowę drogi krajowej nr 3, względnie budowę nowych odcinków, o łącznej długości na terenie województwa 184 km. Odcinki Gorzów Wlkp. – Międzyrzecz i Międzyrzecz – Sulechów posiadają ZRiD.

Powiązanie drogi ekspresowej S-3 z siecią dróg krajowych i wojewódzkich oraz zarazem obsługę przyległego terenu zapewnią planowane węzły:

- W rejonie Gorzowa Wlkp.: „Marwice” na projektowanej północnej obwodnicy Gorzowa na trasie nowej drogi nr 22 (przez gminę Kłodawa), na zachodzie miasta „Małyszyn” (Gorzów Północ) na drodze wojewódzkiej nr 130 i „Wieprzyce” (Gorzów Zachód) na drodze wojewódzkiej nr 132 oraz na południu „Zakanale” (Gorzów Południe) na południowym odcinku drogi krajowej nr 22 (południowy wylot z miasta).
- W rejonie Skwierzyny: na zachodzie na drodze krajowej nr 24 (Skwierzyna Zachód) i na południu „Popowo” (Skwierzyna Południe) na projektowanym łączniku z drogą nr 24, po wschodniej stronie miasta.
- W rejonie Międzyrzecza: po północnej i południowej stronie miasta - na drodze nr 3 – odpowiednio węzeł „Głębokie” (Międzyrzecz Północ) i węzeł „Nietoperek” (Międzyrzecz Zachód).
- W rejonie Świebodzina, na północ od miasta węzeł „Jordanowo” z projektowaną A-2 (Świebodzin Północ) i na południe od miasta: węzeł „Lubnicko” (Świebodzin Południe) na drodze nr 3.
- Na południe od Sulechowa węzeł „Sulechów”
- W rejonie Zielonej Góry – węzeł „Chynów” (Zielona Góra Północ) na drodze krajowej nr 32 (północne obejście miasta) i węzeł „Racula” (Zielona Góra Południe) na planowanym południowym obejściu miasta.
- Pomiędzy Zieloną Górą a Nową Solą na drodze nr 3 węzeł „Niedoradz”.
- W rejonie Nowej Soli, na drodze wojewódzkiej nr 297 węzeł „Rudno” (Nowa Sól Zachód).
- W rejonie Nowego Miasteczka: na połączeniu z istniejącą drogą nr 3: na północy węzeł „Lasocin” (także połączenie z drogą 292 do Nowej Soli) i na południu „Miłaków”.
- Już poza granicami, w województwie dolnośląskim węzeł „Gaworzyce” na drodze powiatowej do Gaworzyc.

Odcinek pomiędzy Nową Solą a granicą województwa (realizowany przez GDDKiA Oddział Wrocław) nie ma jednoznacznie ustalonego przebiegu drogi ekspresowej S-3 (kilka wariantów).

Planowane miejsca obsługi podróżnych na drodze ekspresowej S-3:

Marwice (MOP III), Trzebieszewo (MOP I), Popowo (MOP III i II), Sosnówka (MOP I), Kępsko (MOP III i II), Racula (MOP III i II), Stożne (MOP I), Lisiny (MOP I).

Droga ekspresowa S-3 nie będzie drogą płatną (oświadczenie GDDKiA Oddz. w Zielonej Górze), stąd nie wymaga dróg alternatywnych, niemniej istniejące odcinki drogi nr 3, nie wykorzystane przy budowie S-3, staną się takimi drogami jako drogi wojewódzkie względnie powiatowe (w gestii samorządów) i zapewnią obsługę terenów przyległych.

Planowana przebudowa i budowa dróg krajowych

Wg danych GDDKiA Oddziału w Zielonej Górze przewiduje się do roku 2020 realizację obwodnic następujących miejscowości:

- Budowa obwodnicy Kargowej na drodze nr 32 – 7,5 km
- Budowa obwodnicy Nowogrodu Bobrzańskiego na drodze nr 27 – 5,5 km.

Znaczne zaawansowanie prac przygotowawczych do realizacji obydwu obwodnic.

- Budowa obwodnicy Słubic na drodze nr 29 – 10,0 km
- Budowa obwodnicy Wschowy na drodze nr 12 – 8,2 km
- Budowa obwodnicy Szprotawy na drodze nr 12 – 7,5 km
- Budowa obwodnicy Krosna Odrzańskiego w ciągu drogi nr 29; (rozwiązanie alternatywne, po południowej i północnej stronie miejscowości).

Wyżej wymienione inwestycje są ujęte w Programie Budowy Dróg Krajowych do roku 2012.

- Budowa obwodnicy Międzyrzecza na drodze S-3 – 6,5 km.
- Budowa obwodnicy Łęknicy na drodze nr 12 – 3,5 km oraz budowa mostu na Nysie Łużyckiej (połączenie Łęknica – Weisswaser).
- Budowa nowego odcinka drogi nr 22 po północnej stronie Gorzowa Wlkp. („droga 22 bis”) o parametrach G / GP – 27km z przedłużeniem do Kostrzyna n. Odrą.

Należy dążyć do poprawy dostępności lotniska w Babimoście z Zielonej Góry i z Gorzowa a także połączeń z A-2 i S-3.

Przebudowa i budowa dróg wojewódzkich

Do planowanych, ważniejszych zadań w zakresie przebudowy i budowy dróg wojewódzkich, do uzyskania docelowo parametrów klasy G, wzgl. Z, oraz nośności konstrukcji jezdni 100 kN/osi, należą:

- Przebudowa drogi nr 132 w rejonie Witnicy i Kostrzyna.
- Przebudowa drogi nr 127 na odcinku Międzyrzecz – Trzciel, budowa obwodnicy Trzciela.
- Przebudowa drogi nr 130 Gorzów Wlkp. – droga nr 22 (I etap - rejon Byczyny).
- Budowa mostu granicznego na Odrze w rejonie Kostrzyna na przedłużeniu drogi nr 132, budowa nowej trasy na połączeniu obejścia Gorzowa na trasie nowego przebiegu drogi krajowej nr 22 od węzła z S-3, poprzez odcinki przebudowanych dróg powiatowych do drogi nr 132 w rejonie Witnicy (droga 132 bis).
- Budowa mostu granicznego na Odrze na połączeniu Rzepin - Urad – Eisenhüttenstadt, na przedłużeniu drogi nr 134.
- Budowa obwodnicy Rzepina na trasie drogi nr 139, przebudowa dróg nr 134 i 139 w rejonie Rzepina.
- Przebudowa drogi nr 137 na odcinku Międzyrzecz – Słubice, budowa obejścia Ośna Lubuskiego po południowej i wschodniej stronie miejscowości, na połączeniu dróg 137 i 134 oraz Sulęcina po północnej stronie miejscowości, na trasie drogi 137, budowa obwodnicy Siercza.
- Przebudowa drogi nr 138 z budową mostu na Odrze w rejonie Połęcka (Maszewa) wraz z dojazdami, budowa obwodnicy Sulechowa.
- Przebudowa drogi nr 151 Gorzów Wlkp. – Kłodawa – (Barlinek) wraz z obejściem Kłodawy.
- Budowa nowego odcinka drogi nr 158: Santok – obejście północne Gorzowa Wlkp. na nowej trasie drogi nr 22,
- Przebudowa dróg nr 158 – 274 w rejonie Drezdenka oraz budowa po południowej stronie miejscowości obwodnicy, łączącej drogi nr 160, 156, 158, 181 i 174.
- Przebudowa drogi nr 199: Skwierzyna – Międzychód.
- Przebudowa drogi nr 278 na odcinku Konotop – Sława – Wschowa, budowa obwodnicy Konotopu oraz Wschowy na połączeniu dróg nr 305 – 278 – 12,

CZĘŚĆ II:
PLAN STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ. KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ
15. Komunikacja i transport

- Przebudowa drogi nr 279 na odcinku Czerwieńsk – Świdnica oraz korekta przebiegu drogi w rejonie Drzonkowa.
- Przebudowa drogi nr 278 na odcinku Szklarka Rudn. – Sulechów, wraz z budową obejścia Nietkowic, Brodów i Pomorska.
- Budowa mostu na Odrze w Pomorsku na trasie drogi nr 281, połączenie z drogą nr 280, przebudowa drogi nr 281 na odcinku Pomorsko - Zielona Góra.
- Budowa mostu przez Odrę na trasie drogi nr 282, połączenie z drogą przebudowa ciągu dróg nr 282 – 278 na odcinku Zielona Góra – Miłsko, budowa obwodnic miejscowości: Przytok, Miłsko, Bojadła, Zabór.
- Budowa mostu w Bytomiu Odrzańskim w ciągu drogi nr 293.
- Budowa obwodnicy Lubska na połączeniu dróg nr 294, 287 i 289, po północnej stronie miejscowości.
- Przebudowa drogi nr 295 na odcinku Nowogród Bobrz. – Żagań (I etap),
- Budowa obejścia Żagania po zachodniej stronie miejscowości, na połączeniu drogi nr 296 z drogą krajową nr 12, przebudowa drogi nr 296 na odcinku Żagań – Kożuchów., wzmocnienie odcinka tej drogi: Żagań – A-18 – Iłowa.
- Przebudowa drogi nr 297 na odcinku Kożuchów – Nowa Sól wraz z obejściem Stypułowa po północnej stronie i Kożuchowa po południowej stronie miejscowości oraz Nowej Soli po południowej stronie miejscowości, na połączeniu dróg nr 297 i 315.
- Wzmocnienie odcinka drogi nr 288 Lubiatów - Bogaczów oraz budowa obwodnicy Bogaczowa.
- Budowa połączenia drogi nr 289 z drogą krajową 27 po południowej stronie Nowogrodu Bobrzańskiego. (wraz z budową nowego mostu na rzece Bóbr w ciągu drogi nr 27).
- Budowa obejścia Iłowy na trasie drogi nr 296 (alternatywnie po wschodniej lub zachodniej stronie miejscowości).
- Budowa obwodnicy Babimostu – drogi nr 303 – 304, przebudowa drogi nr 303 na odcinku Świebodzin - Smardzewo, wzmocnienie na odcinku do Babimostu, budowa obwodnicy w rejonie Nowego Kramaska – przebudowa dróg wojewódzkich w tzw. „Rejonie Kozła”.
- Korekta przebiegu drogi nr 303 - budowa obwodnicy Lubnicka i Jezior wraz z odcinkiem włączenia do węzła na S-3.
- Budowa połączenia drogi nr 289 z drogą krajową nr 27 po południowej stronie Nowogrodu Bobrz., wraz z budową nowego mostu na rzece Bóbr w ciągu drogi nr 27 (w gestii GDDKiA)
- Przebudowa drogi nr 315 w rejonie Przyborowa.
- Należy dążyć do poprawy dostępności lotniska w Babimoście komunikacją drogową (także kolejową) z Zielonej Góry i Gorzowa Wlkp. a także połączeń z A-2 i S-3
- Dla obsługi zachodniej części województwa, pobudzenia aktywności gospodarczej a także poprawy dostępności dla potrzeb turystyki i rekreacji oraz dodatkowego połączenia A-2 i A-18, istotne jest stworzenie korytarza (położonego na zachód od S-3), złożonego w przewodzie z istniejących dróg wojewódzkich o parametrach klasy G, łączących takie ośrodki jak Iłowa (węzeł na A-18) – Żagań – Nowogród Bobrzański – Krosno Odrzańskie Torzym (węzeł na A-2) – Sulęcín – Gorzów Wlkp. z przedłużeniem do Barlinka („Droga Lubuska”) a także trasy przygranicznej (równoległej w przybliżeniu do Nysy i Odry) o parametrach klasy G - Z („Droga Przygraniczna”).

Pozostałe drogi

Drogi powiatowe należy przebudować do uzyskania przynajmniej parametrów klasy L; wskazane – do klasy Z a gminne do klasy D (wskazane – klasa L).

Odcinkami wzdłuż Odry a także Bobru, Noteci i Warty, w miejscach atrakcyjnych krajoznawczo i widokowo, planuje się ciągi dróg rokadowych, z wykorzystaniem istniejących dróg powiatowych, gminnych i polnych,

z ich przebudową do klasy L, dla samochodowego ruchu turystycznego (możliwość także ruchu skuterów i rowerów), z wyposażeniem ich w parkingi i przystanie wodne oraz pola namiotowe.

15.2. KOMUNIKACJA KOLEJOWA

Reaktywowanie ruchu pasażerskiego z wykorzystaniem autobusów szynowych na zawieszonych liniach (i na krótkich odcinkach także linii o słabszym ruchu), po przejęciu ich przez samorządy, pozwoliłoby zintegrować wiele miejscowości, gmin i powiatów województwa z ważnymi szlakami systemu europejskiej sieci kolejowej (AGC i AGTC), a przede wszystkim zapewnić korzystne połączenia pomiędzy miejscowościami, poprawić warunki podróżowania mieszkańców województwa. Zwiększy się także atrakcyjność i dostępność regionu.

Należy podkreślić, że transport szynowy jest znacznie bardziej ekologiczny, ekonomiczny i bezpieczny od transportu drogowego.

Planowane jest reaktywowanie ruchu pasażerskiego na niektórych liniach oraz poprawa standardu podróży na liniach czynnych poprzez wprowadzenie efektywnego i oszczędnego taboru jakimi są autobusy szynowe (vide: Strategia Rozwoju Transportu w Województwie Lubuskim).

Planuje się korektę trasy w rejonie Czerwieńska (łąącznica Pomorsko – Przylep) oraz modernizację i poprawę parametrów na liniach: 358 Zielona Góra – Zbąszynek z uzyskaniem na odcinku Czerwieńsk – Zbąszynek prędkości 120 km/h oraz na linii 357 Zbąszynek – Skwierzyna – Gorzów Wlkp. z uzyskaniem prędkości 100 km/h (poprawa dostępności i obsługa lotniska w Babimoście) a także w pierwszym etapie skrócenie czasu podróży między Gorzowem Wlkp. a Zieloną Górą.

Planowana jest modernizacja linii kolejowych, rewitalizacja dworców i przystanków, poprawa stanu infrastruktury kolejowej; w pierwszej kolejności na liniach:

- Głogów – Zielona Góra – Rzepin – Kostrzyn (273 / CE 59) do uzyskania prędkości 120 km/h.
- Legnica – Żagań (nr 275) i Żagań – Forst (nr 14) do uzyskania prędkości 120 km/h.
- Krzyż - Gorzów Wlkp. – Witnica – Kostrzyn n. Odrą (nr 203) do uzyskania prędkości 120 km/h dla autobusów szynowych, 100 km/h dla pociągów pasażerskich..
- Czerwieńsk – Krosno Odrzańskie – Gubin (nr 358) do prędkości 80 km/h. (umożliwienie połączenia Zielona Góra – Cottbus).
- Słubice – Świebodzin – Zbąszynek (nr 3, E-20/CE-20) do prędkości 200 km/h.
- Czerwieńsk - Zielona Góra - Nowogród Bobrzański – Żary (nr 370) do uzyskania prędkości 80 km/h.
- Żagań – Jenkowa Żag. – Iłowa – Węglińiec (282) do uzyskania prędkości 80km/h.

Także poprawę warunków podróży należy zapewnić na liniach:

- Zielona Góra – Żary (370)
- Żary – Żagań – Szprotawa – Głogów. (nr 14)
- Świebodzin – Sulechów (nr 384).

W ramach połączeń transgranicznych planowane jest uruchomienie bezpośrednich połączeń, jako koleje o podwyższonej prędkości, w relacjach:

- Gorzów Wlkp. – Berlin.
- Poznań – Zbąszynek – Rzepin – Berlin (E-20).
- Zielona Góra – Rzepin – Frankfurt n.Odrą – Berlin.
- Legnica – Żagań – Żary – Forst – Cottbus.

Istotnym problemem komunikacyjnym w województwie lubuskim o dwóch stolicach będzie sprawne połączenie Zielonej Góry z Gorzowem Szybka Kolej Regionalna, dla której należy zarezerwować odpowiedni korytarz. Projektuje się trasę prowadzącą z Gorzowa Wlkp. przez Skwierzynę, Międzyrzecz, Świebodzin, Sulechów do Zielonej Góry z przedłużeniem do Nowej Soli. Przewiduje się częściowe wykorzystanie istniejących torowisk, po ich przebudowie, oraz budową nowych (korekta trasy Zielona Góra

– Sulechów, budowa nowych odcinków: Sulechów – Świebodzin, Świebodzin – Gościkowo) i wprowadzenie taboru typu trójczłonny (w przypadku zelektryfikowania linii) lub zespolone dwa autobusy szynowe. Należy zapewnić prędkość techniczną 120 km/h i komunikacyjną ok. 80 km/h, tak aby przejazd z Gorzowa Wlkp. do Zielonej Góry nie trwał dłużej niż 90 min.

Przewidywane przystanki na SKR: Skwierzyna, Międzyrzecz, Świebodzin, Sulechów; możliwość przedłużenia linii z Zielonej Góry do Nowej Soli, a także w oparciu o podobnej trakcji połączenia Sulechowa z Babimostem.

Planowana jest trasa kolejowa dużej prędkości – ponad 200 km/h dla pociągów pasażerskich: Berlin – Poznań – Warszawa, z częściowym tylko wykorzystaniem linii istniejącej (nr 3). Stacja obsługująca województwo powinna być zlokalizowana w rejonie Zielonej Góry w skomunikowaniu z planowanym regionalnym połączeniem kolejowym: Gorzów Wlkp. – Zielona Góra (SKR).

15.3. KOMUNIKACJA WODNA

W zmianie PZPWL podtrzymuje się programy przywracania żeglowności na całej długości planowanej międzynarodowej odrzańskiej drodze wodnej E-30 (w tym także dla ruchu turystycznego w powiązaniu z drogami wodnymi Niemiec), z uzyskaniem docelowo klasy IV. Istotna jest rola portu w Kostrzynie jako mogącego pełnić funkcje pomocnicze w stosunku do Szczecina oraz portu rzeczno-górnego w Cigacicach i w Nowej Soli (strefa ekonomiczna). Konieczna jest poprawa infrastruktury w pozostałych portach.

Podtrzymuje się programy zabezpieczenia żeglowności, szczególnie turystycznej, dolnej Warty i Noteci jako krajowej drogi wodnej E70, z zachowaniem w ich dolinach obszarów przyrodniczych podlegających szczególnej ochronie (Natura 2000). Konieczne jest podjęcie działań w kierunku podniesienia parametrów do klasy II oraz ochrona zabytkowych urządzeń hydrotechnicznych na Noteci.

Szlaki wodne Nysy Łużyckiej i Bobru oraz Kwisy powinny być wykorzystane turystycznie jak również gospodarczo (przykład elektrowni szczytowo-pompowej Dychów).

Przy modernizacji szlaków wodnych i portów rzecznych należy uwzględnić:

- możliwości remontu i przechowywania sprzętu pływającego,
- możliwości lokalizacji działalności gospodarczej związanej z transportem i magazynowaniem towarów,
- budowę marin, obsługę ruchu turystyczno-wypoczynkowego, w tym spływów kajakowych, żaglówek, wypożyczania sprzętu pływającego, uruchamianie tras wędrówek na wodzie i obok,
- wymogi dotyczące ochrony środowiska i bezpieczeństwa na wodzie.

15.4. KOMUNIKACJA LOTNICZA

Głównym portem lotniczym województwa jest lotnisko w Babimoście (usytuowane około 5 km na południe od tego miasta) i oddalone o około 10 km od drogi nr 32 Poznań – Zielona Góra, około 20 km od planowanej autostrady A-2 ale około 35 km od Zielonej Góry i prawie 100 km od Gorzowa Wlkp.

Ranga lotniska – lotnisko regionalne o korzystnym układzie względem głównych korytarzy powietrznych (Róża Wiatrów: W – SWE – NE). Stan infrastruktury umożliwia przyloty i starty samolotów obecnie operujących w Polsce.

Terminal pasażerski jest przystosowany do odprawy 100 tys. pasażerów w ciągu roku; w 2015 r., (wg Strategii Rozwoju Transportu Województwa Lubuskiego), przewiduje się, że liczba pasażerów przekroczy 50 tys. Istniejące parametry lotniska oraz wielkość terminalu nie wymagają znaczącej przebudowy.

Charakterystykę portu lotniczego przedstawiono w części I, pkt. 2.6.4.

Istotnym problemem jest poprawa dostępności, skrócenie czasów dojazdów z Zielonej Góry i Gorzowa zarówno komunikacją drogową jak i kolejową do lotniska a także standardów podróży oraz dalsza poprawa obsługi w porcie lotniczym.